

Ιούλης - Αύγουστος 2009

#4 Τα νέα βλαστάρια της αντίστασης

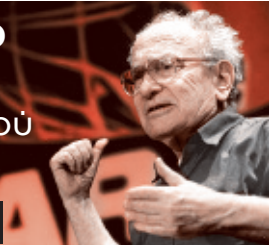
#6 ΚΙΝΑ1989

Γιώργος Πίπας

#9 Τόνι Κλιφ

Η παράδοση του Σοσιαλισμού "από τα κάτω"

Πάνος Γκαργκάνας

#13 Μετά τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών Οχι άλλες χαμένες ευκαιρίες!

Μαρία Στύλλου

#17 Ο κίνδυνος του νεοφασισμού και η Αριστερά

Δημήτρης Λιβιεράτος

#18 Κινήματα & Αριστερά

Σεραφείμ Σεφεριάδης

#19 Η Αριστερά και η συνείδηση της τάξης

Λέανδρος Μπόλαρης

Το Σοσιαλισμός από τα Κάτω είναι το δίμηνο περιοδικό του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο
Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου
Σύνταξη: Θανάσης Καμπαγιάννης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Νίκος Λούντος, Λέανδρος Μπόλαρης
Εξώφυλλο, σχεδιοποίηση: Παντελής Γαβριηλίδης,
Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14- 16, Τηλ. 2105247584

Για συνδρομές και γράμματα:
Περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω» Τ.Θ. 8161 - 100 10 Αθήνα
E-mail: sak@sek-ist.gr www.sek-ist.gr/SAK

#22 Αντιρατσισμός

Οι μετανάστες είναι καλοδεχούμενοι!

Πέτρος Κωνσταντίνου

#25 Μετά την εκλογική άνοδο του ΛΑΟΣ Σκούπα στους Φασίστες!

Κώστας Πίπας

#29 Θρησκεία & κινήματα

Νίκος Λούντος

#33 Τα εκλογικά αποτελέσματα στην Ευρώπη

Νίκη της Δεξιάς ή κρίση της ΕΕ;

Σωτήρης Κοντογιάννης

#36 Βιβλιοκριτική

Β. Ι. Λένιν

Τι να κάνουμε;
Τα φλέγοντα ζητήματα του κινήματός μας

Ντενί Γκετζ

Μηδέν

Κ. Μαρξ- Φ. Ένγκελς

Για τη Θρησκεία συλλογή κειμένων και έργων

Λεονάρντο Παδούρα

Παρελθόν χαμένο στην ομίχλη

Δώδεκα όπλα του μαρξισμού

Τα νέα βλαστάρια της αντίστασης

Η κατάληψη στον “Ελεύθερο Τύπο” δείχνει το δρόμο

Κανόνι βάρεσε ο “Ελεύθερος Τύπος” και ο ραδιοσταθμός City 99,5 στα τέλη Ιουνίου αφού το ζεύγος Αγγελοπούλου ανακοίνωσε ότι προχωράει στο κλείσιμο της εφημερίδας και του ραδιοσταθμού, πετώντας 450 εργαζόμενους στο δρόμο. Αυτό που έμοιαζε να κνοφορείται για πολύ καιρό στον κλάδο των ΜΜΕ ήρθε πλέον στην επιφάνεια με παταγώδη τρόπο. Η κρίση δεν σταματάει μόνο στις πόρτες του “Ελεύθερου Τύπου”. Ο δημοτικός σταθμός των Α. Λιοσίων «Ξένιος» κλείνει και απολύει 60 εργαζόμενους. Στον ΑΛΦΑ η εργοδοσία μετά την αποτυχία της πρώτης εθελούσιας κάτω από τις αντιδράσεις των εργαζόμενων, επανέρχεται με νέα εθελούσια. Στον ANTENNA προχωράνε σε 90 απολύσεις. Στην Εξπρές του κ. Καλοφωλιά (προέδρου της Ένωσης Ιδιοκτητών Εφημερίδων), οι εργαζόμενοι είναι απλήρωτοι 6 μήνες. Στον ΣΚΑΙ, ο Αλαφούζος απολύει κατά βούληση. Αυτή και μόνο η εικόνα δείχνει ότι η κρίση στον Ε.Τ. δεν είναι μεμονωμένο περιστατικό αλλά κομμάτι μιας ολόκληρης κρίσης στον κλάδο των ΜΜΕ.

Τα διάφορα golden boys του χώρου (με μισθό 55.000 ευρώ τον μήνα, αν μιλάμε για τον διευθυντή του Ελεύθερου Τύπου κ. Σ. Κοτρώτσος), σε συνεργασία με τους μεγαλοεκδότες έκαναν όλες τις επιχειρηματικές και πολιτικές τους επιλογές και οδήγησαν τα διάφορα μέσα ενημέρωσης στην κρίση. Δεν είναι μόνο η χλιδή και οι παχυλές αμοιβές των διαφόρων πολιτικών συμβούλων και μάντζερ. Δεν πρέπει να ξεχάσουμε ότι ο Κοτρώτσος ήταν αυτός που απόλυσε έναν φωτογράφο της εφημερίδας τον Δεκέμβρη, επειδή είχε βγάλει τη φωτογραφία που κυκλοφόρησε παντού με τον αστυνομικό να κρατάει το πιστόλι του και να σημαδεύει διαδηλωτές. Αυτές τους τις επιλογές προσπαθούν τώρα να τις φορτώσουν στις πλάτες των εργαζόμενων στέλνοντας τους στην ανεργία και χίνοντας κροκοδείλια δάκρυα στα τηλεοπτικά πάνελ «για την ποιότητα της ενημέρωσης». Αυτοί οι ίδιοι έχουν μετατρέψει τις εφημερίδες σε περιτύλιγμα για dvd και γέμισαν τις σθόνες μας με κάθε είδους «Πετρούλες».

Οι εργαζόμενοι στα ΜΜΕ είναι σε αναβρασμό. Η 24ωρη απεργία όλων των εργαζόμενων στον Τύπο τη Δευτέρα 22 Ιουνίου, παρόλο που έγινε κυριολεκτικά μέσα σε λίγες ώρες είχε μεγάλη συμμετοχή. Οι εργαζόμενοι στον Ε.Τ. έχουν κάνει κατάληψη του χώρου, μένουν μέσα όλο το 24ωρο με βάρδιες και καθημερινά σε συνελεύσεις αποφασίζουν για τα επόμενα βήμα-

Απεργία δημοσιογράφοι την Τρίτη 23/6

τα του αγώνα τους. Αυτό που όλοι καταλαβαίνουν είναι ότι στην μάχη του “Ελεύθερου Τύπου” κρίνεται ποιός θα πληρώσει για την κρίση.

Πρόκειται για μια καθοριστική μάχη για όλο το εργατικό κίνημα. Αυτό το καταλαβαίνουν οι εργαζόμενοι που από την πρώτη στιγμή δείχνουν την αλληλεγγύη τους με ψηφίσματα συμπαράστασης. Από τη ΔΕΗ και τον Σκαραμαγκά μέχρι τους εργαζόμενους στην Ιντρακόμι, τις τράπεζες και τους δήμους. Η καμπάνια αλληλεγγύης, για να μην κλείσει ο Ε.Τ. και ο ραδιοσταθμός City, πρέπει να απλωθεί σε κάθε χώρο δουλειάς και σε κάθε γειτονιά. Με ψηφίσματα αλληλεγγύης με μάζεμα υπογραφών, με εκδηλώσεις συμπαράστασης σε όλους τους εργατικούς χώρους και τις γειτονιές χρειάζεται να τους στηρίξουμε για να μπορέσουν να συνεχίσουν τον αγώνα τους.

Πολύ περισσότερο είναι ανάγκη όλα τα κομμάτια των εργαζόμενων που δίνουν αντίστοιχες μάχες, από τους εργάτες του Λαναρά και του Σκαραμαγκά μέχρι την Ολυμπιακή και τον ΟΣΕ, να συντονιστούν σε ένα κοινό αγώνα για να βάλουν σε κίνηση όλη αυτή τη δύναμη της εργατικής τάξης. Χρειαζόμαστε περισσότερο από ποτέ την οργάνωση και τον συντονισμό όλων των εργαζόμενων που δίνουν τη μάχη ενάντια στις απολύσεις.

Αυτές οι εξελίξεις βάζουν επί τάπητος το ζήτημα της προοπτικής. Οι εργαζόμενοι του Ε.Τ., δεν μπορούν να περιμένουν τον επόμενο «επενδυτή» που θα έρθει να σώσει το μαγαζί και τους ίδιους γιατί σε αυτήν την περίοδο της κρίσης οι εργαζόμενοι, οι μισθοί και οι δουλειές τους είναι βάρος για τον όποιο επιχειρηματία. Ο μόνος ρεαλιστικός δρόμος που ανοίγεται μπροστά είναι η πρόταση που έχουν διατυπώσει οι Financial Crimes, να πάρουν την εφημερίδα οι άνθρωποι που τη δουλεύουν και να την επανεκδώσουν οι ίδιοι μετατρέποντας την σε εφημερίδα των εργαζόμενων και όχι των βαρόνων και των διαπλεκόμενων. Να απαιτήσουμε από την κυβέρνηση να πάρει από το ζεύγος Αγγελοπούλου τον τίτλο του Ε.Τ. και την συχνότητα του City, που αποτελούν ισχυρά περιουσιακά στοιχεία, χωρίς καμιά αποζημίωση, και να τα παραχωρήσει στους εργαζόμενους. Η ενημέρωση δεν είναι εμπόρευμα, είναι καιρός να περάσει στα χέρια των εργαζόμενων.

Τάσος Αναστασιάδης

Ο Σκαραμαγκάς ξανά στην πρώτη γραμμή

Στα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά συνεχίζεται από τον περασμένο Μάη ο αγώνας ενάντια στις απολύσεις και τη διάλυση του ναυπηγείου. Οι εργαζόμενοι διεκδικούν ταυτόχρονα την επιστροφή των 170 εργαζόμενων του Τμήματος Τροχαίου Υλικού στην ενιαία εταιρεία ENAE καθώς και την καταβολή των δεδουλευμένων τους.

Πριν δυο χρόνια η ιδιοκτήτρια εταιρεία Thyssen Krupp προχώρησε στην απόσχιση του τμήματος του Τροχαίου Υλικού και την πώλησή του, ένα χρόνο μετά, σε νέο ιδιοκτήτη. Ο νέος ιδιοκτήτης ξεκίνησε διαδικασίες πώχευσης της «εταιρείας», και οι 170 εργαζόμενοι στο Τροχαίο Υλικό έχουν μείνει απλήρωτοι για δύο μήνες.

Η μη καταβολή των δεδουλευμένων ήταν η σταγόνά που ξεχείλισε το ποτήρι για όλους τους εργαζόμενους στο Ναυπηγείο. Τρεις ημέρες πριν από τις Ευρωεκλογές την Τετάρτη 3 Ιούνη, προχώρησαν σε στάση εργασίας και πορεία στα υπουργεία Απασχόλησης και Οικονομίας. Η ήττα της ΝΔ στις Ευρωεκλογές τους έδωσε την δύναμη να συνεχίσουν χωρίς αναμονή. Στις 18 Ιούνη με μία μαζικότητα κινητοποίηση στην οποία συμμετείχαν σύσσωμοι όλοι οι εργαζόμενοι, απέκλεισαν την εθνική Οδό στο ύψος του Ναυπηγείου, ενώ μία εβδομάδα μετά πραγματο-

ποίησαν μία εντυπωσιακή μηχανοκίνητη πορεία από το Σκαραμαγκά μέχρι το κέντρο της Αθήνας. Την Τετάρτη 1 Ιούλη, εργαζόμενοι προχώρησαν σε κατάληψη του λογιστηρίου προκειμένου να καταβληθούν τα δεδουλευμένα τους.

Η Thyssen Krupp δεν έχει κρύψει την πρόθεσή της να πουλήσει τα Ναυπηγεία σε άλλον ιδιοκτήτη. Όπως έχει ανακοινώσει, το τελευταίο 15ήμερο του Ιουνίου θα έχει εμφανιστεί ο νέος «επενδυτής» ο οποίος θα αναλάβει μέρος ή συνολικά τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά. Παράλληλα η ίδια έχει ήδη «διαγράψει» το τμήμα των επισκευών.

Οι εργαζόμενοι παλεύουν για να παραμείνει το ναυπηγείο ενιαίο, αντιτίθενται σε διαδικασίες τεμαχισμού, απόσχισης, πώλησης δραστηριοτήτων του Ναυπηγείου και ζητούν από την κυβέρνηση να αναλάβει τις ευθύνες της και να βάλει τέρμα στα παιχνίδια της Thyssen Krupp. Η κυβέρνηση εξακολουθεί να μοιράζει υποσχέσεις ακόμα και μετά την δικαστική απόφαση που βγήκε, ύστερα από προσφυγή των εργαζόμενων στο Τροχαίο Υλικό, η οποία δικαιώνει τους εργαζόμενους και κρίνει παράνομη τη μονομερή απόσπασή τους από την ENAE.

Όταν πριν επτά χρόνια η κυβέρνηση Σημίτη ξεπουλούσε το Σκαραμαγκά, προ-

σπαθούσε να κερδίσει τις εντυπώσεις λέγοντας παχιά λόγια για ανάπτυξη, για νέα συμβόλαια και εκατοντάδες προσλήψεις. Τώρα όλα έχουν αποδειχτεί ψέματα, αφού η ιδιωτικοποίηση δεν έφερε καμία ανάπτυξη αλλά έφερε ακριβώς το αντίθετο, με αποτέλεσμα οι 1.400 εργαζόμενοι να μην ξέρουν πιο είναι το μελλοντικό ιδιοκτησιακό καθεστώς των Ναυπηγείων και άρα και το δικό τους εργασιακό μέλλον.

Αυτό είναι το αποτέλεσμα της πολιτικής των ιδιωτικοποιήσεων που συνεχίζει η κυβέρνηση της ΝΔ. Είναι μία πολιτική που οδηγεί στη διάλυση όλες τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, τον ΟΣΕ, τις συγκοινωνίες, τη ΔΕΗ, τον ΟΤΕ και καταδικάζει τους εργαζόμενους σε ακόμα μεγαλύτερη φτώχεια και ανεργία. Γι'αυτό οι κινητοποιήσεις στον Σκαραμαγκά έχουν την αμερίστη συμπαράσταση όλης της εργατικής τάξης. Η συνέχιση του αγώνα, η κλιμάκωση με κατάληψη του Ναυπηγείου μπορεί να ξεσηκώσει ένα τεράστιο κύμα αλληλεγγύης από όλους τους εργαζόμενους στις ΔΕΚΟ, στα ΜΜΕ, στον ΟΛΠ, σε όλη την κοινωνία. Όπως το έχουν κάνει και στο παρελθόν. Οι εργαζόμενοι του Σκαραμαγκά έχουν τη δύναμη να ανατρέψουν τα νέα σχέδια διάλυσης του Ναυπηγείου και να επιβάλουν κρατικοποίησή του, χωρίς αποζημίωση στα αρπαχτικά της Thyssen Krupp. Για να λειτουργήσουν τα Ναυπηγεία για τις ανάγκες της κοινωνίας και όχι για τα παιχνίδια των απατεώνων της αγοράς.

Κατερίνα Θωίδου

Εμπρός για νίκες

Οι αγώνες που ξεσπούν αυτή την περίοδο ενάντια στα κλεισίματα και τις απολύσεις, με αιχμή τις απεργιακές κινητοποιήσεις στα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά και την κατάληψη στον Ελευθέρο Τύπο, συμπληρώνονται από τις μάχες που δίνουν οι εργαζόμενοι στις ΔΕΚΟ ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις.

Η επιτυχημένη απεργία της ΠΟΣΤ στις 18 Ιούνη σταμάτησε την προσπάθεια της ΝΔ να φορτώσει ελλείμματα στα ΕΛΤΑ με στόχο να ενταχτούν στην τροπολογία Αλογοσκούφη που καταργεί συλλογικές συμβάσεις και γενικούς κανονισμούς προσωπικού. Έχοντας ήδη πετύχει να ματαιώσουν το ξεπούλημα των Ταχυμεταφορών το προηγούμενο διάστημα, οι εργαζόμενοι στα ΕΛΤΑ ανάγκασαν την κυβέρνηση να κάνει ένα ακόμα βήμα πίσω από μία επίθεση που ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για να προχωρήσει η ιδιωτικοποίηση.

Την ίδια στιγμή, στην ΕΥΑΘ, οι κινητοποιήσεις κλιμακώνονται ενάντια στην προσπάθεια της κυβέρνησης να ιδιωτικοποιή-

σει το νερό της Θεσσαλονίκης. Με απεργίες, διαδηλώσεις και κατάληψεις στους χώρους συνεδρίασης της Διοίκησης, οι εργαζόμενοι δείχνουν αποφασισμένοι να σταματήσουν το ξεπούλημα.

Στον ΟΤΕ, οι εργαζόμενοι βγαίνουν αυτές τις μέρες σε απεργίες για να εμποδίσουν το πούλημα κι άλλων μετοχών στην Ντόιτσε Τέλεκομ. Μία ιδιωτικοποίηση που πέρσι τέτοιο καιρό προχώρησε σχεδόν αναίμακτα για την κυβέρνηση, σήμερα αντιμετωπίζει δυσκολίες για να ολοκληρωθεί. Ανοίγει έτσι ο δρόμος για έναν αγώνα που μπορεί να διεκδικήσει την επανακρατικοποίηση των τηλεπικοινωνιών.

Η πρόσφατη απειλή της ΓΕΝΟΠ ΔΕΗ για απεργία διαρκείας με αίτημα 7.000 προσλήψεις μόνιμου προσωπικού δείχνει επιθετικές διαθέσεις από μεριάς εργατικού κινήματος. Μία βδομάδα πριν ξεκινήσουν οι απεργιακές κινητοποιήσεις, η κυβέρνηση μέσω του διοικητή της ΔΕΗ Αθανασόπουλου ανακοίνωσε ότι θα προχωρήσει στην κήρυξη 2.278 νέων θέσεων εργασίας. Η αναστολή των απεργιών από την ηγεσία της ΓΕΝΟΠ μπορεί να ανακούφιζε προσωρινά τον Καραμανλή, το μήνυμα όμως που πέρασε από την υποχώρησή του ήταν σαφές: σε περίοδο οικονομικής κρίσης, δεν υπάρχει τίποτα αντικειμενικό γιατί δεν μπορούμε να κερδίζουμε αγώνες. Χρειάζεται να έχουμε την εικόνα ότι ακόμα και στα εκλογικά αποτελέσματα καταγράφηκε η ήττα τους.

Λένα Βερδές

Απεργία των ΕΛΤΑ την Πέμπτη 18/6

ΚΙΝΑ 1989

Πριν 20 χρόνια,
μια εξέγερση
συγκλόνιζε την Κίνα.
Ο Γιώργος Πίπτας
θυμίζει τους φοιτητές
και τους εργάτες της
Πλατείας Τιεν Αν Μεν.

«Αυτοί, στην κυβέρνηση δεν είναι κομμουνιστές, είναι ίδιοι με τους παλιούς φεουδάρχες, είναι μια άρχουσα τάξη και γι' αυτό φοβούνται τον κόσμο. Αλλά εμείς δεν τους φοβόμαστε, γι' αυτό θα μείνουμε στους δρόμους και θα τραγουδάμε τη Διεθνή».

Η εξέγερση της Τιεν Αν Μεν πέρασε στην ιστορία σαν μια από τις πιο μεγάλες στιγμές του 20ού αιώνα. Η αποφασιστικότητα των κινέζων φοιτητών και εργατών να «μείνουν στους δρόμους» μέχρι το τέλος, κατέληξε σε μια αιματοχυσία που οι εικόνες της μεταδόθηκαν ζωντανά και συγκλόνισαν όλον τον πλανήτη. Αλλά, δύσκολα θα βρει κανείς στα φετινά αφιερώματα για τα 20 χρόνια από την εξέγερση στην πλατεία Τιεν Αν Μεν, δηλώσεις σαν και την παραπάνω, που έδωσε ένας εξεγερμένος οδηγός φορητού στον Observer ενάμισι μήνα πριν από τη σφαγή.

Για τις άρχουσες τάξεις και τις κυβερνήσεις της Δύσης, για τα μεγάλα δίκτυα που κάλυπταν επί δύο σχεδόν μήνες τα γεγονότα στην Κίνα, η εξέγερση της Τιεν Αν Μεν ήταν μια ευκαιρία για εύκολη προπαγάνδα: οι φοιτητές της Κίνας εξεγέρθηκαν ενάντια στους «κακούς» κομμουνιστές, σήκωσαν το ομοίωμα του Αγάλματος της Ελευθερίας στην πλατεία Τιεν Αν Μεν και ζήτησαν δημοκρατία και τον «καλό καπιταλισμό».

Ζούσαμε το 1989, τη χρονιά που τα καθεστώτα του κρατικού καπιταλισμού στην ΕΣΣΔ και στις χώρες του ανατολικού μπλοκ θα άρχιζαν να καταρρέουν το ένα μετά το άλλο κάτω από εξεγέρσεις ή απειλές εξεγέρσεων, κάνοντας τους απο-

Η πλατεία Τιεν Αν Μέν στην εξέγερση του 1989

λογητές της αγοράς και του νεοφιλελευθερισμού σε όλον τον κόσμο να πανηγυρίζουν το «τέλος της ιστορίας» και τον «θάνατο του κομμουνισμού». Αλλά και η πλειοψηφία της αριστεράς στη Δύση, που ακολουθούσε τη γραμμή των μεταρρυθμίσεων Γκορμπατσόφ για «διαφάνεια» και άνοιγμα των «κομμουνιστικών» χωρών στην παγκόσμια αγορά, αρκούσαν απλά στο να δηλώνει τη «λύπη» της για τα γεγονότα στην Κίνα ή ακόμα χειρότερα, ότι πρόκειται για μια αντιδραστική και «ποπικιστική» από τα έξω εξέγερση «μικροαστών» φοιτητών. Τίποτα από αυτά δεν είχε να κάνει με την αλήθεια.

Ο Μάης της Τιεν Αν Μεν

Όπως το Μάη του '68 στη Γαλλία, όπως στο Πολυτεχνείο στην Ελλάδα το 1973, η Τιεν Αν Μεν άρχισε σαν μια γνήσια μαζική φοιτητική διαμαρτυρία για να καταλήξει σε μια ακόμα πιο γνήσια εργατική εξέγερση που συντάραξε όχι μόνο το Πεκίνο, αλλά απ' άκρη σε άκρη ολόκληρη την Κίνα. Και όπως όλες οι εξεγέρσεις δεν έπεσε ξαφνικά από τον ουρανό.

Στην Κίνα το άνοιγμα του κρατικού καπιταλισμού στην παγκόσμια αγορά είχε ξεκινήσει ήδη μια δεκαετία πριν από την ΕΣΣΔ, το 1976, όταν μετά το θάνατο του Μάο στην ηγεσία του ΚΚΚ βρέθηκαν

οι «εκοσυγχρονιστές» με τον Ντενγκ Ξιαο Πινγκ, εξοβελίζοντας τη χήρα του Μάο και τη «συμμορία των τεσσάρων» που υποστήριζε τη συνέχιση της στρατηγικής της «κλειστής οικονομίας». Για να το πετύχουν αυτό ο Ντενγκ Ξιαο Πινγκ και οι υποστηρικτές του στηρίχτηκαν σε ένα τεράστιο κίνημα που απαιτούσε δημοκρατικά δικαιώματα και καλύτερευση των συνθηκών ζωής. Όταν βέβαια, ο Ντενγκ σταθεροποιήθηκε στην εξουσία, εξαπέλυσε εναντίον του ένα τεράστιο κύμα καταστολής πετώντας στα σκουπίδια όλες τις υποσχέσεις για αλλαγές.

Τα χρόνια που ακολούθησαν μέχρι το 1989, σημάδεύτηκαν από ένα άνοιγμα στην αγορά που έφερε την αύξηση του εθνικού προϊόντος της Κίνας της διετίας 1983-85 να ξεπερνάει το συνολικό εθνικό προϊόν της Ν. Κορέας για το ίδιο διάστημα. Η οικονομία της Κίνας μεγάλωσε κατά μια ολόκληρη Κορέα. Κι όμως, για τους εργάτες και τους αγρότες της Κίνας δεν έφερε τίποτα παραπάνω από σκληρή εντατικοποίηση της εργασίας και μεγάλη οικονομική ανισότητα. Το 1986 ξέσπασαν απεργίες και διαδηλώσεις στη Σαγκάη. «Αυτοί που κέρδισαν από τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις ήταν τα αφεντικά μου, εγώ δεν κέρδισα τίποτα», δήλωνε ένας απεργός στους Financial Times.

Το άνοιγμα στην αγορά δημιούργησε νέα προβλήματα και αντιθέσεις και στην άρχουσα τάξη. Το 1989 ήταν η χρονιά που συνολικά η παγκόσμια οικονομία έμπαινε ξανά σε ύφεση, γεγονός που όξυνε ακόμα περισσότερο τις διαφωνίες στην άρχουσα τάξη για το αν οι «μεταρρυθμίσεις» έπρεπε να φρενάρουν ή να συνεχιστούν με περισσότερη ένταση. Οι ίδιες διαρροές εμφανίζονταν στην ΕΣΣΔ και στα καθεστώτα της ανατολικής Ευρώπης με το «σταλινισμό της αγοράς» και τους «μεταρρυθμιστές», δημιουργώντας ανάλογες κρίσεις.

Όμως για τους εργάτες και τους φοιτητές, που τη δεκαετία του '70 και του '80 δεν σταμάτησαν να παλεύουν για δικαιώματα, η διαμάχη μέσα στην άρχουσα τάξη και οι υποσχέσεις για αλλαγές άνοιξαν μια χαραμάδα για νέες διεκδικήσεις. Τα γεγονότα της Τιεν Αν Μεν ξεκίνησαν στις 17 Απρίλη του 1989 με μια διαμαρτυρία μερικών εκατοντάδων φοιτητών στην πλατεία Τιεν Αν Μεν, με αφορμή το θάνατο του Χου Γιαο Μπανγκ, πρώην γραμματέα του ΚΚΚ, που (όχι σωστά) είχε τη φήμη του πολιτικά φιλελεύθερου. Οι διαδηλωτές απαιτούσαν δικαίωμα συγκέντρωσης και λόγου, σταμάτημα της λογοκρισίας, την ίδρυση ανεξάρτητων συνδικάτων, κτύπημα των προνομίων και της διαφθοράς στην κρατική και κομματική ιεραρχία.

Μέσα σε λίγες μέρες οι διαδηλωτές στην Τιεν Αν Μεν έγιναν χιλιάδες. Στις 22 Απρίλη στην κηδεία του Χου Γιαο Μπανγκ 150.000 διαδήλωσαν στο Πεκίνο, παρά την απαγόρευση των συγκεντρώσεων, κρατώντας κόκκινες σημαίες και το βράδυ ξέσπασαν οι πρώτες συγκρούσεις με τους φοιτητές να επιτελούν να εισέλθουν στην «Απαγορευμένη Πόλη» - την πόλη των παλιών αυτοκρατόρων και των τωρινών αξιωματούχων του Κόμματος. Οι ελπίδες της ηγεσίας του ΚΚ να ξεφουσκώσουν οι αντιδράσεις μετά την κηδεία έπεσαν στο κενό, καθώς τις επόμενες μέρες οι συγκεντρώσεις απλώθηκαν στην εργατική τάξη με δεκάδες χιλιάδες εργάτες να διαδηλώνουν σε μια σειρά από πόλεις, στο Ξιαν, το Τσανγκτσι, το Τσονγκινγκ, το Βουχαν. Στις 26 Απρίλη ο πρόεδρος της Κίνας Ντενγκ Ξιάο Πινγκ δήλωσε ότι οι διαδηλώσεις πρέπει να σταματήσουν «έστω και με αιματοχυσία».

Κλιμάκωση

Οι απειλές αυτές δεν έπιασαν τόπο, η απάντηση από την πλευρά του κινήματος ήταν η κλιμάκωση. Την επομένη, οι φοιτη-

τές σε μια μεγαλειώδη συνέλευση, ίδρυσαν την ΑΦΕ, Ανεξάρτητη Φοιτητική Ένωση που έστειλε αντιπροσωπείες στα εργοστάσια και τους χώρους δουλειάς ζητώντας από τους εργάτες να κατέβουν σε διαδήλωση στο κέντρο της πόλης. Το απόγευμα η διαδήλωση γίνεται και είναι μεγαλειώδης: σύμφωνα με την International Herald Tribune «η δουλειά σταμάτησε στην πλειοψηφία των εργοστασίων. Οι οικοδόμοι ζητωκραύγαζαν την πορεία από τις σκαλοσιές και κράδαιναν μεγάλα δοκάρια και λοστούς. Τουλάχιστον σε τρεις περιπτώσεις, χιλιάδες εργάτες περικύκλωσαν το στρατό και την αστυνομία που είχε στείλει ο Ντενγκ και τους εμπόδισαν να πλησιάσουν τους φοιτητές».

Σε μια προσπάθεια να κατευνάσουν το κλίμα εκπρόσωποι της κυβέρνησης συναντιούνται με τους αντιπροσώπους των φοιτητών. Παρά τις διαφωνίες, τελικά ο Βουέρ Κι Ξι, ηγέτης της ΑΦΕ, καλεί σε τέλος των κινητοποιήσεων και την έναρξη διαλόγου σε κατώτερο επίπεδο και όχι με το Πολιτικό Γραφείο που ήταν το αίτημα των διαδηλώσεων. Ο πρώτος αυτός γύρος της εξέγερσης έκλεισε με τις μεγάλες πανεθνικές διαδηλώσεις στις 4 Μάη.

Στις 14 Μαΐου, 3.000 φοιτητές συγκεντρώνονται ξανά στην Τιεν Αν Μεν, ξεκινώντας απεργία πείνας. Στις 17 Μαΐου, εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες πλαισιώνουν τους φοιτητές, κατεβαίνοντας στους δρόμους με τα πανό των εργοστασίων τους και η διαδήλωση καταλήγει στην έδρα των κρατικών συνδικάτων. Δημιουργούνται τα πρώτα ανεξάρτητα συνδικάτα. Το ίδιο γίνεται σε 20 από τις 27 πρωτεύουσες των επαρχιών ολόκληρης της Κίνας.

Η κατάσταση είναι πια εκρηκτική και μετά από μια ανεπιτυχή προσπάθεια του Λι Πενγκ για διάλογο, το καθεστώς στις 20 Μαΐου κηρύσσει στρατιωτικό νόμο και κατεβάζει 300.000 στρατιώτες, το 10% τους στρατού της Κίνας, γύρω από το Πεκίνο. Το πλήθος του στρατού δείχνει εύγλωττα το μέγεθος της απειλής. Αλλά οι στρατιώτες δεν καταφέρνουν να φτάσουν στο κέντρο του Πεκίνου. Στις 21 και 22 Μαΐου εκατομμύρια εργάτες απεργούν, κατεβαίνουν στους δρόμους, σήνουν οδοφράγματα και με συγκεντρώσεις κατά χιλιάδες ανά συνοικία εμποδίζουν τα καμιόνια να φτάσουν στο κέντρο. Οι εργάτες του Μετρό κόβουν το ρεύμα, ενώ γίνονται σμποτάζ στις σιδηροδρομικές γραμμές. Οι εικόνες συναδέλφωσης με τους φαντάρους παίρνουν μαζικό χαρακτήρα και 100 αξιωματικοί κυκλοφορούν γράμμα που ζητάει ανάκληση του στρατιωτικού νόμου.

Στις 20 Μαΐου η Ανεξάρτητη Ομοσπονδία Εργατών του Πεκίνου εμφανίζεται για πρώτη φορά δημόσια στην Τιεν Αν Μεν.

Καταστολή

Η απάντηση του καθεστώτος τις επόμενες μέρες είναι ένα άγριο κυνηγητό συλλήψεων μέσα στα εργοστάσια, τα πανεπιστήμια, τις γειτονιές. Όταν στις 30 Μάη τριάντα χιλιάδες εργάτες δεν κάμπτονται και διαδηλώνουν απαιτώντας την απελευθέρωση τριών συλληφθέντων εργατών, είναι η ώρα των τανκς. Το βράδυ της 3ης προς 4η Ιούνη, άρματα μάχης σπάζουν ένα προς ένα τα οδοφράγματα που οδηγούν στην Τιεν Αν Μεν. Άρματα και χιλιάδες στρατιώτες αρχίζουν την εκκαθάριση της πλατείας, πατώντας με τις ερπύστριες, πυροβολώντας στο ψαχνό τεράστιες μάξες διαδηλωτών που τραγουδούν ασταμάτητα τη Διεθνή και αμύνονται με πέτρες, μολότοφ, δείχνοντας τα στήθη τους. Σύμφωνα με τον Ερυθρό Σταυρό, μέχρι το πρωί, 2.600 διαδηλωτές έχουν πέσει νεκροί από τις σφαίρες.

Όμως, ακόμα και μετά από αυτή τη σφαγή, θα χρειαστούν δέκα ακόμα μέρες για να κατασταλεί η εξέγερση στις συνοικίες του Πεκίνου. Η εικόνα ορόσημο του εργατή που σταματάει μόνος του μια ολόκληρη φάλαγγα, καταγράφεται το πρωί της 6ης Ιουνίου. Αλλά και στις άλλες πόλεις, στη Σανγκάη, τη Ναντζινγκ, χιλιάδες εργάτες εξακολουθούν να βγαίνουν στους δρόμους αντιμετωπίζοντας την καταστολή - 300 νεκροί ήταν ο απολογισμός μόνο στο Τσενγκντού. Ανάμεσα στις μέρες 17-22 Ιούνη γίνονται τετρακόσιες εκτελέσεις. Η καταστολή, οι φυλακίσεις, οι εκτελέσεις συνεχίζονται ακατάπαυστα τους επόμενους μήνες.

Λίγες μέρες μετά την καταστολή, ο υπουργός Εμπορίου Ζένγκ, θα κάνει την ακόλουθη δήλωση στα διεθνή ΜΜΕ: «Παρότι η αναταραχή έκανε κακό στη φήμη της Κίνας, η κατάσταση ομαλοποιήθηκε και το εμπόριο και οι επενδύσεις από το εξωτερικό μπορούν να συνεχιστούν ως συνήθως». Παρά τις διαφωνίες τους, οι ηγέτες του ΚΚΚ έκαναν αυτό που κάνει κάθε άρχουσα τάξη σε στιγμές κινδύνου, ενώθησαν για να καταστείλουν την πλειοψηφία των καταπιεσμένων που απειλούσε τα συμφέροντά τους και στη συνέχεια, «business as usual». Αν και το έκαναν στο όνομα του κομμουνισμού, στην ουσία αυτό που υπερασπίζαν ήταν τα ταξικά τους συμφέροντα. Η σφαγή της Τιεν Αν Μεν ήταν η απαρχή μιας επίθεσης άγριας εκμετάλλευσης στους εργάτες και τους αγρότες

Οι εξεγερμένοι προσπαθούν να πείσουν στρατιώτες να μην χτυπήσουν

και ενός ανοίγματος στην αγορά, που είκοσι χρόνια μετά, όσο αναφέρονται στην Κίνα σαν μια «κομμουνιστική» χώρα κινδυνεύουν να γελοιοποιηθούν.

Ο Μάο

Υπήρξε όμως ποτέ η Κίνα κομμουνιστική; Το 1949, ο αγροτικός στρατός του Μάο συνέτριψε την παλιά άρχουσα τάξη και τους ιμπεριαλιστές που λυμάνονταν την Κίνα, επιβάλλοντας αναδιανομή της γης και αλλαγές στην αντιμετώπιση των γυναικών. Όμως επρόκειτο για μια εθνικοαπελευθερωτική και όχι σοσιαλιστική επανάσταση. Είχε μεν την τεράστια υποστήριξη των εργατών και των αγροτών, αλλά δεν ήταν μια επανάσταση που οι ίδιοι οι εργάτες και οι αγρότες πήραν την εξουσία στα χέρια τους. Η ιδέα της εργατικής δημοκρατίας και των εργατικών συμβουλίων απείχε πολύ από τα σχέδια του Μάο που καλούσε τους εργάτες και τους υπάλληλους των πόλεων που απελευθέρωνε να «συνεχίζουν τις δουλειές τους κανονικά».

Όπως έλεγε ο Μάο, λίγο πριν την επικράτησή του το 1949, «η τωρινή μας πολιτική είναι να ρυθμίσουμε τον καπιταλισμό, όχι να τον ανατρέψουμε». Δεν διακήρυττε τη δικτατορία του προλεταριάτου, αλλά ένα «μεταβατικό» καθεστώς, τη «Μεγάλη Δημοκρατία» που θα στηριζόταν στη «σμμαχία των τεσσάρων τάξεων, της προοδευτικής μερίδας της αστικής τάξης, των μικροαστών, των αγροτών και των εργατών». Στην ουσία ο Μάο και οι ηγέτες του ΚΚ θα επιχειρούσαν τα επόμενα χρόνια να μετατρέψουν την καθυστερημένη οικονομικά και διαλυμένη από τους ιμπεριαλιστές Κίνα σε ένα δυνατό εθνικό καπιταλισμό που θα είχε στην κορφή του το στρατό και τη γραφειοκρατία του Κομμουνιστικού Κόμματος. Το «μεγάλο άλμα προς τα μπρος», το 1958, ήταν μια προσπάθεια του Μάο να

το πετύχει αυτό, όπως και ο Στάλιν τη δεκαετία του '30, επιβάλλοντας συνθήκες γρήγορης εκβιομηχάνισης με απόλυτη εκμετάλλευση της εργατικής τάξης και βίαιη κολлекτιβοποίηση της γης.

Όμως, ο Μάο ξεκινούσε την οικοδόμηση του κρατικού καπιταλισμού, έχοντας να διανύσει μακρύτερο και δυσκολότερο δρόμο από το Στάλιν. Το εθνικό εισόδημά της Κίνας ήταν τρεις φορές μικρότερο σε σχέση με τη Ρωσία τη δεκαετία του '30. Η αγροτιά της Κίνας ήταν πιο εξατομικοποιημένη σε μικρά κτήματα. Αντέδρασε, σε δύο επαρχίες ακόμα και με ένοπλες εξεγέρσεις στη βίαιη κολлекτιβοποίηση και την πείνα που έφερε το «μεγάλο άλμα προς τα μπρος». Με τι όφελος; Το ατσάλι που αναγκάζονταν να καταναλώνουν σε πρωτόγονα χυτήρια στα χωριά για να προχωρήσει η «γρήγορη εκβιομηχάνιση» ήταν περισσότερο απ' όσο τελικά παρήγαγαν. Με ποιο κόστος; Τουλάχιστον 30 εκατομμύρια νεκρούς από την πείνα αγρότες.

Όταν το 1965, οι σχέσεις με την ΕΣΣΔ έγιναν ανοιχτά εχθρικές, χάθηκαν και όλες οι ελπίδες για την «αδελφή κομμουνιστική χώρα» που θα βοηθούσε την Κίνα να αναπτυχθεί. Νέος στόχος του Μάο έγινε η Κίνα να ξεπεράσει «κάθε χώρα σε ατομικές βόμβες και υδρογονοβόμβες, όποιο και αν είναι το κόστος». Το κόστος ήταν μεγάλο. Οι αρχές της δεκαετίας του '70 βρήκαν τον κινέζικο κρατικό καπιταλισμό και το μοντέλο της «κλειστής οικονομίας» να βρίσκεται σε βαθιά κρίση, μην αντέχοντας πια τις πιέσεις του διεθνούς ανταγωνισμού των όπλων, ψάχνοντας την επιβίωσή του στο άνοιγμα στην αγορά.

Παράδοση

Η Κίνα δεν υπήρξε ποτέ κομμουνιστική. Όμως, η εργατική τάξη της Κίνας κουβαλάει μια τεράστια παράδοση αγώ-

νων. Στις 4 Μάη του 1989, όταν οι εξεγερμένοι φοιτητές και εργάτες οργάνωναν συλλαλητήρια σε όλη τη χώρα, το έκαναν, γιορτάζοντας την επέτειο των 80 χρόνων της εξέγερσης και της μεγάλης γενικής απεργίας στις 4 Μαΐου του 1919, που σηματοδότησε τη δημιουργία των πρώτων συνδικάτων και ένα χρόνο αργότερα του Κομμουνιστικού Κόμματος Κίνας. Ήταν η αφετηρία που οδήγησε στην επανάσταση του 1925-27 όταν στη Σαγκάη οι εργάτες έφτιαξαν εργατικά συμβούλια και συγκρούστηκαν με τους φεουδάρχες και τους ιμπεριαλιστές της Δύσης και της Ιαπωνίας που διαμελίζαν την Κίνα.

Τον Απρίλη του 1927 η Σαγκάη ήταν για 12 μέρες υπό την κατοχή των εξεγερμένων ένοπλων εργατών, μέχρι που το ΚΚ ακολουθώντας τις οδηγίες του Στάλιν, τους κάλεσε να καταθέσουν τα όπλα και να καλωσορίσουν τον Τσανγκ Κάι Σεκ. Ο Τσανγκ Κάι Σεκ, ο ηγέτης του Κουο Μι Τανγκ, του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος, όταν είδε την κατάσταση να ξεφεύγει από τα χέρια του και να περνά στα χέρια της εργατικής τάξης, δεν δίστασε να συμμαχήσει με τους αστούς, τους γαιοκτήμονες και να κατασφάξει τους εργάτες την ίδια στιγμή που ο Στάλιν πιστός στη γραμμή των «εθνικοαπελευθερωτικών» επαναστάσεων συμβούλευε το ΚΚ να δηλώσει υποταγή.

Η ευκαιρία για να ακολουθήσει η Κίνα την πορεία της Ρωσίας το 1917, χάθηκε. Όμως η παράδοση των αγώνων συνεχίστηκε, από τον εικοσαετή πόλεμο ενάντια στους ιμπεριαλιστές τις δεκαετίες του 1930-40 στο κίνημα που ακολούθησε την «πολιτιστική επανάσταση» τη δεκαετία του '60 και από το κίνημα για τα δημοκρατικά δικαιώματα τη δεκαετία του '70 στην εξέγερση της Τιεν Αν Μεν, το '80.

Η παρακαταθήκη που κουβαλάει, η μεγαλύτερη σήμερα εργατική τάξη του κόσμου, είναι η συνέχεια της διακήρυξης που μοιράζαν οι εργάτες της Ανεξάρτητης Εργατικής Συνομοσπονδίας στις 20 Μαΐου του 1989, τη μέρα που τα οδοφράγματα κυριαρχούσαν στο Πεκίνο: «Η εργατική τάξη είναι η πιο πρωτοπόρα τάξη κι εμείς το Δημοκρατικό Κίνημα πρέπει να είμαστε έτοιμοι να διακηρύξουμε τη μεγάλη δύναμή της. Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας υποτίθεται ότι είναι κράτος των εργατών, άρα έχουμε όλοι δικαίωμα να ανατρέψουμε τους δικτάτορες. Το να τους ανατρέψουμε είναι το αδιαφιλονίκητο καθήκον μας. Δεν έχουμε τίποτα να χάσουμε πέρα από τις αλυσίδες μας, έχουμε ένα ολόκληρο κόσμο να κερδίσουμε». ■

Από τον καιρό του Μαρξ και του Ένγκελς, η γνήσια παράδοση του Σοσιαλισμού πάντα επέμενε ότι μπορεί να κατακτηθεί μόνο “από τα κάτω”. Ο Πάνος Γκαργκάνας παρουσιάζει τους μεγάλους σταθμούς αυτής της στρατηγικής και στέκεται στο ρόλο του Τόνι Κλιφ για την επανίδρυσή της στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα.

Τόνι Κλιφ

Η παράδοση του Σοσιαλισμού “από τα κάτω”

Η πρωτοβουλία του ΠΑΣΟΚ να χρησιμοποιήσει την ιστορική φράση της Ρόζας Λούξεμπουργκ «Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα» ως προεκλογικό σύνθημα, έφερε για λίγο στο προσκήνιο τις παραδόσεις του Σοσιαλισμού. Ήταν από τις σπάνιες στιγμές που τα ΜΜΕ αναγκάστηκαν να ανατρέξουν στη Λούξεμπουργκ, μερικές φορές να θυμηθούν τις αναφορές της στον Ένγκελς και τις πιο πολλές να χρεώσουν τη φράση στον Καστοριάδη. Με έναν στρεβλό και «μουσσειακό» τρόπο, ήρθε στην επιφάνεια το γεγονός ότι η πάλη για το Σοσιαλισμό δεν είναι μια παράδοση κλεισμένη στο «χρονοντούλαπο της ιστορίας». Και είναι βέβαια ειρωνεία της ιστορίας ότι κάτι τέτοιο γίνεται την ώρα που κλείνουν 20 χρόνια από την κατάρρευση των καθεστώτων του λεγόμενου «πρακτού σοσιαλισμού». Είναι μια πρόκληση να ανοίξουμε τη συζήτηση για τη γνήσια σοσιαλιστική παράδοση, του Σοσιαλισμού από τα κάτω, σε αντιπαράθεση με τις παραδόσεις της αλλαγής από τα πάνω – είτε στη σοσιαλδημοκρατική, είτε στη σταλινική εκδοχή τους.

Αν γυρίσουμε στον Μαρξ και στον Ένγκελς, είναι σαφής ο προσανατολι-

σμός «από τα κάτω» μέσα από τρεις βασικές επιλογές. Πρώτο, η απελευθέρωση της εργατικής τάξης είναι έργο της ίδιας της τάξης. Προταγωνιστής της κοινωνικής αλλαγής, υποκείμενο των διαδικασιών ανατροπής της παλιάς κοινωνίας και δημιουργίας μιας καινούργιας είναι οι ίδιοι οι εργάτες με τη δράση τους. Ο Μαρξ απορρίπτει τους «αφ'ηρηλού» διαφοπιστές και εξηγεί γιατί η εργατική τάξη έχει και τη δύναμη να αντικαταστήσει τον καπιταλισμό με ένα σύστημα συλλογικού ελέγχου αλλά και τη δυνατότητα να συνειδητοποιήσει αυτή τη δύναμη και να την αξιοποιήσει.

Δεύτερο, αυτή η διαδικασία δεν είναι γραμμική και σταδιακή αλλά γεμάτη συγκρούσεις και ανατροπές. Οι κοινωνίες αλλάζουν με επαναστάσεις, οι «από κάτω» γκρεμίζουν τους θεσμούς με τους οποίους οι «από πάνω» οργανώνουν την εκμετάλλευση και την καταπίεση. Για την ακρίβεια, στις εργατικές επαναστάσεις για πρώτη φορά στην ιστορία οι «από κάτω» που είναι η πλειοψηφία έχουν τη δυνατότητα να είναι όχι μόνο οι πρωταγωνιστές της ανατροπής, αλλά και να διατηρήσουν τον έλεγχο στη συνέχεια. Στις αστικές επαναστάσεις, το «πλήθος» γκρέ-

μιζε τις «Βασιλές» αλλά μια μειοψηφία κυριαρχούσε πολιτικά, οικονομικά και ιδεολογικά. Στις σοσιαλιστικές επαναστάσεις, η εργατική δημοκρατία οργανώνει όχι μόνο τα «οδοφράγματα» της ανατροπής, αλλά και τον εργατικό έλεγχο παντού μετά τη νίκη.

Τρίτο, αυτή η διαδικασία είναι διεθνής. Κανένα τμήμα του πλανήτη δεν εξαιρείται, δεν υπάρχουν χώρες όπου η αλλαγή θα έρθει «κατ' εξαίρεση» από τα πάνω. Γιατί ο καπιταλισμός είναι παγκόσμιο σύστημα και όσο πιο πολύ εδραιώνεται παντού, τόσο πιο πολύ εξαπλώνεται ο «ιστορικός νεκροθάφτης» του. Αλλά και γιατί «κανένα έθνος δεν μπορεί να είναι ελεύθερο όταν καταπιέζει κάποιο άλλο». Η φωνή του Μαρξ και του Ένγκελς ήταν προφητική και σ' αυτό το ζήτημα, απαντώντας προκαταβολικά σε όσους ήθελαν να μεταφέρουν τα «φώτα του πολιτισμού» δια πυρός και σιδήρου από τα πάνω.

Σ' αυτά τα θεμέλια στηρίζεται η παράδοση του Σοσιαλισμού «από τα κάτω». Αλλά όσο γερά και να είναι αυτά τα θεμέλια, οι ανάγκες της ταξικής πάλης και οι αλλαγές του ίδιου του καπιταλισμού υποχρέωσαν επόμενες γενιές μαχη-

τών του Σοσιαλισμού να ανακαλύψουν ξανά, να «επανιδρύνουν» αυτές τις παραδόσεις.

Οι επαναστάτες στις αρχές του 20ού αιώνα

Αυτό έγινε στις αρχές του 20ού αιώνα μέσα από τη δράση της Ρόζας Λούξεμπουργκ, του Λένιν, του Τρότσκι, του Γκράμσι. Ο κόσμος στη δική τους εποχή έμοιαζε πολύ διαφορετικός από τον καιρό του Μαρξ. Όχι μόνο ο καπιταλισμός είχε περάσει στο ιμπεριαλιστικό του στάδιο, αλλά και η παρουσία ορεφορμιστικών ρευμάτων μέσα στην εργατική τάξη ήταν πολύ πιο οργανωμένη. Το αποτέλεσμα ήταν η εμφάνιση πολιτικών αντιλήψεων που έτειναν να κατακερματίσουν τη διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής από τα κάτω. Οι προλετάριοι της Γερμανίας δεν χρειαζόταν να κάνουν επανάσταση, ήταν αρκετό να μάθουν να ψηφίζουν σωστά, αφού διέθεταν ένα ισχυρό πολιτικό κόμμα στα πρόθυρα του να πάρει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία σε μια αναπτυγμένη καπιταλιστική χώρα. Οι εργάτες των αποικιών δεν μπορούσαν να κάνουν επανάσταση, έπρεπε να περιμένουν την πρόοδο που θα τους έφεραν οι μητροπόλεις της Ευρώπης. Με δυο λόγια, διαδικασίες αλλαγής από τα πάνω εμφανίζονταν σαν πιο ρεαλιστικές μέσα από διαφορετικούς δρόμους σε διαφορετικά σημεία του πλανήτη.

Να ανοίξουμε τη συζήτηση για τη γνήσια σοσιαλιστική παράδοση, του Σοσιαλισμού από τα κάτω, σε αντιπαράθεση με τις παραδόσεις της αλλαγής από τα πάνω

Σ' αυτά τα προβλήματα ήρθαν να απαντήσουν οι θεωρίες της γενιάς των μαρξιστών που άνοιξε την περίοδο της μεγάλης Οκτωβριανής Επανάστασης στη Ρωσία. Για να ενοποιηθούν οι αγώνες των εργατών σε μια κοινή προοπτική από την Πετρούπολη μέχρι το Τορίνο και από το Βερολίνο μέχρι τις αποικίες, χρειάστηκε η θεωρητική και πολιτική παρέμβαση του

Κατάληψη της Ρενώ τον Μάη του '68 στη Γαλλία

Λένιν μαζί με τον Μπουχάριν που ξεκαθάρισαν ότι ο ιμπεριαλισμός είναι ο ίδιος ο καπιταλισμός στη νέα φάση του. Η παρέμβαση της Ρόζας με το «Μεταρρύθμιση ή Επανάσταση» που ξεκαθάρισε ότι δεν πρόκειται για δυο διαφορετικούς δρόμους που οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα, αλλά για επιλογές που καταλήγουν στα αντίθετα σκέλη του διλήμματος: είτε σοσιαλισμός από τα κάτω, είτε συμβιβασμός με τη βαρβαρότητα του ιμπεριαλιστικού καπιταλισμού. Η σφρηγιάση μιας ενιαίας στρατηγικής χρειάστηκε την παρέμβαση του Τρότσκι με τη θεωρία της «Διαρκούς Επανάστασης». Έτσι φτάσαμε να πάρει ξανά ορμή η προτροπή του Μαρξ και του Ένγκελς «Προλετάριοι όλων των Χωρών Ενωθείτε».

Αυτή η ώθηση ανακόπηκε με την ήττα των επαναστάσεων του Μεσοπολέμου και των κινημάτων της Αντίστασης στα χρόνια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Στο μεταπολεμικό κόσμο της δεκαετίας του 1950 μπήκε ξανά η ανάγκη «επανιδρύσης» της παράδοσης του Σοσιαλισμού «από τα κάτω». Γιατί ξανά ο κόσμος έμοιαζε κατακερματισμένος σε ζώνες όπου τα καθήκοντα των εργατών ήταν διαφορετικά. Στην Ανατολή, στο στρατόπεδο του «υπαρκτού σοσιαλισμού», οι εργάτες είχαν το καθήκον να δουλεύουν σκληρά και πειθαρχημένα στηρίζοντας τα καθεστώτα των χωρών τους. Η επανάσταση εκεί ήταν ένα ένδοξο παρελθόν που δικαιολογούσε αυτή την κατάσταση. Όσο πιο σταχανοβίτικα έβγαζε ο εργάτης τη βάρδια του, τόσο πιο πολύ προωθούσε το «προτσές της επανάστασης». Στη Δύση, οι εργάτες είχαν ενσωματωθεί από την καταναλωτική κοινωνία που έχιζε η μεγαλύτερη οικονομική άνθηση στην παγκόσμια ιστορία. Οι προλετάριοι δεν

είχαν να χάσουν «μόνο τις αλυσίδες τους» αλλά και τηλεοράσεις, πλυντήρια, αυτοκίνητα και διακοπές. Η επανάσταση δεν ήταν στην ημερήσια διάταξη ούτε στο δυτικό καπιταλισμό και αυτό αποτελούσε «κοινή λογική» όχι μόνο για τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα αλλά και για τα Κ.Κ. που έβαζαν όλο και πιο πολύ τις ελπίδες τους στον κοινοβουλευτικό δρόμο, στην κατάκτηση θέσεων μέσα στους θεσμούς με την προοπτική της αλλαγής «από τα πάνω». Η μόνη ζώνη όπου αυτή η οπτική έβλεπε αναταράξεις ήταν ο λεγόμενος Τρίτος Κόσμος. Αλλά και εκεί, οι επαναστάσεις ήταν υπόθεση των αγροτικών αντάρτικων γιατί οι εργάτες ήταν μια μικρή μειοψηφία. Παντού ο «ιστορικός νεκροθάφτης» έπρεπε να περιμένει την πρόοδο μέσα από υποκατάστατα της δικής του δράσης.

Αυτή την πρόκληση είχαν να αντιμετωπίσουν οι λιγοστοί μαρξιστές εκείνης της γενιάς που τοποθετούνταν στα αριστερά της σοσιαλδημοκρατίας και του σταλινισμού. Στις δικές τους προσπάθειες χρωστάμε το γεγονός ότι μετά το Μάη του 68 αναγεννήθηκε η επαναστατική αριστερά και άρχισε να ξαναβάζει την προοπτική του Σοσιαλισμού από τα κάτω παντού. Ο Τόνι Κλιφ κατέχει μια ξεχωριστή θέση σ' αυτή την προσπάθεια, χάρη στις θεωρητικές και πολιτικές παρεμβάσεις του σε τρία επίπεδα: τη θεωρία του κρατικού καπιταλισμού για τα καθεστώτα της Ανατολής, την ανάλυση της καπιταλιστικής ανάπτυξης και το ρόλο της πολεμικής βιομηχανίας στη Δύση και τέλος τη διάσωση της λενινιστικής αντίληψης για το επαναστατικό κόμμα από τα συντρίμια του σταλινισμού.

Η κρίση στη Δύση

Ας ξεκινήσουμε από τη Δύση που ήταν το κυρίαρχο στοιχείο του παγκόσμιου συστήματος. Ο Κλιφ υποστήριξε δυο βασικές θέσεις. Πρώτο, ότι η παρατεταμένη οικονομική ανάπτυξη δεν ήταν μόνιμο ξεπέρασμα των τάσεων του καπιταλισμού προς την κρίση, αλλά μεσοδιάστημα που μπορούσε να εξηγηθεί συγκεκριμένα. Και δεύτερο, ότι η ηγεμονία του ρεφορμισμού είχε πολιτική εξήγηση και δεν σηματοδοτούσε μια μονιμότερη ενσωμάτωση της εργατικής τάξης στο σύστημα. Με άλλα λόγια και οι κρίσεις και οι εξεγέρσεις θα επέστρεφαν.

Σήμερα είναι φανερό ότι και οι δυο αυτές εκτιμήσεις του Κλιφ δικαιώθηκαν. Αλλά πριν από 50 χρόνια η επιμονή σ' αυτή την προοπτική ήταν πολύ δύσκολη. Επί 30 χρόνια, από το 1945 μέχρι το 1975 καμιά οικονομική κρίση δεν είχε πισωγυρίσει την ακάθεκτη ανοδική πορεία του ΑΕΠ του δυτικού καπιταλισμού. Χρειάζονταν μια μαρξιστική απάντηση στο ερώτημα: τι είχε απογίνει η πωτική τάση του ποσοστού κέρδους;

Ο Κλιφ και οι σύντροφοί του, κύρια ο Μάικ Κίντρον, εντόπισαν το μηχανισμό αναστολής των κρίσεων στο ρόλο των πολεμικών δαπανών. Οι δαπάνες αυτές αποσπούν ένα μέρος της συσσωρευμένης υπεραξίας, το οποίο αντί να κατευθυνθεί σε επενδύσεις σπαταλιέται σε εξοπλισμούς. Όταν η υπεραξία πηγαίνει σε επενδύσεις ανεβάζει τον παρονομαστικό του κλάσματος που υπολογίζει το ποσοστό κέρδους. Όταν, αντίθετα, ένα μέρος υπεραξίας πηγαίνει σε σπατάλες, η πωτική τάση του ποσοστού κέρδους απαλώνεται.

Οι δαπάνες για εξοπλισμούς είναι σπατάλες, όχι μόνο από τη σκοπιά της εργατικής τάξης αλλά και από τη σκοπιά του συστήματος. Ακόμα και οι επενδύσεις σε εργοστάσια της πολεμικής βιομηχανίας είναι διαρροές από το σύστημα, γιατί τα προϊόντα τους δεν κυκλοφορούν μέσα στην οικονομία. Τα τανκς, τα μαχητικά αεροπλάνα, οι πυραύλοι είτε καταστρέφονται στα πεδία μαχών είτε παραμένουν άχρηστα σε κάποιες αποθήκες. Σε καμιά περίπτωση δεν αποτελούν νέες εισροές στην παραγωγή είτε ως μέσα παραγωγής, είτε ως μέσα κατανάλωσης.

Με έναν τυφλό και τυχαίο τρόπο οι καπιταλιστές μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο είχαν εγκαθιδρύσει έναν τεράστιο μηχανισμό επιβράδυνσης του καπιταλισμού του συστήματος προς την κρίση. Οι

ΗΠΑ που αποτελούσαν το 50% της παγκόσμιας παραγωγής, σπαταλούσαν το 10% αυτής της τεράστιας παραγωγής στην πολεμική βιομηχανία. Αποτέλεσαν μ' αυτόν τον τρόπο την σταθερή αμοιβαία για τα «οικονομικά θαύματα» της Δύσης. Για την ακρίβεια, οι ανταγωνιστές τους στην Ιαπωνία και στη Γερμανία αναπτύσσονταν με πιο γρήγορους ρυθμούς ακριβώς επειδή το βάρος της σπατάλης που σταθεροποιούσε όλο το σύστημα έπεφτε στις ΗΠΑ. Οι ισορροπίες αυτές ήταν προσωρινές και ασταθείς. Γεγονός που επιβεβαιώθηκε με την επιστροφή των κρίσεων από τα μέσα της δεκαετίας του 1970.

Αυτή ήταν μια πρώτη δικαίωση για την ανάλυση του μεταπολεμικού κόσμου που είχε διαμορφώσει ο Κλιφ. Μαζί της ήρθε και η δικαίωση για τις επαναστατικές δυνατότητες της εργατικής τάξης στις μητροπόλεις της Δύσης. Ακόμα και στις παραμονές του Μάη '68, διανοούμενοι

Αυτό το βιβλίο σταθμός έχει εκδοθεί από το Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο

της αριστεράς όπως ο Αντρέ Γκορτς επέμεναν ότι αυτή η «ενσωματωμένη» εργατική τάξη δεν μπορεί να ξεαναδώσει εκρήξεις όπως οι παλιές Γενικές Απεργίες. Ο Κλιφ, αντίθετα, υποστήριξε ότι η «παθητικότητα» που έβλεπαν οι κοινωνιολόγοι της εποχής δεν υπονοούσε αποδοχή του συστήματος αλλά παθητική απόρριψή του, η οποία μπορούσε να μετατραπεί σε ενεργητική απόρριψη. Οι εργάτες στις γειτονιές του Λονδίνου, του Τορίνου ή του Παρισιού δεν είχαν «πνωτιστεί»

από τις τηλεοράσεις και τα πλυντήρια. Οι «δείκτες» με τους οποίους οι ερευνητές μετρούσαν την αποχή των εργατών από «τα κοινά» μετρούσαν απλώς την αδιαφορία τους για τους θεσμούς που στήριζαν την εκμετάλλευσή τους. Ειδικά οι νέοι εργάτες έμοιαζαν να νοιάζονται περισσότερο για το ποδόσφαιρο παρά για την πολιτική. Όταν όμως η φοιτητική έκρηξη τους τράβηξε στους δρόμους του Παρισιού, οι νέοι εργάτες πυροδοτήσαν την έκρηξη ολόκληρης της τάξης τους ενάντια στο σύστημα. Τα κείμενα του Κλιφ από εκείνη την περίοδο είναι το καλύτερο αντίδοτο σε όλους τους «αποχαιρετισμούς» της εργατικής τάξης.

Κατάρρευση στην Ανατολή

Η δεύτερη δικαίωση του Κλιφ έμελλε να έρθει 20 χρόνια αργότερα, με την κατάρρευση των σταλινικών καθεστώτων το 1989. Η ζωή έδινε απαντήσεις στα ερωτήματα αν ο Χόνεκερ και ο Τσαουσέσκου ήταν η αιχμή του δόρατος του διεθνούς σοσιαλισμού και αν οι εργάτες αυτών των χωρών μπορούσαν να πάρουν μέρος στην πάλη των τάξεων του σύγχρονου κόσμου.

Ο Κλιφ είχε απαντήσει σ' αυτά τα ερωτήματα από τα τέλη της δεκαετίας του 1940. Τα καθεστώτα των ανατολικών χωρών δεν αποτελούσαν ένα νέο κοινωνικό σύστημα, σοσιαλιστικό, «παραμορφωμένα» σοσιαλιστικά ή έστω «μετακαπιταλιστικά». Ήταν κρατικοί καπιταλισμοί που υπόκεινταν στις πιέσεις και τους νόμους του διεθνούς συστήματος. Οι πιέσεις του ανταγωνισμού δεν περνούσαν μέσα από την ανταλλαγή εμπορευμάτων στις διεθνείς αγορές, η οποία ήταν περιορισμένη, αλλά μέσα από το κυνήγι των εξοπλισμών. Για να έχει ένα συγκρίσιμο σπλοστάσιο το ανατολικό μπλοκ, έπρεπε να διαθέτει μια μέση παραγωγικότητα της οικονομίας του συγκρίσιμη με το δυτικό μπλοκ. Ο Στάλιν κατάφερε να κάνει την καθυστερημένη ρώσικη οικονομία να παράγει μαχητικά αεροπλάνα και τανκς με ρυθμούς ανώτερους από τη ναζιστική Γερμανία. Οι επίγονοί του έπρεπε να εξασφαλίσουν ρυθμούς παραγωγής πυραύλων και αεροπλάνων και τανκς συγκρίσιμους με το ΝΑΤΟ. Αυτό καθόριζε τους ρυθμούς των επενδύσεων στην ΕΣΣΔ και τις άλλες χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας και όχι κάποιο πλάνο βασισμένο στις ανάγκες των πληθυσμών. Τα κριτήρια ήταν καπιταλιστικά και επέβαλαν το νόμο της αξίας στο εσωτερικό

της ΕΣΣΔ έστω κι αν δεν υπήρχε ελεύθερη αγορά εκεί.

Συνακόλουθα, οι εργάτες στο Ανατολικό Μπλοκ δεν ήταν ούτε «συνεταιρισμένοι ελεύθεροι παραγωγοί» απαλλαγμένοι από τα δεσμά του καπιταλισμού, ούτε «σκλάβοι ενός ολοκληρωτικού καθεστώτος». Ήταν εργατική τάξη με τη μαρξιστική έννοια, δηλαδή αντικείμενο καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, αλλά και αναπόσπαστο τμήμα του «ιστορικού νεκροθάφτη» του καπιταλισμού. Όταν έφτασε η ώρα της κρίσης των καθεστώτων, οι εργάτες εκεί λειτούργησαν όπως παντού αλλού σε τέτοιες στιγμές: βγήκαν στους δρόμους, συγκρούστηκαν με τις δυνάμεις καταστολής, κατέστρεψαν μιστά σύμβολα, επέβαλαν μεταπολιτεύσεις, αλλά δεν διέθεταν πολιτικές ηγεσίες που να τους οδηγήσουν πιο πέρα. Υπήρχαν «σταλινικοί της αγοράς», υπήρχαν «μεταρρυθμιστές της αγοράς», αλλά δεν υπήρχαν επαναστάτες σοσιαλιστές που να προβάλλουν τον συλλογικό δημοκρατικό έλεγχο των εργατών σαν διεξόδο από την κρίση του κρατικού καπιταλισμού. Αυτό, όμως, δεν ήταν αντικειμενικό πρόβλημα των εργατών της Ανατολής. Ήταν πρόβλημα μιας αριστεράς που δεν μπορούσε να δει πέρα από τη μύτη του Στάλιν ή του Γκορμπατσόφ.

Η δύναμη του Κλιφ ήταν ότι διατήρησε την εμπιστοσύνη του στις ανατρεπτικές δυνατότητες της εργατικής τάξης και δεν πέταξε την επαναστατική παράδοση του Λένιν μαζί με τα απόβρατα του σταλινισμού, όπως έκανε π.χ. ο Καστοριάδης. Οι αναλύσεις για τον δυτικό καπιταλισμό και για τον κρατικό καπιταλισμό της Ανατολής ήταν απαραίτητα βήματα για την επικαιροποίηση της παράδοσης του Σοσιαλισμού «από τα κάτω», αλλά θα ήταν λειψά χωρίς μια καθαρή απάντηση στο τρίτο ερώτημα της μεταπολεμικής περιόδου: είχε νόημα η προσπάθεια για οικοδόμηση επαναστατικών κομμάτων μέσα στις νέες συνθήκες;

Οι πιέσεις για αρνητικές απαντήσεις ήταν πολλές. Κάποια ρεύματα θεωρούσαν ότι ήταν αδύνατο να οικοδομηθεί οτιδήποτε έξω από τον περίγυρο των Κομμουνιστικών Κομμάτων. Άλλα ρεύματα, αντίθετα, υπέκριναν στη σταλινόφοβια και αναζητούσαν κάλυψη στη σκιά της σοσιαλδημοκρατίας. Ο Κλιφ επέμενε ότι και τα ΚΚ και η σοσιαλδημοκρατία είναι φορείς του ρεφορμισμού μέσα στο εργατικό κίνημα. Μέσα από διακριτές διαδρομές, αντιπροσωπεύουν τις αντιλήψεις του Σοσιαλισμού «από τα πάνω», του καταμε-

ρισμού εργασίας με τη συνδικαλιστική γραφειοκρατία, όπου τα συνδικάτα φροντίζουν για τις οικονομικές διεκδικήσεις της τάξης και τα αριστερά κόμματα προωθούν πολιτικές μεταρρυθμίσεις κύρια μέσα από τον κοινοβουλευτικό δρόμο και τις εκλογές. Η ανασύνταξη της προοπτικής του Σοσιαλισμού «από τα κάτω» απαιτούσε οργανώσεις πολιτικά ανεξάρτητες και από τις δυο πτέρυγες του ρεφορμισμού και πιστές στην αντίληψη του Λένιν για επαναστατικό κόμμα της εργατικής πρωτοπορίας.

Η δύναμη του Κλιφ ήταν ότι διατήρησε την εμπιστοσύνη του στις ανατρεπτικές δυνατότητες της εργατικής τάξης, χωρίς να πετάξει την επαναστατική παράδοση του Λένιν

Ο Κλιφ έγραψε πολιτικές βιογραφίες της Ρόζας στη δεκαετία του 1950, του Λένιν στη δεκαετία του 1970 και του Τρότσκι λίγο αργότερα. Δεν ήταν «αγιογραφίες», ήταν πολιτικές παρεμβάσεις για να βοηθήσουν τους επαναστάτες στα καθηκοντα οικοδόμησης κόμματος παράλληλα με τα κινηματικά καθήκοντα. Ιδιαίτερα η βιογραφία του Λένιν, στην περίοδο μετά την έκρηξη του Μάη '68, ήταν οδηγός για δράση ακριβώς τη στιγμή που μια νέα επαναστατική αριστερά αποκτούσε σάρκα και οστά. Χωρίς αυτή την πλευρά του Κλιφ, η συμβολή του στην ανανέωση της παράδοσης του Σοσιαλισμού «από τα κάτω» δεν θα είχε την αντοχή να δει τη δικαίωση της το 1968 και το 1989, σε χρονικά διαστήματα των 20 και 40 χρόνων.

Σοσιαλισμός «από τα κάτω» δεν σημαίνει λατρεία του αυθόρμητου και διάχυση των επαναστατών στα κινήματα της εργατικής τάξης. Σημαίνει οργάνωση, ανανέωση και συνέχεια μιας παράδοσης που ξεκίνησε με το Κομμουνιστικό Μανιφέστο και άντεξε τις προδοσίες του Μπερνστάν και τον Κάουτσκι, αλλά και του Στάλιν. Αυτή την αντοχή δεν την χρωστάει μόνο στις ρίζες του στον Μαρξ και στον Ένγκελς, αλλά και στις μάχες της Ρόζας, του Λένιν, του Τρότσκι και όλων

όσοι τις συνέχισαν, όπως ο Κλιφ.

Σήμερα, είκοσι χρόνια μετά τις καταρρεύσεις του 1989, η Αριστερά αντιμετωπίζει τα προβλήματα και τις δυσκολίες μιας νέας ανάκαμψης. Κάποιοι σύντροφοι θεωρούν ότι πρέπει να τραβήξουμε μια γραμμή κάτω από το παρελθόν και να ψάξουμε από την αρχή. Μερικές φορές χρησιμοποιούν τον παραλληλισμό ότι είμαστε όλοι υπολείμματα μιας ηττημένης στρατιάς και πρέπει να ξεχάσουμε τις ιδεολογικές αντιπαράθεσεις του παρελθόντος. Άλλοι σύντροφοι ανησυχούν ότι η νέα αντικαπιταλιστική πολιτικοποίηση δεν μπορεί να αντέξει το βάρος των οργανώσεων της επαναστατικής αριστεράς που λειτουργούν σαν «οργανωμένες φάλαγγες».

Αυτές είναι λάθος προσεγγίσεις στα ζητήματα που αντιμετωπίζουμε. Το ΣΕΚ στην Ελλάδα και οι σύντροφοι μας στις άλλες χώρες δεν είναι «βάρος» για τους νέους αντικαπιταλιστές, είναι στήριγμα για την ενότητα, τη συγκρότηση και το προχώρημα της αντικαπιταλιστικής αριστεράς. Ακόμα κι αν αύριο όλες οι οργανώσεις διαλύονταν σε ένα κοινό αντικαπιταλιστικό κόμμα, ποιά θα ήταν η εγγύηση ότι η νέα ριζοσπαστικοποίηση δεν θα έβλεπε αυτό το κόμμα σαν «οργανωμένη φάλαγγα»; Δεν θα είχαμε ανάγκη από ιδέες, θεωρίες, πρακτικές που να πείθουν ότι τα πράγματα δεν είναι έτσι; Από πού θα έρχονταν όλα αυτά τα ωραία; Από τον ουρανό; Από την ατομική συμβολή του καθένα και της καθεμιάς; Ή από συλλογικές επεξεργασίες που έχουν ήδη ξεκινήσει;

Δεν έχουμε τίποτα να κερδίσουμε ισοπεδώνοντας όλες τις παραδόσεις στο ίδιο μηδενικό επίπεδο. Τι κερδίζουμε βάζοντας τη Ρόζα και τον Τρότσκι στο ίδιο τσουβάλι με αυτούς που τους δολοφόνησαν και προσπάθησαν να εξοντώσουν και τις ιδέες τους; Απολύτως τίποτα. Αυτός είναι ένας ψεύτικος πλουραλισμός που υποκλίνεται στις πιέσεις της Αυτονομίας, του προπόλειου κινηματισμού που αποφεύγει τις δυσκολίες της επαναστατικής πολιτικής. Χρειάζεται να επιλέξουμε τις παραδόσεις πάνω στις οποίες μπορούμε να χτίσουμε. Το ΣΕΚ τολμάει και προβάλλει τέτοιες επιλογές, γιατί πατάει πάνω στους ώμους συντρόφων που τόλμησαν και αποδείχτηκε ότι είχαν δίκιο. Και γιατί πιστεύει ακράδαντα ότι ο γνήσιος διάλογος μέσα στην κοινή δράση χρειάζεται οργανωμένους επαναστάτες που τολμούν να σηκώσουν αυτό το βάρος. ■

Μετά τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών

Όχι άλλες χαμένες ευκαιρίες!

Μια κυβέρνηση ηττημένη, ένα ΠΑΣΟΚ που φοβάται τον κόσμο που το ψήφισε, μια Αριστερά που πρέπει να διαλέξει: προσαρμογή ή αντικαπιταλιστική στρατηγική. Αυτό είναι το εκρηκτικό τοπίο μετά τις Ευρωεκλογές, όπως το παρουσιάζει η **Μαρία Στύλλου**.

Οι εκλογές δεν έλυσαν κανένα πρόβλημα της κυρίαρχης τάξης, αντίθετα τα δυσκόλεψαν. Οικονομική κρίση και πολιτική αστάθεια στο χειρότερο σημείο. Η κυβέρνηση είναι μελλοθάνατη, ανεξάρτητα εάν θα προχωρήσει σε εκλογές το φθινόπωρο ή την άνοιξη. Δεν μπορεί να ελέγξει την κατάσταση ούτε στο εσωτερικό της ούτε στο εξωτερικό της. Έτσι κι αλλιώς η εκλογική πτώση κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες δεν είναι ένα εκλογικό γεγονός απλά, είναι το αποτέλεσμα μιας χρονιάς μεγάλων απεργιών και της εξέγερσης του Δεκεμβρίου.

Μπορεί μετά το Δεκέμβριο να έλπιζε ότι η ιδεολογική επίθεση που άνοιξε ενάντια στο κίνημα θα ήταν αρκετή για να ξανασταθεροποιήσει τη δύναμη της, όμως δεν τα κατάφερε. Μετά τις εκλογές η κατάσταση είναι πιο πολωμένη απ' ό,τι πριν. Η επίθεση ενάντια στους μετανάστες και τους «κουκουλοφόρους» που έμοιαζε ότι καθόρισε το προεκλογικό κλίμα, της γύρισε μπουμεραγκ. Από τη μια έχασε ένα ακροδεξιό κομμάτι προς το ΛΑΟΣ, με αποτέλεσμα μετά τις εκλογές να κλιμακώνεται η πίεση στο εσωτερικό της από βουλευτές που ζητάνε συνεργασία μέχρι και συνένωση με την ακροδεξιά, ενώ από την άλλη βρίζεται αντιμετώπιση με απεργίες και κινητοποιήσεις πριν ακόμα προχωρήσει σε νέο πακέτο μέτρων.

Μπορεί η κυρίαρχη τάξη να είναι ευχαριστημένη για το ότι η άνοδος της αριστεράς που έδειχναν τα γκάλοπ δεν καταγράφηκε στις εκλογές, αλλά αυτή

είναι μια πρόσκαιρη ικανοποίηση. Ξέρουμε πολύ καλά ότι τα αποτελέσματα των εκλογών δεν καταγράφουν πάντοτε τη δυναμική που τις ακολουθεί.

Όταν το 2004 η Ν.Δ. κέρδισε με περίπατο τις βουλευτικές εκλογές, το ΠΑΣΟΚ έχασε με το ιστορικά μικρότερο ποσοστό της τελευταίας 20ετίας και ο Συνασπισμός με το ζόρι ξεπέρασε το 3%, οι θεωρίες περί στροφής δεξιά όλης της κοινωνίας έδιναν και έπαιρναν στις συζητήσεις. Χρειάζεται να θυμηθούμε ότι τότε η Ν.Δ. είχε κερδίσει τις εκλογές ανεβασμένη πάνω στο «πράσινο» άλογο του ΠΑΣΟΚ. Παρουσίαζε τον εαυτό της σαν τον «πραγματικό» εκφραστή του μεσαίου

χώρου που «πρόδωσε» ο Σημίτης, και υποσχόταν ότι θα ικανοποιούσε τα αιτήματα και θα προχωρούσε τις «μεταρρυθμίσεις» που δεν είχε κάνει το ΠΑΣΟΚ. Πρώτο βήμα θα ήταν η μονιμοποίηση όλων των συμβασιούχων για να τους απελευθερώσει από την «πολιτική ομηρία των πελαταιακών σχέσεων». Κι όμως, οι συμβασιούχοι ήταν αυτοί που άνοιξαν πρώτοι το γύρο των απεργιών αμέσως μετά τις εκλογές, σπάζοντας έτσι κάθε δυνατότητα για περίοδο χάριτος ακόμα και για λίγους μήνες.

Αυτές οι μάχες, όπως και πολλές που ακολούθησαν, δεν σταμάτησαν μόνο στις οικονομικές διεκδικήσεις. Το παράδειγμα είναι οι δασοπυροσβέστες. Το 2004 ένα μεγάλο κομμάτι από τους συμβασιούχους και τους δασοπυροσβέστες είχε τις ανταπάτες ότι η κυβέρνηση της Ν.Δ. και του Καραμανλή θα σήμαινε αλλαγή στη ζωή τους. Και γι' αυτό ψήφισαν και στήριξαν στις εκλογές τη Ν.Δ. Φέτος, λίγες μέρες πριν τις Ευρωεκλογές, οι ίδιοι οι δασοπυροσβέστες πρωτοστάτησαν στη

Το γαϊδούρι των δασοπυροσβεστών στολισμένο με τις φωτογραφίες των υπουργών

γελοιοποίηση της κυβέρνησης και του ίδιου του Καραμανλή οργανώνοντας μια κινητοποίηση που επικεφαλής είχε έναν γάιδαρο στολισμένο με τους υπουργούς της Ν.Δ. και τις υποσχέσεις τους. Μέσα σε πέντε χρόνια η κυβέρνηση της συναίνεσης, και της κεντροδεξιάς, δεν είχε πια περιθώρια να συνεχίσει όπως παλιά. Έγινε η κυβέρνηση του «νόμου και της τάξης», της επίθεσης ενάντια στους «κουκουλοφόρους» και τους μετανάστες, ελπίζοντας ότι έτσι θα αποκτήσει ξανά τον έλεγχο.

Εκρηκτικό μείγμα

Το αποτέλεσμα των εκλογών έχει δημιουργήσει ένα εκρηκτικό μείγμα. Από τη μια ξαναβγαίνουν εργατικοί χώροι με διεκδικήσεις και απεργίες. Παραδείγματα σ' αυτό είναι οι ΔΕΚΟ με πρώτη τη ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ που διεκδικεί προσλήψεις 7 χιλιάδων νέων εργαζομένων για να καλυφθούν τα κενά. Δεν είναι η μόνη. Σε όλες σχεδόν τις ΔΕΚΟ, ΕΛΤΑ, ΟΣΕ, ΟΤΕ, ΕΥΑΘ, έχει ξεκινήσει γύρος απεργιακών κινητοποιήσεων ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις και απολύσεις. Οι μάχες δεν περιορίζονται μόνο στο δημόσιο. Μετά τον Λαναρά, τα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά συνεχίζουν τις κινητοποιήσεις για την επαναπρόσληψη των απολυμένων, για να μην περάσει το σχέδιο της Τύσεν και κλείσουν τα ναυπηγεία. Η κατάληψη του «Ελεύθερου Τύπου» δείχνει το δρόμο για όλους τους χώρους. Οι πεντακόσιοι εργαζόμενοι ανάγκασαν την ΕΣΗΕΑ να καλέσει 24ωρη απεργία σε

όλον τον τύπο, και συνεχίζουν ενάντια στις πιέσεις που βάζουν όλοι οι ιδιοκτήτες των ΜΜΕ και η ηγεσία της ΕΣΗΕΑ ότι αυτή η μάχη δεν έχει πού να πάει.

Η άνοδος του ΛΑΟΣ μαζί με την απόφαση της κυβέρνησης για στρατόπεδα συγκέντρωσης για τους μετανάστες έχουν ξεσηκώσει τεράστιες αντιδράσεις. Σε όλες τις πόλεις οργανώνονται αντιρατσιστικά συλλαλητήρια, στις πλατείες ο κόσμος σταματάει και υπογράφει ψηφίσματα ενάντια στις ρατσιστικές επιθέσεις, και τα συνέδρια των συνδικάτων παίρνουν αποφάσεις συμπαράστασης.

Οι εξελίξεις μετά τις εκλογές βάζουν πιέσεις σε όλη την αριστερά να μπει μπροστά και να μην χάσει ξανά την ευκαιρία όπως έγινε τον Δεκέμβριο.

Η «άνοδος» του ΠΑΣΟΚ

Το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να περάσει μπροστά από τη Ν.Δ. κατά 4,6 μονάδες. Είναι πολύ μικρή άνοδος σε σύγκριση με τις μάχες που έδωσε η εργατική τάξη και η νεολαία τα τελευταία πέντε χρόνια. Απεργία της ΟΤΟΕ το 2005, απεργία των δασκάλων για έξι βδομάδες το 2006, κατάληψεις στα Πανεπιστήμια για το άρθρο 16 το 2007, και για να μην περάσει ο νόμος πλαίσιο στη συνέχεια. Απεργιακό κύμα ενάντια στο ασφαλιστικό για ένα ολόκληρο πεντάμηνο από το Νοέμβριο του 2007 μέχρι το Μάρτιο του 2008, η εξέγερση της νεολαίας το Δεκέμβριο και στη συνέχεια τα μεγάλα αντιπολεμικά συλλαλητήρια για τη Γάζα.

Παράλληλα με το ημερολόγιο της αντί-

στασης, χρειάζεται να θυμηθούμε ότι οι περισσότερες απ' αυτές τις απεργίες έγιναν μετά από ανταρσία της βάσης του ΠΑΣΟΚ απέναντι στην ηγεσία. Δεν ήταν μόνο η περίοδος κυβέρνησης Σημίτη που έγιναν οι ανταρσίες, αλλά και την περίοδο που το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται στην αντιπολίτευση. Το επίσημο ΠΑΣΟΚ υποστήριξε τις αλλαγές στο ασφαλιστικό, υποστήριξε την αναθεώρηση του Συντάγματος και του άρθρου 16, υποστήριξε το νόμο πλαίσιο της Γιαννάκου, υποστήριξε την ιδιωτικοποίηση των ΔΕΚΟ και την πολιτική του Αλογοσκούφη, και ταυτόχρονα προσπάθησε να επιβάλει στους συνδικαλιστές του τη γραμμή Λαλιώτη «ότι η περίοδος του μαχητικού συνδικαλισμού τύπου Σάργκιλ έχει τελειώσει». Μέσα σ' αυτήν την πενταετία όσμοι συνδικαλιστές της ΠΑΣΚΕ πήγαν κόντρα στη γραμμή, και στήριξαν τις απεργίες, ανακάλυψαν ότι η εκπαραθύρωσή τους δεν άργησε να έρθει. Ο Δημήτρης Τσουκαλάς, πρόεδρος της ΟΤΟΕ στη μεγάλη απεργία του 2005, βρέθηκε εκτός ΟΤΟΕ στις επόμενες εκλογές. Το ίδιο ο Γρηγόρης Φελώνης, από πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου Αθήνας έγινε νομαρχιακός σύμβουλος Αθήνας, το ίδιο και σε μια σειρά άλλα συνδικάτα.

Μπορεί μ' αυτόν τον τρόπο η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να κατάφερε να ελέγξει πιο πολύ τις συνδικαλιστικές ηγεσίες και να σταματήσει απεργίες σε συνεργασία με τη ΔΑΚΕ, όμως έχασε δυο πράγματα: από τη μια, τη δυνατότητα να συνεχίσει να κρατάει την πολιτική επιρροή στη

26 Απρίλη 2009. Πάνω από δύο χιλιάδες κόσμος διαδηλώνει στη Νέα Ιωνία ενάντια στην επίθεση νεοναζι σε μετανάστες

Προεκλογική εξόρμηση της ΑΝΤΑΡΞΙΑ στα Γιάννενα

βάση του, ιδιαίτερα στους εργατικούς χώρους και, από την άλλη, τη δυνατότητα του να ελέγξει την εξέλιξη των αγώνων. Αυτό το πλήρωσε και με τα αποτελέσματα στις εκλογές όπου μέλη του και ψηφοφόροι του προτίμησαν την αποχή. Ακόμα και αυτοί που το στήριξαν, το έκαναν για να μαυρίσουν την κυβέρνηση και όχι γιατί έχουν αλλάξει άποψη για το πόσο δεξιά έχει πάει η ηγεσία του κόμματος που κάποτε άνηκαν και πίστευαν.

Δεν είναι τυχαίο ότι προεκλογικά ο Γιώργος Παπανδρέου για να κερδίσει ψήφους θυμήθηκε τη Ρόζα Λούξεμπουργκ και το σύνθημα «Σοσιαλισμός ή βαρβαρότητα». Προσπάθησε να πολώσει τον κόσμο πάνω σ' αυτό το δίλημμα γιατί καταλάβαινε ποιο ήταν το κλίμα και πώς μπορούσε να σταματήσει τη διαρροή των ψηφοφόρων του προς τα αριστερά. Το εντυπωσιακό δεν είναι ότι η σοσιαλδημοκρατία ανατρέχει ακόμα σ' αυτά τα τεράτσια, με την ελπίδα να πουλήσει αριστερό προφίλ στις εκλογές, αλλά η αδυναμία της αριστεράς να μπορέσει να επηρεάσει και να κερδίσει τον κόσμο που σπάει από τη σοσιαλδημοκρατία.

Οι αδυναμίες της αριστεράς

Στις βουλευτικές εκλογές του 2007 και στη συνέχεια, η εντύπωση ήταν ότι η τάση είχε αναστραφεί. Αντί το ΠΑΣΟΚ να τραβάει κόσμο από την αριστερά, για πρώτη φορά το ΠΑΣΟΚ έχανε μαζικά κόσμο στα αριστερά του. Εάν αυτό συνέβαινε όταν το ΠΑΣΟΚ ήταν στην κυβέρνηση, δεν σηματοδοτούσε κάτι πρωτοφανές. Όμως το γεγονός ότι στις εκλογές του 2007 το ΠΑΣΟΚ χάνει ψήφους προς τα αριστερά κόμματα αποδεικνύει τη μεγάλη κρίση της σοσιαλδημοκρατίας. Το ΚΚΕ και ο ΣΥΡΙΖΑ έφτασαν να ανεβάσουν τη δύναμη τους σ' εκείνες τις εκλογές κερδίζοντας εκατοντάδες χιλιάδες κόσμο από το ΠΑΣΟΚ. Αυτή η τάση συνεχίστηκε και το 2008, έτσι ώστε να

Χωρίς αντικαπιταλιστική «αφήγηση», «λόγο», «πρόταση», «όραμα», η αριστερά δεν μπορεί να ηγεμονεύσει πολιτικά και ιδεολογικά

εμφανίζεται ο ΣΥΡΙΖΑ στα γκάλοπ με ποσοστά πάνω από 15% και συνολικά η κοινοβουλευτική αριστερά (ΚΚΕ και ΣΥΝ μαζί) να πλησιάζουν το ποσοστό που πήρε η ΕΔΑ το 1958. Τότε που η Αριστερά για πρώτη φορά στην Ελλάδα μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο όχι μόνο έφτασε το 25% αλλά και ήταν για τρία χρόνια η αξιωματική αντιπολίτευση στην κυβέρνηση της ΕΡΕ με πρωθυπουργό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή (θείο του σημερινού).

Σε τι οφείλεται η πτώση της αριστεράς, του ΣΥΡΙΖΑ και του ΚΚΕ, σ' αυτές τις εκλογές; Φτάνουν άραγε τα επιχειρήματα ότι τους κτύπησε το σύστημα αλύπητα; Ή ότι φταίει η κυριαρχία του ΣΥΝ πάνω στο ΣΥΡΙΖΑ, άρα χρειάζεται μεγαλύτερη δημοκρατία όπως υποστηρίζουν οι συνιστώσες του ΣΥΡΙΖΑ; Μπορεί και τα δύο να έχουν συμβεί, αλλά κανένα από τα δύο δεν μπορεί να εξηγήσει ούτε την καθίζηση ούτε την κρίση.

Ο Παύλος Τσίμης στα Νέα (27 Ιούνη) προσπαθεί να εξηγήσει την πτώση, συνδέοντας την με την αδυναμία της αριστεράς να δώσει διεξοδικό και προοπτική στις μεγάλες στιγμές του κινήματος:

«Εάν το Δεκέμβριο η δημοσκοπική καμπύλη του ΣΥΡΙΖΑ πήρε οριστικά την κατιούσα, μένει να εξηγηθεί ποιο ήταν

το λάθος του τις μέρες της φωτιάς. Ήταν λάθος τακτικής ή βαθύτερης αδυναμίας; Έκανε λάθος που δεν κούνησε κι αυτός (όπως όλοι οι άλλοι) το δάκτυλο στους εξεγερμένους νέους και δεν συνέστησε φρονιμάδα; Ή το λάθος του ήταν ότι προσπάθησε να ηγεμονεύσει πολιτικά σε ένα αυθόρμητο ξέσπασμα δίχως να έχει αφήγηση, λόγο, πρόταση, όραμα που να καθιστά εφικτή αυτή την ηγεμονία. Απέτυχε, ηττήθηκε και κατόπιν το πλήρωσε».

Παρόλο που ο Τσίμης δεν εξηγεί για ποιά πρόταση και ποιο όραμα μιλάει, αυτό που θίγει, και είναι σωστό, είναι πως η αριστερά δεν μπορεί να κερδίσει μόνη την ηγεμονία από το ΠΑΣΟΚ και να αλλάξει τους πολιτικούς συσχετισμούς εάν δεν αποδεικνύει καθημερινά σε όλες τις μάχες και τους αγώνες ότι είναι διαφορετική. Ιδιαίτερα σε περίοδο κρίσης όπως σήμερα.

Εάν πάμε πίσω, ιδιαίτερα μετά τις εκλογές του 2007, είναι πολλές οι μάχες που η αριστερά απείχε ή σταμάτησε στη μέση του δρόμου. Το ΚΚΕ, μέσα από το ΠΑΜΕ, αρνήθηκε να μπει ενωτικά στις κινητοποιήσεις για το ασφαλιστικό, ενώ στις 19 Μάρτη του 2008, μετά το μεγάλο απεργιακό συλλαλητήριο και την επιτυχία της τρίτης κατά σειρά Πανεργατικής απεργίας ενάντια στο ασφαλιστικό, ψήφισαν μαζί η Αυτόνομη Παρέμβαση, το ΠΑΜΕ, η ΔΑΚΕ και η ΠΑΣΚΕ να κλείσουν οι απεργίες. Γιατί ο κόσμος μετά απ' αυτό να πιστέψει ότι με την αριστερά κερδίζει τους αγώνες; Προσωρινά το πίστεψε αλλά διαψεύστηκε.

Ο Δεκέμβρης

Το εάν η εξέγερση του Δεκέμβρη θα προχωρούσε σε κλιμάκωση κρίθηκε και μέσα στον Δεκέμβρη και στη συνέχεια. Δεν κρίθηκε στο ποιός έλεγχε τους δρόμους αλλά στο ποιός έλεγχε τους χώρους. Η Γενική Απεργία στις 10 Δεκέμβρη ήταν μια μεγάλη ευκαιρία. Την απεργία την είχαν καλέσει τα συνδικάτα πριν τη δολοφονία του Αλέξη Γρηγορόπουλου. Το ότι τέσσερις μέρες μετά τη δολοφονία υπήρχε γενική απεργία, ήταν ό,τι καλύτερο μπορούσε να συμβεί. Θυμόμαστε ότι τα συνδικάτα της Γαλλίας, το Μάη του '68 αναγκάστηκαν μετά τη δολοφονική επίθεση των ΜΑΤ στο Καρτιέ Λατέν (τα μεσάνυχτα της Παρασκευής 10 Μάη) να καλέσουν σε Γενική Απεργία τη Δευτέρα 13 Μάη. Δέκα εκατομμύρια απέργησαν και διαδήλωσαν σε όλη τη Γαλλία εκείνη

την ημέρα και αυτό πυροδότησε τη μεγαλύτερη κοινωνική έκρηξη σε όλη την Ευρώπη.

Παρόλο που η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται, η αριστερά και τα συνδικάτα βρέθηκαν στις 10 Δεκέμβρη 2008 μπροστά σε μια χρυσή ευκαιρία: η σύγκρουση με την κυβέρνηση των δολοφόνων να μην μείνει μόνο στη νεολαία αλλά να μπουνε μπροστά τα συνδικάτα, η εργατική τάξη, τα κόμματα της αριστεράς. Ήταν μια μεγάλη ευκαιρία που όχι μόνο μπορούσε να τσακίσει την κυβέρνηση, αλλά να έπαιρνε την πρωτοβουλία από τα χέρια της Ν.Δ. και να άνοιγε νέες προοπτικές για το κίνημα. Έως πού; Η απάντηση εξαρτάται από μια αριστερά που μπορεί να γενικεύει. Που η «ηγεμονία» της δεν είναι περί διαγραμμάτου, ούτε με μισόλογα, αλλά που μπορεί και βάζει ανοιχτά γιατί το πρόβλημα είναι ο καπιταλισμός και όχι οι «κουκουλοφόροι» ή οι μετανάστες.

Όταν μετά το Δεκέμβρη η κυβέρνηση άνοιξε την επίθεση ενάντια στο κίνημα, προσπαθώντας να βάλει πιέσεις και στην ίδια την αριστερά, τόσο το ΚΚΕ όσο και ο ΣΥΡΙΖΑ τα μάζεψαν και κρύφτηκαν. Το ΚΚΕ υπόγραψε δήλωση πίστης και στήριξης στο σύστημα και στα στηρίγματά του, ακόμα και την αστυνομία. Ο ΣΥΡΙΖΑ αποφάσισε ότι «χάνει στα γάλλοι» και άρα η μάχη συνεχίζεται για τις 7 Ιούνη. Αυτή είναι η τραγική μοίρα της ρεφορμιστικής αριστεράς στην Ελλάδα όλο το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Ο Αλαβάνος που νοσταλγεί μια νέα ΕΔΑ και οραματίζεται τον ΣΥΡΙΖΑ να πάρει τη θέση της, χρειάζεται να εξηγήσει το πώς έφτασε η ΕΔΑ που πήρε 25% το 1958, να πέσει στο 11% στις εκλογές του 1964 και να μετατραπεί σε δεκανίκι της κυβέρνησης της Ένωσης Κέντρου και του Γιώργου Παπανδρέου.

Το πρόβλημα δεν είναι τα λάθη της αλλά η στρατηγική της. Χωρίς αντικαπιταλιστική «αφήγηση», «λόγο», «πρόταση», «όραμα», η αριστερά ούτε μπορεί να ηγεμονεύσει πολιτικά και ιδεολογικά μέσα στο εργατικό κίνημα, ούτε είναι η δύναμη που μπορεί να οργανώσει τις μάχες ενάντια στην κυβέρνηση.

Οι αντικαπιταλιστές-Έχουμε έναν κόσμο να κερδίσουμε!

Η επόμενη περίοδος με την κυβέρνηση σε κρίση είναι ευκαιρία για το κίνημα να αντιστρέψει τις επιθέσεις. Δεν πρέπει να χαθεί η ευκαιρία περιμένοντας τα

ΠΑΣΟΚ «να αλλάξει», το ΣΥΡΙΖΑ και το ΚΚΕ να «ανασυγκροτηθούν».

Χρειάζονται πρωτοβουλίες και μάχες ενωτικές που η Αντικαπιταλιστική Αριστερά χρειάζεται να πρωτοστατήσει.

Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ - το πρώτο εγχείρημα να εμφανιστεί η αντικαπιταλιστική και επαναστατική αριστερά μαζί - είναι πια μια πραγματικότητα. Στις εκλογές πήρε 22 χιλιάδες ψήφους που σύμφωνα με την απλή αριθμητική είναι πολύ κοντά στο άθροισμα που πήραν το ΜΕΡΑ και η ΕΝΑΝΤΙΑ στις εκλογές του 2007. Μπορεί αυτό να βρίσκεται κοντά στην αριθμητική αλήθεια, αλλά όχι και στην εικόνα της επιρροής της ΑΝΤΑΡΣΥΑ τοπικά και μέσα στους εργατικούς χώρους. Μετά τις εκλογές, πουλώντας την Εργατική Αλληλεγγύη και συζητώντας τα αποτελέσματα, συναντούσαμε στους εργατικούς χώρους κόσμο που έλεγε ότι είχε ψηφίσει

Η αντικαπιταλιστική αριστερά χρειάζεται να βρεθεί μπροστά στις μάχες ενάντια στο ρατσισμό και τους φασίστες, στους αγώνες ενάντια στα κλεισίματα, τις απολύσεις, την ανεργία

ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Το ίδιο και με άτομα που μέχρι πρόσφατα ψήφισαν ΠΑΣΟΚ, αλλά στις τελευταίες εκλογές άλλαξαν και στήριξαν ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Στις εκδηλώσεις για τα αποτελέσματα, εκεί που οργανώνονται, όχι μόνο η συμμετοχή είναι μεγάλη αλλά γνωρίζουμε καινούργιο κόσμο τοπικά που ψήφισε ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Έχει μεγάλη σημασία η παρουσία των αντικαπιταλιστών την επόμενη περίοδο, όχι μόνο για τις εκλογές όποτε γίνουν, αλλά για τα μέτωπα που ανοίγουν. Έχει σημασία τα παραδείγματα κόσμου από ΠΑΣΟΚ που κινήθηκε προς την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, να πολλαπλασιαστούν και το ίδιο χρειάζεται να συμβεί και με κόσμο από το ΣΥΡΙΖΑ και το ΚΚΕ. Για να γίνει αυτό χρειάζεται η αντικαπιταλιστική αριστερά να βρεθεί μπροστά στις μάχες. Στη μάχη ενάντια στο ρατσισμό και τους φασίστες, στους αγώνες ενάντια στα κλεισίματα, τις απολύσεις, την ανεργία.

Δεν είναι η πρώτη φορά που δίνουμε μάχη για να ανατρέψουμε τις επιθέσεις ενάντια στους μετανάστες και για να σταματήσουμε τους φασίστες. Όμως τώρα μπορούμε και πρέπει να δώσουμε αυτή τη μάχη με καλύτερους όρους. Μπορούμε να τη δώσουμε ενωτικά και τα πρώτα σημάδια δείχνουν ότι είναι δυνατό να δημιουργηθεί μια μεγάλη επιτροπή που να περιλαμβάνει τον κόσμο της αριστεράς μέχρι τον κόσμο του ΠΑΣΟΚ, που είναι αντίθετος με τη γραμμή του κόμματος περί μηδενικής ανοχής, όπως ήταν αντίθετος και με τη συμμετοχή του Σημίτη στους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ στη Γιουγκοσλαβία και τη στήριξη του Μπους το 2003 στην επίθεση στο Ιράκ. Το ποιους μπορεί να αγκαλιάσει και να στηρίξει μια τέτοια πρωτοβουλία φάνηκε στο συνέδριο της ΟΛΜΕ όπου το ψήφισμα ενάντια στις ρατσιστικές επιθέσεις Ν.Δ. και ΛΑΟΣ το στήριξαν ο ΣΥΝ, το ΚΚΕ, οι Παρεμβάσεις και οι μισοί σύνεδροι της ΠΑΣΚΕ (οι άλλοι μισοί απείχαν). Οι δυνατότητες φαίνονται και από τη διάσταση που έχει πάρει το αντιρατσιστικό συλλαλητήριο στις 9 Ιούλη μέσα στις σχολές, στις γειτονιές, τους εργατικούς χώρους.

Το ότι η περίοδος εγκυμονεί Δεκέμβρηδες δεν σημαίνει ότι καθόμαστε και περιμένουμε. Τέτοιες εκρήξεις δεν μπορούμε να προβλέψουμε πότε θα συμβούν. Αυτό που χρειάζεται να προσπαθήσουμε είναι το δυνάμωμα της αντικαπιταλιστικής αριστεράς μέσα στους εργατικούς χώρους. Αυτό σημαίνει συμμετοχή στις μάχες ενάντια στις απολύσεις, για προσλήψεις, για αυξήσεις. Σημαίνει δυνάμωμα του δικτύου που προτείνει, κερδίζει απεργίες και τις οργανώνει. Πρωτοβουλίες που ριζώνουν μέσα σε κάθε χώρο και εξασφαλίζουν τη συνεργασία και τον συντονισμό όλων που συμφωνούν να δώσουν τη μάχη μαζί.

Πρακτικά αυτό σημαίνει εξωστρέφεια της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και συνεργασίες με την αριστερά και κομμάτι της βάσης του ΠΑΣΟΚ που διαφωνεί με τη δεξιά γραμμή της ηγεσίας του.

Σημαίνει πρωτοβουλίες ενάντια στο ρατσισμό και τις απολύσεις. Σημαίνει μια σειρά από οικονομικές, πολιτικές και ιδεολογικές μάχες για να αλλάξουμε τους συσχετισμούς μέσα στο κίνημα.

Σ' αυτή την προσπάθεια δίνει τις δυνάμεις του το ΣΕΚ. Όσο πιο ενισχυμένο, τόσο πιο αποτελεσματικά. ■

Με αφορμή τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών και τη συζήτηση που έχει ανοίξει στους κόλπους της Αριστεράς, ζητήσαμε την άποψη του Δημήτρη Λιβιεράτου, ιστορικού του εργατικού κινήματος, και του Σεραφείμ Σεφεριάδη, επίκουρου καθηγητή Πολιτικής Επιστήμης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Ο **Δημήτρης Λιβιεράτος** επισημαίνει τα καθήκοντα της Αριστεράς μπροστά στον κίνδυνο του ρατσισμού και του νεοφασισμού, ενώ ο **Σεραφείμ Σεφεριάδης** αντιπαράθεται στο επιχείρημα ότι η ταύτιση της Αριστεράς με τα ριζοσπαστικά κινήματα την περιδωριοποίησαν εκλογικά. Την επιμέλεια των κειμένων είχε ο **Θανάσης Καμπαγιάννης**.

Ο κίνδυνος του νεοφασισμού και η Αριστερά

Ο ναζισμός στη Γερμανία, ο φασισμός στην Ιταλία, τα άλλα φασιστοειδή φαινόμενα σε διάφορες χώρες μέχρι τον «νοικοκυρίστικο» Λεπέν της σύγχρονης Γαλλίας εμφανίζονται όταν υπάρχει οικονομική κρίση. Τότε οι διάφοροι δικτατορικοί και οι τραμπούκικες ομάδες εμφανίζονται σαν υπερλαϊκιστές, υπερεθνικόφρονες, ρατσιστές προστάτες του λαού που υποφέρει. Καλύπτουν το γεγονός ότι υπεύθυνος της κρίσης είναι ο καπιταλισμός, ότι αυτός προκαλεί τη χρεοκοπία των τραπεζών, την ασφυξία της οικονομικής καθυστέρησης και τη μεγάλη ανεργία.

Οι νεοφασίστες έχουν σαν αποστολή να στρέψουν τη δυσαρέσκεια των εργαζόμενων και του λαού ολόκληρου κατά των μεταναστών, των προσφύγων, των μουσουλμάνων, των εβραίων, των Τούρκων. Για όλα φταίνε οι διάφορες θρησκευτικές και εθνικές ομάδες. Και δεν αρκούνται σε λόγια. Διαχέοντας το ρατσιστικό, εθνικιστικό και θρησκευτικό μίσος, προσπαθούν να ξεγελήσουν τους φτωχούς εναντίον άλλων φτωχών. Αλλά και οι τραμπούκοι των φασιστοειδών στέκονται στο πλάι της αστυνομίας για να χτυπήσουν διαδηλωτές, απεργούς, νεολαίους, μετανάστες.

Με άλλα λόγια, προετοιμάζουν έτσι μια καινούργια δικτατορία που σε κάθε χώρα παίρνει άλλη μορφή. Ο «νοικοκύρης» πολιτικός με την περιποιημένη γραβάτα, που ωθεί τους άγριους οπαδούς του κατά του λαού.

Πρέπει να αντιδράσουμε πριν ακόμα είναι αργά. Πριν ακόμα ο κίνδυνος φανεί πάνω στον καθένα μας. Να θυμηθούμε τα λόγια του Νίμελερ, προτεστάντη ιερέα στη Γερμανία. Πέρασε πολλά χρόνια στα χιτλερικά στρατόπεδα. Μετά τον πόλεμο έγινε ένας από τους ηγέτες της Λουθηρανικής Εκκλησίας, αντιφασίστας μέχρι τον θάνατό του. Δίνουμε τις σκέψεις του, τόσο επίκαιρες τώρα που εμφανίζονται πάλι τα ναζιστικά φαινόμενα:

«Στην αρχή ήρθαν να πάρουν τους Εβραίους. Δεν ήμουν Εβραίος και δεν φώναξα. Μετά ήρθαν να πάρουν τους κομ-

μουνιστές. Δεν ήμουν κομμουνιστής και δεν φώναξα. Έπειτα ήρθε η ώρα των σοσιαλδημοκρατών. Δεν ανήκα σε αυτό το κόμμα και δεν έβρισκα λόγο να διαμαρτυρηθώ. Ακολούθησαν οι ομοφυλόφιλοι, ούτε και αυτό σκέφτηκα με αφορούσε. Στο τέλος ήρθε η σειρά των τουγγάνων, ούτε και τότε βρήκα λόγια να εκφράσω την αντίθεσή μου. Ο επόμενος στη σειρά ήμουν εγώ. Αλλά δεν υπήρχε κανείς για να φωνάξει».

Πρέπει να αντισταθούμε, πριν ακόμα είναι αργά. Ο μόνος τρόπος να αντιμετωπίσουμε τον ανερχόμενο φασισμό της δύστηνης εποχής μας και των καταστροφών, είναι να συγκεντρωθούμε σε ένα μέτωπο με όλους όσους είναι αντίθετοι στην ετελαίνουσα βαρβαρότητα. Αυτό το Μέτωπο, χωρίς αποκλεισμούς, χωρίς διαταγμούς, μπορεί να συγκεντρώσει ανθρώπους από πολλές κατευθύνσεις. Ένα Ενιαίο Μέτωπο στη βάση της κοινωνίας. Χωρίς να περιμένουμε να συμφωνήσουν τα μεγάλα κεφάλια των ηγεσιών. Μπορεί να αρχίσει από το σοματείο, από τη συνοικία, από το χωριό. Σ' αυτόν τον αγώνα τα συνδικάτα πρέπει να παίξουν τον πρώτο ρόλο.

Αυτό το Μέτωπο δεν πρέπει να ταυτίζεται σε καμιά περίπτωση με τις οργανώσεις. Δεν χρειάζεται η άδεια ηγεσιών για να παλεύουμε για συγκεκριμένα ζητήματα, τοπικά και γενικά.

Είναι σίγουρο ότι η τεράστια πλειοψηφία του πληθυσμού είναι αντίθετη με τα κηρύγματα μίσους. Αυτοί που κηρύσσουν το μίσος, τον φανατισμό, το ρατσισμό, τον υπερεθνικισμό, μπορεί να φοράνε τη γραβάτα του «νοικοκύρη», αλλά και το κράνος του φασίστα τραμπούκου. Είναι επικίνδυνοι στην κοινωνία μας. Μόνο ενωμένοι σε πλατύ μέτωπο από τη βάση της κοινωνίας μπορούμε να αποφύγουμε τον όλεθρο του φασισμού, του ολοκληρωτισμού και οποιασδήποτε μορφής δικτατορίας. Οι δυνάμεις που συσπειρώθηκαν στην ANΤΑΡΣΥΑ πρέπει να παίξουν πρωτοπόρο ρόλο στην οικοδόμηση ενός τέτοιου Μετώπου.

Δημήτρης Λιβιεράτος

Κινήματα & Αριστερά

Οι συζητήσεις της επομένης των εκλογών αποκάλυψαν γλαφυρά αυτό που οι μελετητές των κοινωνικών κινήματων γνωρίζουν καλά από τη γενεαλογία του αντικειμένου τους. Τα κοινωνικά κινήματα υπήρξαν επί δεκαετίες αποδιοπομπαίος τράγος της θεσμικής πολιτικής (όπως και των κοινωνικών επιστημών), έννοια κατά βάση συνώνυμη με την παραβατικότητα και την «αποκλίνουσα συμπεριφορά». Κοινωνικοί αγώνες και ενσυνείδητες θεωρητικές παρεμβάσεις ενός μικρού αριθμού προικισμένων μελετητών σταδιακά άλλαξαν την κατάσταση αυτή, όμως οι παλιές εμπειρομένες αγκυλώσεις παραμένουν. Πώς ακριβώς εμφανίζεται το φαινόμενο;

Πάμπολλοι πολιτικοί και διανοούμενοι, προπαντός στο χώρο της συστημικής και «ορθοφρονούσης» Αριστεράς, συχνά-πυκνά αποτίουν λεκτικούς φόρους τιμής στη νεολαία, στις συλλογικές δράσεις, στα κινήματα. Όμως το πνεύμα που πρωτάνευσε μετά τις εκλογές (όπως, τηρουμένων των αναλογιών, και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπιστηξε η εξέγερση του περασμένου Δεκεμβρίου) έδειξαν πως πρόκειται κατά κανόνα για λεκτικές και μόνο παραχωρήσεις. Το «να στα κινήματα» λέγεται εύκολα, όμως οι σημασίες που του αποδίδονται κάθε άλλο παρά... κινήματικές είναι. Οι εν λόγω πολιτικοί και διανοούμενοι αποδέχονται τα κινήματα, αλλά μόνο στο βαθμό που αυτά είναι διατεθειμένα να κινηθούν εντός των ορίων που προδιαγράφουν οι υφιστάμενοι θεσμικοί διακανονισμοί. Όμως τα κινήματα ανακύπτουν ακριβώς επειδή οι θεσμοί αποδεικνύονται ανεπαρκείς για να επεξεργαστούν -πολλώ μάλλον να

ανταποκριθούν- στα αιτήματα της κοινωνίας. Ως εκ τούτου, τα κινήματα είναι εξ ορισμού υπερ-θεσμικά: δεν βολεύονται με την πραγματικότητα που τα περιβάλλει, οραματίζουν μια άλλη. Ή, με άλλον τρόπο, «κινήματα» που παραμένουν εγκλωβισμένα στις στενές διεκδικητικές προδιαγραφές του συστήματος πολύ απλά δεν είναι κινήματα. Αυτό μπορεί να ακούγεται παράδοξο, όμως εκεί ακριβώς κατατείνει η πολιτική φαντασίωση γραφειοκρατών και συστημικών διανοούμενων: «κινήματα» μόνο στα λόγια, «κινήματα» που στην πραγματικότητα δεν θα είναι κινήματα.

Όταν η αντιφατική παραδοξολογία επισημανθεί, δεν είναι βέβαια λίγοι εκείνοι που σπεύδουν να την αναγνωρίσουν, ανασκευάζοντας ή και ρητά απεμπολώντας τον πρότερο «κινήματικό» τους ενθουσιασμό. Μπαίνει τότε σε λειτουργία ένα δεύτερο επίπεδο ανάλυσης, που αποκαλύπτει και τις θεωρητικές αγκυλώσεις που παραπάνω επεσήμανα: των κινήματων ως κατά βάση παραβατικών και ατελέσφορων σιζιρημάτων που στην πραγματικότητα τίποτα χρήσιμο δεν έχουν να συνεισφέρουν στην υπόθεση της κοινωνικής δικαιοσύνης και του εκδημοκρατισμού. Στο πλαίσιο αυτό η ενατένιση του προβλήματος σε ιστορική προοπτική αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Όλοι όσοι σήμερα χρεώνουν τα πενιχρά αποτελέσματα της Αριστεράς στη σχέση που (υποτίθεται ότι) σύνιψε με το ριζοσπαστικό κίνημα της προηγούμενης περιόδου, αναλογίζονται άραγε ότι βασικά πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα που σήμερα θεωρούμε δεδομένα (όπως, π.χ., το δικαίωμα στην ψήφο) υπήρξαν το αποτέλεσμα σύντονων κινήματικών αγώνων που τη στιγμή της ανάληψής τους ήταν

υπερ-θεσμικοί (αν όχι ευθέως έγκομοι); Αναλογίζονται ότι χωρίς κινήματικές συλλογικές, δράσεις κατοχυρωμένες ελευθερίες και δικαιώματα δεν θα υπήρχαν και η πολιτική θα παρέμενε προνόμιο των λίγων; Και ούτο καθεξής...

Από τα παραπάνω προκύπτει ένα σαφές συμπέρασμα. Ότι προϋπόθεση για προοδευτικές απαντήσεις στα πολλαπλά αδιέξοδα του καπιταλισμού και της καταστροφής που σήμερα βιώνουμε είναι η κινήματική εγρήγορση: η δυναμική παρενόχληση (και παρακώλυση) των εμποδισμένων συστημικών λειτουργιών με στόχο τη μέγιστη δυνατή λαϊκή συμμετοχή και παρέμβαση. Πάγιο αιτούμενο είναι βέβαια οι νέες καταφάσεις. Αυτό που οι εργαζόμενοι (προπαντός οι επισφαλώς εργαζόμενοι) και οι άνεργοι, οι κοινωνικά αποκλεισμένοι, οι μετανάστες, κτλ επιζητούν από την Αριστερά είναι η πρόταξη μιας ριζικής εναλλακτικής που να μπορεί -με κινήματικό τρόπο- να οραματιστεί και να προτείνει το ώριμα καινοφανές. Οι καιροί απαιτούν ριζικές προγραμματικές και διεκδικητικές ρήξεις. Αν η Αριστερά αποτύχει να συναγάγει αυτό το συμπέρασμα από τις εκλογές και την καθημερινή πολιτική της πραγματικότητα, θα βλέπει διαρκώς την επιρροή της να συρρικνώνεται με ισόποση διεύρυνση του «πολιτικού κενού» (που βέβαια θα τείνει να καλυφθεί από δυνάμεις στην καλύτερη περίπτωση φαιδρές και στη χειρότερη απολύτως αντιδραστικές). Ο εκδημοκρατισμός με την ευρεία έννοια, ως γενική διαδικασία ενδυνάμωσης των απλών ανθρώπων πάντοτε υπήρξε συνάρτηση κινήματικών δράσεων. Αυτό ισχύει σήμερα περισσότερο ίσως από ποτέ...

Σεραφείμ Σεφεριάδης

Η Αριστερά και η συνείδηση της τάξης

Τι φταίει για τα καθηλωμένα εκλογικά ποσοστά; Είναι ο κόσμος αιχμάλωτος μιας “κρίσης αξιών” ή μήπως χρειάζεται πιο ενεργητική συνειδητή παρέμβαση της Αριστεράς όπως υποστηρίζει ο **Λέανδρος Μπόλαρης**

Τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών έχουν ανοίξει μια συζήτηση μέσα στην Αριστερά για την πολιτική της, τη σχέση της με το κίνημα, τους εργαζόμενους και τη νεολαία συνολικά. Τα αποτελέσματα δεν ήταν καλά για την αριστερά, ιδιαίτερα για τα δυο κοινοβουλευτικά της κόμματα, το ΚΚΕ και τον ΣΥΡΙΖΑ, που έχασαν σε ψήφους και ποσοστά. Σε συνδυασμό με την άνοδο των φασιστών και την αυξημένη αποχή, το αποτέλεσμα έχει προσθέσει νέα ζητήματα στην αντιπαράθεση για την πολιτική που πρέπει να ακολουθήσει η Αριστερά σε μια περίοδο βαθιάς κρίσης του συστήματος.

Πιο έντονα αυτό φαίνεται στη συζήτηση που αναπτύσσεται στους κόλπους του ΣΥΡΙΖΑ –σε μια συγκυρία όπου η δεξιά πτέρυγα των «ανανεωτών» του ΣΥΝ έχει βγάλει τα μαχαίρια κατηγορώντας για την εκλογική ήττα τις «αριστερότικες» επιλογές της προηγούμενης περιόδου και απαιτεί μια μεγάλη «πολιτική στροφή» του είδους που έφερε την «κεντροαριστερά» του Πρόντι στην Ιταλία στα γνωστά «πετυχημένα» αποτελέσματα. Οι απαντήσεις που δίνονται από τα αριστερά, είναι γεμάτες αμηχανία. Το γενικό μοτίβο είναι το εξής: πήγαμε όσο αριστερά μπορούσαμε, αυτό που φταίει είναι ότι η «κοινωνία» πεισμένη από το φόβο που προκαλεί η κρίση, πάει προς τα δεξιά ή έχει χάσει κάθε πυξίδα προσανατολισμού προς τα αριστερά.

Ο πανεπιστημιακός Αριστείδης Μπαλτάς υπαινίσσεται μια τέτοια άποψη σε μια επιφυλλίδα του στην «Αυγή» της 9 Ιούνη:

«Η αδυναμία του ΣΥΡΙΖΑ να πολιτικοποιήσει την εικόνα του δεν είναι αποτέλεσμα μόνο των επιθέσεων εναντίον του ή μόνο των δικών του αδυναμιών. Θα υπο-

στήριζα ότι η αδυναμία αυτή συνιστά κατά κύριο λόγο μια ακόμη έκφραση της βαθύτατης κρίσης που περνάει ο τόπος. Κρίση όχι μόνον οικονομική, κοινωνική, οικολογική. Αλλά και κρίση αξιών και κρίση προοπτικής, κρίση με άδηλη διέξοδο ακόμη και βραχυπρόθεσμα, κρίση που θίγει όλους τους θεσμούς, όλα τα βάρη εμπιστοσύνης, όλες τις βεβαιότητες, όλα τα δημόσια πρόσωπα. Πρόκειται για κρίση που δεν απασχολεί στα σοβαρά σχεδόν κανέναν, ενώ ταυτόχρονα όλοι δηλώνουν με περισσή ευκολία πως την αναγνωρίζουν. Και αυτό, όπως είναι προφανές, επιτείνει μέχρις εκρηξέως τα αδιέξοδα και καθιστά την κρίση βαθύτερη».

Δυο βδομάδες σχεδόν μετά, στην «Αυγή» της 20 Ιούνη, ένας άλλος πανεπιστημιακός του Συνασπισμού, ο Ε. Νικολαΐδης, διαπιστώνει κοινωνικές αιτίες που οδήγησαν σε αυτό το αποτέλεσμα:

«Αναφέρω την οικοδόμηση ενός απολιτικού, καταναλωτικού ανθρώπου με χαμηλή αυτοεκτίμηση, στρεβλό σύστημα αξιών, έτοιμοι να αποδεχθεί μοιρολατρικά ο,τιδήποτε ως δεδομένο, την απαξίωση της πολιτικής και απόψεις όπως ‘τίποτα δεν αλλάζει’, ‘όλοι είναι ίδιοι’».

Και θέτει το ερώτημα απαντώντας αμέσως: *«Το ερώτημα είναι αν ένας σχηματισμός του 5% έχει τη δύναμη να ανατρέψει σε μία εκλογική αναμέτρηση τις παραπάνω διαμορφωμένες κοινωνικές καταστάσεις. Νομίζω ότι αυτό υπερβαίνει τον ΣΥΡΙΖΑ, παρά το γεγονός ότι είχε επιτυχίες και δημιούργησε παρακαταθήκες που θα εκφραστούν και εκλογικά».*

Παρόμοιες εξηγήσεις ακούγονται και από την ηγεσία του ΚΚΕ, που μπορεί να δηλώνει ικανοποιημένη από το αποτέλεσμα, αλλά χρειάζεται να δώσει έστω

Συνάντηση Κύρκου - Αλαβάνου

κάποια εξήγηση για την απώλεια 150.000 ψήφων. Όταν οι θεωρίες της «μεγάλης προβοκάτσιας» δεν αρκούν, επιστρατεύεται το επιχειρήμα ότι «με αυτό το επίπεδο της ταξικής συνείδησης», το κόμμα δεν μπορούσε να πάει και πολύ καλύτερα. Πώς θα ήταν διαφορετικά, αναρωπιέται για παράδειγμα ο Στ. Κρητικός στον «Ριζοσπάστη» της Κυριακής 14 Ιούνη:

«Δεν γίνεται με οργανωμένο το 10% περίπου της εργατικής τάξης στα συνδικάτα, με κυριαρχία των δυνάμεων των ΝΔ - ΠΑΣΟΚ - ΣΥΝ σε αυτά, να περιμένουμε άλματα στη συνείδηση της εργατικής τάξης, επομένως και μεγάλη εκλογική άνοδο του ΚΚΕ».

Είναι ο «δημόσιος χώρος της Αριστεράς», δηλαδή αυτό που θεωρεί κοινωνική της βάση, εκείνο που έχει το πρόβλημα; Είναι τα αποτελέσματα των εκλογών αντανάκλαση του «φρόβου» που γεννάει η οικονομική και ιδεολογική κρίση του συστήματος; Και αν ναι, ποιός είναι ο ρόλος της αριστεράς;

Για να απαντήσουμε σε αυτά τα ερωτήματα, χρειάζεται καταρχήν μια σαφής απάντηση για το πώς διαμορφώνεται η ταξική συνείδηση στο καπιταλισμό και το κυριότερο πώς αλλάζει. Σ' αυτή την προσπάθεια έχουμε να βασιστούμε σε μια ολόκληρη μαρξιστική παράδοση που είναι απολύτως απαραίτητο να την «ανακαλύψουμε» και να την αξιοποιήσουμε ξανά.

Η ταξική πάλη, οι ιδέες και η κρίση

Το νήμα για μια τέτοια ανάλυση το έχει δώσει ο ιταλός επαναστάτης μαρξιστής Αντόνιο Γκράμσι. Στα «Τετράδια της Φυλακής», εξηγούσε ότι η εργατική τάξη στον καπιταλισμό έχει μια διπλή, μια αντιφατική συνείδηση. Από τη μια, οι ιδέες της κυρίαρχης τάξης είναι κυρίαρχες ιδέες στην κοινωνία: οι ιδέες του ατομισμού, της αποδοχής ότι η κοινωνική ανισότητα και η εκμετάλλευση είναι η «φυσική τάξη» των πραγμάτων, ιδέες που διαιρούν τους εκμεταλλεόμενους, όπως ο εθνικισμός, ο ρατσισμός, ο σεξισμός. Από την άλλη, όμως, η τάξη γεννάει και τις δικές της ιδέες, τις ιδέες της συλλογικής αντίστασης στο σύστημα, μιας κοινωνίας χωρίς εκμετάλλευση και καταπίεση.

«Κάποιος θα μπορούσε να πει ότι αυτός [ο εργάτης] έχει δυο θεωρητικές συνειδήσεις (ή μια αντιφατική συνείδηση): αυτή που υπονοείται στη δραστηριότητά του και η οποία τον ενώνει πραγματικά με τους συναδέλφους του στο μετασχηματισμό στη πράξη του πραγματικού κόσμου και σε εκείνη που διακρίνεται επιφανειακά ή φραστικά και την οποία έχει κληρονομήσει από το παρελθόν και την έχει αφομοιώσει άκριτα».¹

Είναι μεγάλο λάθος διανοούμενοι της αριστεράς να ξεχνάνε αυτή την ανάλυση και να θεωρούν τους εργαζόμενους και τη νεολαία ως ένα «άγραφο χαρτί», ως «μάζες» που άγονται και φέρονται από τις εντυπώσεις της στιγμής, τους «φόβους» τους. Ακόμα περισσότερο, να διαβλέπουν μια υποτιθέμενη παντοδυναμία του συστήματος να κατασκευάζει «απολιτικούς και καταναλωτικούς» ανθρώπους. Είναι μια αντιμετώπιση που αντιμετωπίζει τους «από κάτω» –την εργατική τάξη, τη νεολαία– σαν παθητικό αντικείμενο και όχι σαν ενεργό υποκείμενο που διαμορφώνει την ιστορία, έστω με ιδέες που μπορεί να είναι αντιφατικές.

Ολόκληρη η περασμένη δεκαετία, για να μην πάμε πιο πίσω, είναι γεμάτη με τέτοιες μικρές και μεγάλες στιγμές που δημιουργούν τη «συνείδηση που υπονοείται στη δραστηριότητά του και τον ενώνει πραγματικά με τους συναδέλφους του στο μετασχηματισμό στη πράξη του πραγματικού κόσμου». Είναι οι μικρές και μεγάλες στιγμές της ταξικής πάλης, οι πολιτικές και ιδεολογικές μάχες. Το γεγονός, για παράδειγμα, ότι το ΠΑΣΟΚ σήμερα δεν γεννάει τον ενθουσιασμό που γεννούσε έστω το ΠΑΣΟΚ του 1992, δεν έχει

Τι εμπόδιζε τον ΣΥΡΙΖΑ να ανατρέψει το σκηνικό;

να κάνει «μόνο» με το νεοφιλελεύθερο πρόγραμμά του: η εργατική τάξη, ακόμα και τα τμήματά της που στηρίζουν ακόμα τη σοσιαλδημοκρατία, έχουν εμπειρίες αγώνα και σύγκρουσης με την κυβέρνηση του Σημίτη. Και αυτές οι εμπειρίες δεν σβήνονται.

Σε διαφορετικές στιγμές, διαφορετικά τμήματα της τάξης και της νεολαίας, έχουν δώσει μάχες και οικονομικές, αλλά και πολιτικές και ιδεολογικές: από το αντιπολεμικό κίνημα ως τις απεργίες των δασκάλων, τον απεργιακό ξεσηκωμό για το ασφαλιστικό πέρσι, από την αλληλεγγύη στο κίνημα του Σιάτλ και της Γένοβα το 2001 μέχρι τις φοιτητικές καταλήψεις το 2006-7 και την εξέγερση του Δεκέμβρη το 2008.

Αν χάσουμε αυτή την εικόνα από τα μάτια μας, τότε δεν μπορούμε να εξηγήσουμε γιατί μια μετανάστρια, η Κ. Κούνεβα, μπορεί να γίνει σύμβολο για όλους τους εργαζόμενους και τη νεολαία που αγωνίζονται ενάντια στις επιθέσεις της κυβέρνησης και των καπιταλιστών. Γιατί ο κόσμος που βγήκε στους δρόμους τον Δεκέμβρη ενάντια στην κυβέρνηση των δολοφόνων βγήκε ξανά, μαζικά και αποφασιστικά να διαδηλώσει τη συμπαράστασή του στην παλαιστινιακή Αντίσταση στη Γάζα. Γιατί οι εργάτες και οι εργάτριες του Λαναρά, παρά το φόβο που γεννάει η κρίση, έχουν το «θράσος» να κατασηκώνουν στην πλατεία Συντάγματος, χωρίς η κυβέρνηση να μπορεί να απομονώσει τους «ταραξίες» ή γιατί οι εργαζόμενοι στον «Ελεύθερο Τύπο» κάνουν κατάληψη για να υπερασπίσουν τις δουλειές τους και διεκδικούν να κρατήσουν την εφημερίδα ανοιχτή με τον έλεγχό της στα χέρια τους. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι αυτό είναι «το μέσο επίπεδο

συνείδησης» της εργατικής τάξης σήμερα.

Είναι σωστή η επισήμανση που κάνει ο Α. Μπαλτάς, ότι η σημερινή κρίση δεν είναι μόνο οικονομική, αλλά αφορά «και όλους τους θεσμούς, όλα τα βάρη εμπιστοσύνης, όλες τις βεβαιότητες, όλα τα δημόσια πρόσωπα». Πραγματικά, η μεγαλύτερη οικονομική κρίση του καπιταλισμού από τη δεκαετία του '30, προκαλεί και κρίση ιδεολογική και πολιτική. Είναι και κρίση των ιδεών που προπαγάνδιζαν ότι η αγορά είναι το μοναδικό σύστημα με το οποίο μπορεί να οργανωθεί αποτελεσματικά η κοινωνία, όλων των ιδεολογημάτων του νεοφιλελευθερισμού που έμοιαζαν «κοινή λογική» (για να ξαναθυμηθούμε τον Γκράμσι) και τώρα τρίζουν όπως οι τράπεζες και οι πολυεθνικές. Είναι προφανές ότι το σύστημα δεν «δουλεύει», δεν παράγει πλούτο που «κατρακυλάει» προς τα κάτω, αντίθετα είναι χαοτικό, παράλογο και καταστροφικό για τις ζωές μας. Την ίδια διαδικασία κρίσης και «απονομιμοποίησης» περνάνε και όλοι οι πολιτικοί και άλλοι θεσμοί και μηχανισμοί του συστήματος.

Η αστυνομία είναι ένας τέτοιος μηχανισμός. Η εξέγερση του Δεκέμβρη, με τη νεολαία να πετροβολάει αστυνομικά τμήματα, δεν ήταν μια στιγμιαία έκρηξη. Το «εύφλεκτο υλικό» είχε συσσωρευτεί ύστερα από χρόνια εμπειρίας ενός ολόκληρου κομματιού της φοιτητικής, μαθητικής νεολαίας και πια ενός κομματιού νέων εργαζόμενων- στο μαζικό κίνημα, με τα ΜΑΤ και τους ασφαλίτες να χτυπάνε διαδηλώσεις και συγκεντρώσεις. Θα μπορούσε κανείς να απαριθμήσει αντίστοιχα παραδείγματα, για τη «δικαιοσύνη», τα ΜΜΕ, την Εκκλησία.

Η αριστερά

Δεν υπάρχει αυτόματη αντανάκλαση αυτών των διεργασιών στο πολιτικό επίπεδο. Πάλι ο Γκράμσι στα ίδια κείμενα επέμενε στην κεφαλαιώδη σημασία που έχει η συνειδητή παρέμβαση του πολιτικού κόμματος σε τέτοιες διεργασίες:

«Μπορούμε να συγκροτήσουμε, σε μια συγκεκριμένη πρακτική, μια θεωρία η οποία από την στιγμή που ταυτίζεται με τα αποφασιστικά στοιχεία της ίδιας της πρακτικής, μπορεί να επιταχύνει την ιστορική διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη και να κάνει την πρακτική περισσότερο ομογενοποιημένη, περισσότερο συνεκτική, πιο αποτελεσματική σε όλα τα στοιχεία της και έτσι, μ' άλλα λόγια, να αναπτύξει τη δυναμική της στο μάξιμουμ».²

Ο Γκέοργκ Λούκατς είχε διατυπώσει με πιο σαφή γλώσσα την ίδια ανάγκη. Το 1924, με αφορμή το θάνατο του Λένιν έγραψε μια σειρά δοκίμια για τη συμβολή του Λένιν στο προχώρημα του μαρξισμού. Ένα από τα κεντρικά κείμενα αφορά τη λενινιστική κληρονομιά για το «ηγετικό κόμμα του προλεταριάτου». Επισημαίνει ότι το κόμμα που έχτισε ο Λένιν ήταν η ζωντανή ρήξη με τη σοσιαλδημοκρατική αντίληψη:

«...μια διπλή ρήξη με το μηχανιστικό φαναλισμό: τόσο μ' εκείνον που αντιλαμβάνεται την ταξική συνείδηση του προλεταριάτου σαν ένα μηχανιστικό προϊόν της ταξικής του θέσης, όσο και μ' εκείνον που στην ίδια την επανάσταση βλέπει μόνο τη μηχανιστική επίδραση των οικονομικών δυνάμεων που μοιραία απελευθερώνονται και που θα οδηγούσαν σχεδόν αυτόματα το προλεταριάτο στη νίκη, όταν οι αντικειμενικοί όροι της επανάστασης θα ήταν αρκετά 'ύψιστοι'. Γιατί αν έπρεπε να περιμένουμε να μπει το προλεταριάτο στον αποφασιστικό αγώνα ενιαία και ξεκάθαρα, δεν θα υπήρχε ποτέ επαναστατική κατάσταση. Από τη μια θα υπάρχον πάντοτε προλεταριακά στρώματα που θα παρακολουθούν παθητικά τον απελευθερωτικό αγώνα της ίδιας τους της τάξης... Από την άλλη, η στάση του ίδιου του προλεταριάτου, η αποφασιστικότητά του κι ο βαθμός ταξικής συνειδησής του δεν είναι σε καμιά περίπτωση κάτι που απορρέει από την οικονομική κατάσταση σαν μοιραία αναγκαιότητα».

Για να συμπεράνει: «Είναι αυτονόητο ότι το μεγαλύτερο και το καλύτερο κόμμα του κόσμου δεν μπορεί να 'κάνει' την επανάσταση. Ωστόσο ο τρόπος με τον οποίο αντιδρά το προλεταριάτο σε μια δεδομένη κατάσταση εξαρτάται κατά

πολύ απ' τη διαύγεια και την ενεργητικότητα που το κόμμα είναι σε θέση να δώσει για τους ταξικούς στόχους του... Το κόμμα που έχει καθήκον την προετοιμασία της επανάστασης γίνεται ταυτόχρονα και στον ίδιο βαθμό έντασης παραγωγός και προϊόν, προϋπόθεση και καρπός των επαναστατικών μαζικών κινήματων».³

Απ' αυτήν την άποψη, η κρίση με όλες αυτές τις πτυχές της είναι προνομιακό πεδίο για την αριστερά να ξεδιπλώσει τη δράση και την πολιτική προοπτική της. Όμως, όπως εξηγούμε σε άλλο άρθρο αυτού του περιοδικού, τόσο ο ΣΥΡΙΖΑ όσο και το ΚΚΕ, αρνήθηκαν, το κάθε κόμμα με τον τρόπο του, να δώσουν αυτή τη μάχη. Δεν προσπάθησαν να αναπτύξουν «στο μάξιμουμ της δυναμικής τους» τα στοιχεία της υπάρχουσας «πρακτικής» του κινήματος. Κάθε φορά που το κίνημα έφτανε σε σημεία - καμπί, ήταν εκεί για να «συμβουλέψουν» και να ρίξουν το πολιτικό και οργανωτικό τους βάρος, προς την «αυτοσυγκράτηση», την αποκλιμάκωση, τον ψεύτικο ρεαλισμό και τον συμβιβασμό.

Αν δεν υπάρχει η πολιτική πρωτοβουλία να συνεχιστούν οι μάχες, να κλιμακωθούν, τότε δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι τα πράγματα θα παραμείνουν όπως έχουν. Η πρωτοβουλία θα περάσει στο στρατόπεδο του αντιπάλου, της κυβέρνησης και της άρχουσας τάξης. Η παρουσία κι η αποφασιστικότητα της αντικαπιταλιστικής αριστεράς στα πανεπιστήμια, σήμαινε ότι όταν κατέρρευσε η προσπάθεια αναθεώρησης του άρθρου 16, η μάχη συνεχίστηκε ενάντια στην εφαρμογή του νόμου-πλαίσιο παρόλο που είχε ψηφιστεί στη βουλή κι είχε γίνει «νόμος του κράτους». Δυο χρόνια μετά, αυτός ο νόμος δεν έχει καταφέρει να εφαρμοστεί κι η κυβέρνηση προσπαθεί απεγνωσμένα να πάρει την πρωτοβουλία στήνοντας «διαλόγους».

Τον Δεκέμβριο υπήρχε ένα κρίσιμο σημείο - καμπί: η γενική απεργία στις 10 του μηνός άνοιγε τη δυνατότητα να μπει η οργανωμένη εργατική τάξη στη μάχη ενάντια στην κυβέρνηση των δολοφόνων. Όμως, τα δυο κόμματα της αριστεράς αρνήθηκαν με τη στάση τους αυτή την ευκαιρία. Η συνέχεια ήταν η συστηματική ιδεολογική απειπίθεση της κυβέρνησης, στους «κουκουλοφόρους» και στους μετανάστες. Η κοινοβουλευτική αριστερά δεν απάντησε σε αυτή την εκστρατεία. Το αποτέλεσμα ήταν η δυνατότητα στον Καρατζαφέρη να δημαγωγήσει και να κερδίσει εκλογικά. Σε μια δημοσκόπηση της Public Issue τον Μάη, μόλις το 2% απαντούσε ότι η «λαθρο»μετανάστευση

είναι το «σημαντικότερο πρόβλημα της χώρας». Τον Ιούνιο, το ποσοστό είχε σκαρφλώσει στο 18%.⁴

Η «αδυναμία του ΣΥΡΙΖΑ να πολιτικοποιήσει την εικόνα του», στην οποία αναφέρεται ο Μπαλτάς, δεν είχε να κάνει με «αντικειμενικούς» παράγοντες. Η ίδια η πολιτική του ήταν και παραμένει το πρόβλημα. Όπως και το ΚΚΕ, αναφέρονται στο κίνημα των εργαζόμενων και της νεολαίας, εκεί είναι οι ρίζες και η βάση τους. Όμως, το αντιμετωπίζουν εν τέλει ως μια δεξαμενή ψηφοφόρων που θα στηρίξουν με τη ψήφο τους την κοινοβουλευτική στρατηγική που χαράζουν οι ηγεσίες της αριστεράς. Αντί να παίζουν το ρόλο του παράγοντα που ξεκαθαρίζει ιδέες, γενικεύει τις μάχες, ενώνει τους αγώνες, φτάνουν να αντανακλούν μέσα στα κίνημα όλες τις πιέσεις που βάζει το αντίπαλο ταξικό στρατόπεδο.

Το είδαμε αυτό όλους αυτούς τους τελευταίους μήνες, όταν η κυβέρνηση κι η άρχουσα τάξη χρησιμοποίησαν το χαρτί του «νόμου και της τάξης» με τον πιο ξετσίπωτο ρατσισμό σε μια ιδεολογική απειπίθεση στο κίνημα και στα πιο πρωτοπόρα και μαχητικά κομμάτια του. Η απάντηση από τη πλευρά και των δυο αριστερών ηγεσιών ήταν η σιωπή και η προσαρμογή. Γι' αυτό έφτασαν να κάνουν την πιο απολίτικη προεκλογική εκστρατεία των τελευταίων χρόνων: από τις αφίσες του ΣΥΡΙΖΑ που συμβούλευαν τους 19χρονους να ψηφίζουν με ανοιχτά μάτια και να φιλάνε με κλειστά, στο «σου είπαν ψέματα - τιμήρησέ τους» του ΚΚΕ.

Ο προβληματισμός που αναπτύσσεται αυτή την περίοδο στις γραμμές της αριστεράς δεν πρέπει να σταματήσει στην αδιέξοδη κατεύθυνση να ρίχνεται το φταίξιμο για τις ήττες της στο κόσμο που όχι μόνο υποφέρει από τη κρίση του συστήματος, αλλά και παλεύει για να μην φορτωθεί τις συνέπειές της. Μόνο σε δεξιά προσαρμογή μπορεί να οδηγήσει η αποδοχή τέτοιων αναλύσεων. Αυτό που χρειάζεται αυτή τη στιγμή το κίνημα είναι στην εντελώς αντίθετη κατεύθυνση: μια δυνατή αντικαπιταλιστική αριστερά που θα πρωτοστατεί στους οικονομικούς και πολιτικούς αγώνες με ξεκάθαρη προοπτική, την επανάσταση και τον σοσιαλισμό. ■

- (1) Chris Harman, Chris Bambery «Αντόνιο Γκράμσι» Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο 2007, σελ. 47-48
- (2) Οπ, σελ. 8-9.
- (3) Γκέοργκ Λούκατς, «Η σκέψη του Λένιν», Σύγχρονη Εποχή 1990, σελ. 37-38 και 39.
- (4) «Καθημερινή», 21 Ιούνιο.

Αντιρατσισμός

Οι μετανάστες είναι καλοδεχούμενοι!

Δεν είναι η πρώτη φορά που βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια ρατσιστική εξόρμηση της άρχουσας τάξης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Ο **Πέτρος Κωνσταντίνου** αξιοποιεί τις εμπειρίες για μια ξεκάθαρη απάντηση του κινήματος.

Η κυβέρνηση της ΝΔ αμέσως μετά τις ευρωεκλογές προχώρησε σε ένα πακέτο ρατσιστικών μέτρων κατά των μεταναστών. Είναι ώρα να αντιμετωπίσουμε το «ανεξέλεγκτο κύμα των λαθρομεταναστών», είναι το ρεφρέν της κυβέρνησης. Οι φασίστες του ΛΑΟΣ και οι νεοναζί της Χρυσής Αυγής πανηγύρισαν ικανοποιημένοι διότι υλοποιείται η δικιά τους ρατσιστική απέναντι. Έντεκα στρατόπεδα συγκέντρωσης θα φτιάξουν ο Παυλόπουλος και Μαργκογιαννάκης όπου θα καταλήγουν όλοι όσοι δεν έχουν χαρτιά για να απελαθούν. Στο Αιγαίο πλάι στη γαλλική κορβέτα θα πλέει καράβι-φυλακή για να συγκεντρώνονται οι πρόσφυγες που μπαίνουν από τα σύνορα. Οι προς απέλαση πρόσφυγες θα μπορούν να παραμείνουν στη φυλακή μέχρι και 12 μήνες. Κάθε μετανάστης που έχει νόμιμα χαρτιά θα θεωρείται «κίνδυνος για την δημόσια ασφάλεια» μόνο και μόνο αν του έχει ασκηθεί δίωξη για αδίκημα που επιφέρει ποινή 3 μηνών. Θα χάνει έτσι την άδεια παραμονής του και θα απελαίνεται!

Με αυτά τα χυδαία ρατσιστικά μέτρα η κυβέρνηση ευθυγραμμίζεται με τον Μπερλουσκόνι και τον Σαρκοζί στο κινήρι των μεταναστών υλοποιώντας το ρατσιστικό Σύμφωνο Μετανάστευσης και Ασύλου της Ε.Ε. Ο ίδιος ο Καραμανλής στην τελευταία Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. απαίτησε να επιβληθούν εκβιαστικά σε χώρες όπως η Τουρκία, η Λιβύη και το Μαρόκο να χτίσουν στη δικιά τους πλευρά στρατόπεδα συγκέντρωσης και να συμφωνήσουν σε επαναπροωθήσεις χιλιάδων προσφύγων στο άψε-σβήσε.

Αυτές τις επιθέσεις είναι που αξιοποι-

ούν φασιστικά κόμματα και δυναμώνουν εκλογικά σε διάφορες χώρες της Ευρώπης. Η ρατσιστική επίθεση της κυβέρνησης είναι το θερμοκήπιο μέσα στο οποίο ξεσταίνεται και εκκολάπεται το αυγό του φιδιού, ανεβαίνει το ΛΑΟΣ και επανεμφανίζονται οι νεοναζί της Χρυσής Αυγής.

Μετεκλογικά ένας ολόκληρος κόσμος πιέζει την Αριστερά για να πάρει πρωτοβουλίες για την υπεράσπιση των μεταναστών και για την οργάνωση της αντίστασης στην ρατσιστική επίθεση και την απειλή των φασιστών. Καρπός αυτής της διάθεσης είναι το ενωτικό συλλαλητήριο στις 9 Ιούλη. Αντίθετα, η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ συμβιβάζεται απαιτώντας «μηδενική ανοχή στη λαθρομετανάστευση» και τρέχει στις συσκέψεις του Μαργκογιαννάκη, όπου συμμετέχει φυσικά το ΛΑΟΣ και δυστυχώς ο ΣΥΡΙΖΑ.

Ο πανικός που σπέρνουν τα ΜΜΕ για το κύμα της μετανάστευσης στηρίζεται σε ψέματα. Η κυρίαρχη τάξη μέσα στην κρίση της ψάχνει για αποδιοπομπαίους τράγους, παίζει το χαρτί του ρατσισμού για να διασπάσει την εργατική τάξη.

Οι μύθοι για τους μετανάστες

Το διαβόητο «κύμα μεταναστών» είναι ένας μύθος. Η μετανάστευση για μόνιμη εγκατάσταση είχε αύξηση μετά το 1989 έως και το πρώτο μισό της δεκαετίας του '90. Σε πείσμα των «θεωριών εισβολής» η EUROSTAT υπολογίζει ότι η τάση της μεταναστευτικής ροής προς την ΕΕ είναι πτωτική. Συγκεκριμένα, την τριετία 2001-2004 ανέρχεται σε 1,8 εκατομμύρια ετησίως ή 3,94 άτομα ανά χίλιους κατοίκους. Οι ίδιες μετρήσεις για την Ελλάδα κατα-

δεικνύουν ότι η μέση μεταναστευτική εισροή ήταν μικρότερη, δηλ 3,3 ανά χίλιους κατοίκους.

Οι προβλέψεις της EUROSTAT μετά το 2005 για την Ε.Ε. των 25 προσδιορίζανε μείωση της μεταναστευτικής εισροής κατά 56%, με πτώση της από 3,94 σε 1,7 μετανάστες ανά χίλιους κατοίκους.

Χρειάζεται να θυμίσουμε ότι από την πρώτη περίοδο, αρχές δεκαετίας του '90, όταν ήρθαν μαζικά μετανάστες στην Ελλάδα, η τότε κυβέρνηση του Μητσότακη πάλι προσπαθούσε να επιβάλει ρατσιστικούς αποκλεισμούς για τους μετανάστες, ψηφίζοντας νόμο που τους μετέτρεπε όλους σε «λαθρο»μετανάστες. Η κυβέρνηση Σημίτη προσπάθησε να αποκλείσει από την εκπαίδευση και τα νοσοκομεία τους μετανάστες και σκόνηταψε στη δράση των συνδικάτων. Σε όλη εκείνη την περίοδο, τα συνδικάτα απέρριψαν τις θεωρίες ότι κινδυνεύουμε από τους πολλούς μετανάστες και δεν αποδέχτηκαν ποσοτώσεις για τα επαγγέλματα ή για τα σχολεία. Με αυτές τις επιλογές οι κυβερνήσεις αναγκάστηκαν να νομιμοποιήσουν χιλιάδες μετανάστες, χωρίς όμως να σπάσουν μια σειρά από θεσμοποιημένες διακρίσεις, όπως η παρεμπόδιση της συνένωσης των οικογενειών, η άρνηση του δικαιώματος στην ιθαγένεια στα παιδιά των μεταναστών που γεννιούνται στη χώρα, η στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων.

Η βίαιη ανακοπή του κύματος των μεταναστών, το κλείσιμο των συνόρων, είναι μια αντιδραστική διέξοδος στα προβλήματα που δημιουργεί σε εκατομμύρια ανθρώπους η κυριαρχία του καπιταλισμού στον πλανήτη. Οι πρόσφυγες έρχονται στην Ελλάδα είτε για να μείνουν είτε για να περάσουν προς χώρες της ΕΕ κνηγμένοι από τις βόμβες του ΝΑΤΟ, των ΗΠΑ και των ευρωπαϊών συμμάχων τους που τους ξεριζώνουν. Μόνο αυτή την περίοδο πάνω από τρία εκατομμύρια έχασαν τα σπίτια τους μέσα στο Πακιστάν από τις επιθέσεις του στρατού σε

βάρος των ανταρτών στα σύνορα με το Αφγανιστάν. Οι πόλεμοι στο Αφγανιστάν και το Ιράκ που τους ξεκίνησε ο Μπους το 2001 και το 2003 για να καταπολεμήσει τάχα την «ισλαμική τρομοκρατία» έσπειραν το θάνατο και τον ξεριζωμό σε εκατομμύρια ανθρώπους. Πάει πολύ όταν φτάνουν σε χώρες όπως η Ελλάδα που συμμετέχει στην καταστροφή των χωρών απ' όπου ξεκινάει το μακρύ ταξίδι για να γλιτώσουν από το θάνατο, να στιγματίζονται και εδώ σαν «ισλαμιστές κουνκουλοφόροι» διότι διαμαρτύρονται όταν οι αστυνομικοί σκίζουν το Κοράνι και οι φασίστες καίνε τα τζαμιά τους.

Οι μετανάστες έφταναν από τα Βαλκάνια, από την Ασία και την Αφρική, διότι οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές των κυβερνήσεων η των δικτατορικών καθεστώτων ήταν το εργαλείο για να αποπληρωθούν τα δάνεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Οι G8 επανειλημμένα με τις Συνόδους τους χάραζαν «οδικούς χάρτες» και επέβαλλαν προγράμματα σταθεροποίησης που καταδίκασαν εκατομμύρια ανθρώπους στην πείνα και την εξαθλίωση. Η Σομαλία βρέθηκε στα χέρια των πραγματικών πειρατών μιας διεθνούς δύναμης κατοχής που επέτρεπε σε στόλους αλιευτικών να εξαφανίζονται και τους τελευταίους πόρους επιβίωσης για τον ντόπιο πληθυσμό, το δικαίωμα να ψαρεύουν για να ζήσουν.

Το παγκόσμιο αντιπολεμικό κίνημα και το κίνημα κατά της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης έβαλε ξανά και ξανά στο στόχαστρο αυτές τις ληστρικές πολιτικές απαιτώντας το τέλος του πολέμου και της κατοχής, των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων του ΝΑΤΟ και την κατάργηση του χρέους των φτωχότερων χωρών.

Δεν είναι οι ίδιοι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες που δημιουργούν προβλήματα, δεν είναι δικιά τους επιλογή ο ξεριζωμός. Ένοχος είναι ο ιμπεριαλισμός και ο καπιταλισμός που βάζει τα κέρδη πάνω από τις ζωές εκατομμυρίων. Γι' αυτό για μας είναι όλοι καλοδεχούμενοι.

Ψέμα είναι επίσης ότι οι μετανάστες φέρνουν την ανεργία. Την ανεργία, την κακοπληρωμένη εργασία, την φέρνει η ίδια η απληστία της πλούσιας μειοψηφίας των καπιταλιστών που ελέγχει σήμερα τα μέσα παραγωγής. Τι οδήγησε την πάμπλουτη κυρία Γιάννα Αγγελοπούλου στο να αφήσει άνεργους εκατοντάδες εργαζόμενους στον Ελεύθερο Τύπο; Γιατί η γερμανική πολυεθνική Τύσεν κλείνει το τμήμα τροχαίου υλικού του Σακαμαγκά και απειλεί με λουκέτο που

Το πλακάτ των μεταναστών τα λέει όλα

Η ρατσιστική επίθεση της κυβέρνησης είναι το θερμοκήπιο μέσα στο οποίο εκκολλήπεται το αυγό του φιδιού

θα σπρώξει στην ανεργία δύο χιλιάδες εργάτες; Γιατί η ίδια η κυβέρνηση απολύει τρεις χιλιάδες στον ΟΣΕ, ενώ δεν προσλαμβάνει στη ΔΕΗ έστω και αν χάνουν την ζωή τους σε ατυχήματα-δολοφονίες οι τεχνικοί της εταιρίας; Γιατί δεν γίνονται μαζικοί διορισμοί στα νοσοκομεία και τα σχολεία, σε παιδικούς σταθμούς και νηπιαγωγεία; Γιατί οι Δήμοι και οι νομαρχίες δεν έχουν προσωπικό για να εξασφαλίζουν ανθρώπινες συνθήκες στις πόλεις και τις γειτονιές;

Η ανεργία και η κακοπληρωμένη δουλειά είναι το «δώρο» των καπιταλιστών σε όλους μας για να κρατήσουν την κερδοφορία των επιχειρήσεών τους. Δεν την φέρνουν οι μετανάστες τους οποίους ξεξουμίζουν τα αφεντικά με τον πιο προκλητικό τρόπο. Όταν σε έναν κλάδο τα κεφάλαια τους δεν βγάζουν ποσοστό κέρδους ικανό να τους οδηγήσει σε επικράτηση σε βάρος των ανταγωνιστών τους τότε οδηγούνται σε κλείσιμο. Ο Μάρξ μίλησε για τον καπιταλισμό σαν το σύστημα που σπρηίζεται στην εκμετάλλευση, το κέρδος και τον ανταγωνισμό και η κρίση βρίσκεται στην ίδια την φύση

του οδηγώντας στην ανεργία.

Γι' αυτό και η λύση δεν βρίσκεται στον περιορισμό της εισόδου των μεταναστών με ποσοτώσεις, όπως πιέζει ο Καρατζαφέρης. Ίσα-ίσα η συμμετοχή τους στα συνδικάτα δίνει όπλα για να παλέψουμε ενάντια στις απολύσεις και τα κλεισίματα. Δεν είναι μόνη η συνδικαλιστρια Κωνσταντίνα Κούνεβα στην αποφασιστικότητα να οργανωθεί η αντίσταση στα αφεντικά και την εργοδοτική τρομοκρατία. Στη δεκαετία του '90, εργάτες από τις Φιλιππίνες έδιναν μάχη στο εργοστάσιο της Αλεξάντερ Φάσιον με την αλληλεγγύη του εργατικού κινήματος ενάντια στις απολύσεις. Στην ταινία του Θόδωρου Μαραγκού «ο Αγώνας» που αναφέρεται στο μαχητικό εργοστασιακό συνδικαλισμό της μεταπολίτευσης, οι Πακιστανοί εργάτες απεργούσαν και διαδήλωναν ενομένοι σε μια από τις πρώτες θρυλικές απεργίες, αυτή της Νάσιοναλ Κάν. Σήμερα χιλιάδες μετανάστες έχουν γραφτεί στα συνδικάτα, στα γαιλιά και σε εταιρίες. Αν τα συνδικάτα αγκάλιαζαν όλους, τότε η δύναμη για να διεκδικήσουμε να μην περάσουν οι απολύσεις, να γίνουν μαζικές προσλήψεις, να μειωθούν οι ώρες δουλειάς για να δουλεύουν όλοι θα ήταν ακόμη μεγαλύτερη.

Ψέμα είναι ότι δημιουργούν γκέτο στις γειτονιές. Οι χιλιάδες πρόσφυγες που βρίσκονται υπό διωγμό προσπαθούν να επιβιώσουν ενάντια σε μια κυβέρνηση που τους καταδιώκει με αστυνομικές σκούπες από την Π.Ράλλη όπου κάνουν αίτηση για άσυλο μέχρι σε κάθε συνοι-

κία. Σ' αυτόν τον κόσμο αξίζει ολόψυχη αλληλεγγύη και στήριξη, αλλά και να πάρει άσυλο και στέγη όπως άλλωστε έχει δικαίωμα.

Με «κινήσεις αγανακτισμένων πολιτών» καθοδηγούμενες από το ΛΑΟΣ και την Χρυσή Αυγή μπήκαμε σε μια νέα φάση όπου η βρόμικη προπαγάνδα γίνεται φασιστική δράση. Στον Άγιο Παντελεήμονα το πράσινο φως το έδωσε ο Μαργκογιαννάκης με επίσκεψη του στο Αστυνομικό Τμήμα όπου συναντήθηκε με την διαβόητη «επιτροπή κατοίκων» και υποσχέθηκε εκκαθάριση της περιοχής. Με την εγγύηση της αστυνομικής παρουσίας έφτασαν να κλείσουν την παιδική χαρά και με επιθέσεις με πέτρες και μαχαίρια εμπόδιζαν τους πρόσφυγες να πάνε έστω τα παιδιά τους να παίξουν εκεί. Η ρατσιστική εξόρμηση της κυβέρνησης άνοιξε την πόρτα στις φασιστικές επιθέσεις στο Εφετείο της Αθήνας και σε γειτονιές όπως η Νίκαια, ο Ρέντης, η Ν.Ιωνία, η Λαμπρινή, το Αιγάλεω. Στην

Οι δημόσιοι εξεντελισμοί μεταναστών (με μεθόδους Αμψύ Γκράμπ) είναι επίσημη πρακτική της ΕΛ.ΑΣ.

Σε περίοδο κρίσης η απάντηση δεν θα δοθεί μόνο με τον οικονομικό αγώνα στους χώρους δουλειάς, αλλά και με τις πολιτικές μάχες στα μέτωπα που ανοίγει η κυβέρνηση

Πάτρα, στις επιθέσεις κατά των προσφύγων πρωποστάτησε ομάδα φασιστών με επικεφαλής τον Σπίνο, συνεργάτη του Καλαμπόκα που δολοφόνησε τον καθηγητή Νίκο Τεμπονέρα. Στην προεκλογική περίοδο έκαψαν το κεντρικό περίπτερο της ΑΝΤΑΡΣΥΑ.

Πρόκειται για επικίνδυνη εξέλιξη που πρέπει να της βάλουμε φρένο εδώ και τώρα. Στο μεσοπόλεμο, οι φασίστες του Χίτλερ μπόρεσαν να μεγαλώσουν μετά το ξέσπασμα της κρίσης το 1929 στηριγμένοι στον τρόμο ταγματών εφόδου που κυνηγούσαν τους Εβραίους και έφτασαν στα κρεματόρια του Νταχάου και του Αουσβιτς. Και στην Ελλάδα οι ναζί στην κατοχή εξόντωναν χιλιάδες Εβραίους και χιλιάδες αγωνιστές που αντιστάθηκαν ηρωικά. Η επικράτηση του φασισμού στην Ευρώπη άνοιξε το δρόμο για το μακελειό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Stop στους φασίστες!

Δεν μπορούμε να αφήσουμε το ΛΑΟΣ και την Χρυσή Αυγή να χύνουν το ρατσιστικό τους δηλητήριο και να συγκροτούν ομάδες αγανακτισμένων τραμπούκων στις γειτονιές που κυνηγάνε μετανάστες. Δεν περιμένουμε να μεγαλώσουν και άλλο, να ριζώσουν και να βγάλουν έξω τάγματα εφόδου για να τους αντιμετωπίσουμε. Τότε θα είναι αργά, τώρα είναι εφικτό να τους σταματήσουμε σπάζοντας την απήχηση σε ένα κόσμο που τους ψήφισε οργανωμένους και απελπισμένους για το πού είναι η διεξόδος. Να κερδίσουμε στις γειτονιές τον κόσμο στην ελπίδα του κοινού αγώνα, ενοχοποιώντας τους καπιταλιστές και όχι τους μετανάστες.

Είναι λάθος η αντιμετώπιση ότι το ΛΑΟΣ δεν εκφράζει «φασιστική απειλή» αλλά είναι ένα κόμμα λαϊκίστικο στα δεξιά της ΝΔ και τίποτα άλλο. Η εθνοκά-

θαρση σε βάρος μεταναστών και μειονοτήτων είναι η πολιτική του. Μέσα από μια πορεία άλλοτε ψαρεύοντας μέσα στη ΝΔ και αργότερα απ' έξω, φρόντισε να συσπειρώσει στις γραμμές του κομμάτι που σε ένα προηγούμενο διάστημα κρατάγαν αποστάσεις, όπως ήταν το Ελληνικό Μέτωπο του Μ. Βορίδη (διοργανμένου από το Σύλλογο Φοιτητών Νομικής για φασιστική επίθεση) και η Πατριωτική Συμμαχία του Κ. Πλεύρη (θεωρητικού της μεταξικής 4ης Αυγούστου). Η επίθεση του ΛΑΟΣ στο φοιτητικό κίνημα των καταλήψεων και η απαίτησή του για κατάργηση του ασύλου δείχνει πόσο νοσταλγούν τις μέρες που κυριαρχούσαν στις σχολές με την ΕΚΟΦ και τους φασίστες να καταδίδουν στους βουσανιστές τους αγωνιστές φοιτητές. Σωστά, το φοιτητικό κίνημα απαγόρευσε και φέτος τη συμμετοχή της νεολαίας του ΛΑΟΣ (ΦΟΣ) στις εκλογές των συλλόγων.

Πρέπει να τους απομονώσουμε παντού, στους εργασιακούς χώρους και τις γειτονιές. Είναι λάθος ο «διάλογος» με τους εχθρούς της ελευθερίας και της ελευθέρης διακίνησης των ιδεών. Τους δίνει περιθώρια να χύνουν το ρατσιστικό τους μίσος και να αναπτύσσουν τη φασιστική τους δημαγωγία.

Σε περίοδο κρίσης η απάντηση δεν θα δοθεί μόνο με τον οικονομικό αγώνα στους χώρους δουλειάς αλλά και με τις πολιτικές μάχες στα μέτωπα που ανοίγει η κυβέρνηση. Γι' αυτό και μέσα στα συνδικάτα και στους φοιτητικούς συλλόγους παλεύουμε για να διεκδικήσουν εδώ και τώρα την νομιμοποίηση όλων, άσυλο και στέγη στους πρόσφυγες, να μην γίνουν στρατόπεδα συγκέντρωσης Ο αγώνας ενάντια στο καπιταλισμό, για να μην φορτώσει στις πλάτες μας την κρίση, έχει σήμερα ανάγκη από το να ανοιξουμε ενωτικά και αποφασιστικά την μάχη με το ρατσισμό και το φασισμό, συσπειρώνοντας την πλειοψηφία των εργαζόμενων και την νεολαία, για να σταματήσουμε την κυβέρνηση και το εκκολαπτόμενο αγό του φιδιού. Δεν είναι υπόθεση μιας χούφτας καθαρών επαναστατών, αλλά κοινή δράση των χιλιάδων που βγήκαν στους δρόμους τον Δεκέμβρη, στις απεργίες και στα αντιρατσιστικά συλλαλητήρια. Η άρχουσα τάξη και η κυβέρνηση παίζουν το χαρτί του ρατσισμού, των φασιστών και του «νόμου και της τάξης» για να απαλλαγούν από τον εφιάλτη του κινήματος. Η οργάνωση και η πολιτικοποίηση του κινήματος μπορεί να γίνει ο μοχλός για να τους σταματήσουμε. ■

Μετά την εκλογική άνοδο του ΛΑΟΣ

Σκούπα στους Φασίστες!

Το 7,15% και οι 366.000 ψήφοι του ΛΑΟΣ ήταν αναμφισβήτητα το χειρότερο από τα μηνύματα που έστειλαν τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών της 7 Ιούνη. Η άνοδος των ακροδεξιών και φασιστικών κομμάτων είναι ένα φαινόμενο που οι εκλογές κατέγραψαν σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη Βρετανία, το ναζιστικό BNP έβγαλε για πρώτη φορά δύο ευρωβουλευτές. Στην Ολλανδία, το ακροδεξιό ισλαμοφοβικό Κόμμα της Ελευθερίας του Γκέρετ Βλντερς ήλθε δεύτερο με 17%. Στην Ουγγαρία, το ρατσιστικό αντι-Ρομά κόμμα Jobbic βγήκε τρίτο με τρεις ευρωβουλευτές. Στη Σλοβακία, οι φασίστες κέρδισαν την πρώτη τους έδρα στο ευρωκοινοβούλιο και 19,4%. Στην Αυστρία, τα δυο κόμματα της κληρονομιάς του ναζί Χάιντερ πήραν αθροιστικά 18%. Βέβαια, τα πράγματα δεν πήγαν παντού τόσο καλά για την ακροδεξιά: στην Γαλλία, το φασιστικό Εθνικό Μέτωπο του Λεπέν έχασε τέσσερις από τις έδρες του και πήρε 6,5%, δηλαδή είχε πτώση κατά 3,3 ποσοστιαίες μονάδες.

Μπορεί λόγω της αποχής η πραγματική άνοδος του ΛΑΟΣ σε ψήφους να είναι αρκετά μικρότερη απ' όση δείχνει το ψηλό ποσοστό του και σίγουρα δεν είναι αναγκαστικά ρατσιστές, ούτε βέβαια φασίστες, όλοι αυτοί που το ψήφισαν. Αλλά αυτό δεν σημαίνει πως ο κίνδυνος από την ενίσχυση του Καρατζαφέρη είναι λιγότερο υπαρκτός: οι "γραβατωμένοι φασίστες" νομιμοποιούνται ακόμα περισ-

σότερο να εμφανίζονται ως επίσημοι συνομιλητές και "εκφραστές ενός τμήματος της κοινωνίας", να απλώνουν το ρατσιστικό τους δηλητήριο και να πιέζουν για την "ανάγκη σκληρής επιβολής του νόμου και της τάξης".

Η άνοδος του ΛΑΟΣ είναι μια προειδοποίηση για όλους: να μην αφήσουμε την κοινωνική πόλωση να στραφεί προς την ακροδεξιά και να μην δώσουμε στους φασίστες κανένα περιθώριο να αποκτήσουν τις ρίζες που σήμερα δεν έχουν και να μετατρέψουν έτσι την παθητική (και ακόμα περιορισμένη) εκλογική υποστήριξη σε ναζιστικές ορδές όπως την δεκαετία του '30.

Διπλή μάχη

Αυτά προφανώς δεν σημαίνουν πως βρισκόμαστε στα πρόθυρα της επικράτησης του φασισμού. Σημαίνουν, όμως, ότι η ενίσχυση της ακροδεξιάς δεν πρέπει ούτε να υποτιμηθεί, ούτε να προκαλέσει παράλυση. Χρειάζεται να χτυπηθεί οργανωμένα στη βάση της. Η ευθύνη για να γίνει αυτό πράξη πέφτει στους ώμους της Αριστεράς. Για να το καταφέρει απαιτείται να δοθεί μια διπλή και ταυτόχρονη μάχη: η ενιαιομετωπική πολιτική σύγκρουση με τον ρατσισμό και τους φασίστες. Και το δυνάμωμα της εργατικής αντίστασης που χτυπά τις αιτίες που τροφοδοτούν την εκλογική άνοδο της ακροδεξιάς μέσα στην καπιταλιστική κρίση.

Συχνά ακούγεται ακόμα και μέσα στην Αριστερά, πως δεν πρέπει να αντιμετωπί-

Ας μην περιμένουμε πότε θα βγάλουν τις γραβάτες οι φασίστες με τα πολιτικά, υποστηρίζει ο **Κώστας Πίπτας**. Η κοινή δράση μπορεί να τους ξαναγουρίσει πίσω.

ζουμε το ΛΑΟΣ με τον ίδιο τρόπο όπως ένα φασιστικό κόμμα, πως η ακροδεξιά στην Ευρώπη σήμερα είναι ρατσιστική, ξενοφοβική, δημαγωγική, λαϊκιστές και τραμπούκοι, αλλά δεν είναι το ίδιο με τους φασίστες και τους ναζί της δεκαετίας του '20 και του '30. Ο ρόλος που παίζουν σήμερα είναι να παρασύρουν όλο το πολιτικό σύστημα προς τα δεξιά και επομένως "τα βασικά πυρά μας πρέπει να συνεχίσουν να κατευθύνονται εναντίον του νεοφιλελεύθερου παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού και των βασικών πολιτικών εκφραστών του". Μια τέτοια αντιμετώπιση εμπεριέχει κινδύνους. Και γιατί υποτιμά τον κίνδυνο από την αύξηση της επιρροής των φασιστών, αλλά και γιατί στερεί το εργατικό κίνημα από ένα πολιτικό μέτωπο, από έναν πολιτικό αγώνα, που αν δοθεί αποτελεσματικά μπορεί να ενισχύσει την συνολική πάλη ενάντια στον καπιταλισμό.

Το ΛΑΟΣ είναι ένα ρατσιστικό κόμμα σαν την Λίγκα του Βορρά στην Ιταλία, που μέσα του συσπειρώνει ανοικτούς φασίστες και φασιστικές οργανώσεις. Ο Καρατζαφέρης δεν ήλθε από το πουθενά. Ήταν γνωστός φιλοβασιλικός την εποχή της Μεταπολίτευσης τη δεκαετία του '70 και εκδότης του έντυπου "Το στέμμα της δημοκρατίας". Μετά το 1981 προσέγγισε

τη Νέα Δημοκρατία. Το 1989 με τη στήριξη του Μητσοτάκη έγινε κάτοχος του καναλιού Tele City (σήμερα Τηλε-Αστύ) το οποίο χρησιμοποίησε για να προβάλλει το προσωπικό του πολιτικό προφίλ και να διευρύνει την επιρροή του στους ακροδεξιούς ψηφοφόρους της ΝΔ ως σκληρός εθνικόφρονας και προστάτης των «κατατρεγμένων» χουντικών, βασιλικών κλπ. Μετά την ήττα της Νέας Δημοκρατίας στις εκλογές του 1996 κάλεσε ανοιχτά σε εκλογική συστράτευση την Χρυσή Αυγή και κάθε ακροδεξιά οργάνωση. Ο Καρατζαφέρης αξιοποίησε το κανάλι του για ακόμα μεγαλύτερα ακροδεξιά ανοίγματα, προσφέροντας εκπομπές στον φύρερο του ελληνικού νεοναζισμού Κώστα Πλεύρη (τον πατέρα του σημερινού ευρωβουλευτή του ΛΑΟΣ) και στον θαυμαστή του Λεπέν και αρχηγό του Ελληνικού Μετώπου Μάκη Βορίδη (ο οποίος όταν ήταν φοιτητής είχε διαγραφεί από το Σύλλογο της Νομικής για την ακροδεξιά του δράση). Τον Σεπτέμβριο του 2000, ο Καρατζαφέρης ίδρυσε το ΛΑΟΣ του οποίου ως ιδρυτικό μέλος εμφανίζεται και ο Πλεύρης, ενώ το 2005 στο κόμμα εντάσσεται το Ελληνικό Μέτωπο του Βορίδη.

Και μόνο αυτά τα ελάχιστα στοιχεία της πορείας που διάνυσε ο Καρατζαφέρης μέχρι σήμερα, αρκούν για να δείξουν ότι πίσω από το λαϊκίστικο προσωπείο του ΛΑΟΣ, κρύβεται ένα ακροδεξιό ρατσιστικό κόμμα και μια σφηγγοφοβία παλιών και νέων φασιστών.

“Ο ιστορικός ρόλος του φασισμού”, έγραφε ο Τρότσκι τη δεκαετία του '30, “είναι να

Το ΛΑΟΣ είναι ένα ρατσιστικό κόμμα που μέσα του συσπειρώνει ανοικτούς φασίστες και φασιστικές οργανώσεις

συντρίβει την εργατική τάξη, να διαλύσει τις οργανώσεις της και να ξεριζώσει τις πολιτικές ελευθερίες, όταν οι καπιταλιστές νοιώθουν ανίσχυροι να κυβερνούν και να επιβάλλουν την κυριαρχία τους με τη βοήθεια του μηχανισμού της δημοκρατίας”. Είναι γεγονός ότι οι φασίστες μπορούν να έλθουν στην εξουσία μόνο κάτω από δύο προϋποθέσεις: να βρίσκεται η άρχουσα τάξη σε τόσο μεγάλη απόγνωση που να είναι έτοιμη να εγκαταλείψει τη σχετική σταθερότητα του συνηθισμένου τρόπου που κυβερνά και να πάρει το ρίσκο να συνδέσει τις τύχες της με τους ιδεολογικά ντοπαρισμένους τραμπούκους των φασιστικών συμμοριών. Και η δεύτερη προϋπόθεση είναι να έχουν αποδείξει οι ίδιοι οι φασίστες πως μπορούν να γίνουν τα φερέγγυα όργανα των καπιταλιστών έχοντας συγκροτήσει μια οργανωμένη δύναμη που μπορεί να τρομοκρατεί μια διαιρεμένη και αποδυναμωμένη εργατική τάξη.

Ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι έκτισαν τέτοιες οργανώσεις τραμπούκων χρησιμοποιώντας σαν υλικό, όπως έλεγε πάλι ο Τρότσκι, “τις

πλάτες των μικροαστών τους οποίους μετέτρεψαν σε πολιορκητικό κριό ενάντια στην εργατική τάξη. Σαν καθεστώς, όμως, ο φασισμός απέχει πολύ από το να είναι η εξουσία των μικροαστών. Απεναντίας, είναι η πιο ανεξέλεγκτη κυριαρχία του κεφάλαιου”. Οι φασίστες χρειάστηκαν την πολιτική και οικονομική στήριξη των γερμανών και ιταλών μεγαλοβιομηχανών, των Τύσεν και των Ανιέλι για να κυριαρχήσουν. Ο Χίτλερ και μέχρι ένα βαθμό ο Μουσολίνι ελέγχθηκαν με εκλογές ή με την συγκατάθεση του κοινοβουλίου. Χρησιμοποίησαν το δημοκρατικό σύστημα για να καταστρέψουν τη δημοκρατία.

Εμπειρία

Η Αριστερά έχει στο οπλοστάσιό της μια πολύ πλούσια εμπειρία – θετική και αρνητική – για το πώς μπορούμε να σταματήσουμε τους φασίστες. Η δύναμη για να σταματήσει την άνοδο του φασισμού τη δεκαετία του '30 υπήρχε: ήταν η εργατική τάξη και οι οργανώσεις της που κάθε άλλο παρά αδύναμες ήταν (η Γερμανία είχε το ισχυρότερο εργατικό κίνημα σε ολόκληρη την Ευρώπη). Όμως, η κυρίαρχη δύναμη μέσα στα συνδικάτα, το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (SPD), αρνιόταν να κινητοποιήσει την εργατική τάξη ενάντια στους ναζί και ήταν προανατολισμένο απολειτουργικά στην κοινοβουλευτική δράση. Το 1932 ψήφισε τον αντιδραστικό στρατάρχη Χίντενμπουργκ

Μαθητική έκρηξη ενάντια σε φασιστικές επιθέσεις το 1993

σαν πρόεδρο θεωρώντας τον σαν μικρότερο κακό απέναντι στον Χίτλερ. Λίγο καιρό αργότερα ο στρατάρχης διόρισε τον Χίτλερ καγκελάριο.

Η στρατηγική του Κομμουνιστικού Κόμματος (KPD) έκανε αδύνατη κάθε ενιαιομετωπική απεύθυνση στους σοσιαλδημοκράτες εργάτες για κοινή δράση ενάντια στους φασίστες. Η ηγεσία του KPD, από τη μια υποτιμούσε τελείως τον ναζιστικό κίνδυνο («Μετά τον κύριο Χίτλερ, έρχεται η σειρά μας», έγραφε η εφημερίδα του KPD) κι από την άλλη, σύμφωνα με τις εντολές του Στάλιν, θεωρούσε (όπως και οι ηγεσίες όλων των Κομμουνιστικών Κομμάτων) πως ο κύριος εχθρός είναι οι Σοσιαλδημοκράτες κι όχι οι ναζί. Αυτή η αριστεριστική τακτική διέσπασε το εργατικό κίνημα αφαιρώντας κάθε δυνατότητα αντίστασης στον Χίτλερ.

Δυο χρόνια αργότερα τα Κομμουνιστικά Κόμματα αναγκάστηκαν να αλλάξουν αυτή την καταστροφική τακτική κάτω από την πίεση της εργατικής τους βάσης. Το 1934, κομμουνιστές και σοσιαλδημοκράτες εργάτες στο Παρίσι, κάτω από το σύνθημα «Ενότητα! Ενότητα!», ένωσαν ανθόρμητα τις δυο ξεχωριστές πορείες που είχαν καλέσει τα κόμματα τους και απομόνωσαν τους φασίστες που είχαν αρχίσει να σηκώνουν κεφάλι και στη Γαλλία. Αυτή η πολιτική μάχη δυνάμωσε το κίνημα και επηρέασε συνολικά τις εξελίξεις. Η νίκη ενάντια στους φασίστες έδωσε το έναυσμα για μεγάλους οικονομικούς απεργιακούς αγώνες που κορυφώθηκαν στην μεγάλη εργατική έκρηξη του 1936.

Σήμερα οι φασίστες, χωρίς να έχουν εγκαταλείψει τις τραμπούκικες επιθέσεις ενάντια σε μετανάστες, νεολαίες και αριστερούς, επιδιώκουν σαν κεντρικό πολιτικό τους στόχο την εκλογική επιτυχία πριν ρίξουν το βάρος στην “κυριαρχία των δρόμων”. Από τη μια, η μνήμη των χιτλερικών στρατοπέδων συγκέντρωσης έχει συνδέσει τις φασιστικές ιδέες με την μαζική δολοφονία εκατομμυρίων ανθρώπων. Κι από την άλλη, γνωρίζουν πως οι απόπειρες να επιβάλλουν την τρομοκρατία τους στους δρόμους μπορεί να τσακιστεί από την ενωμένη μαζική εργατική αντίσταση. Γι’ αυτό κρύβουν επιμελώς το πραγματικό τους πρόσωπο και έχουν φορέσει το κοστούμι του αξιοσέβαστου συντηρητικού πολιτικού που συνδυάζει την ρατσιστική και εθνικιστική ρητορεία με «αντιπλουτοκρατικές» και «αντιαμερικάνικες» κορώνες για να δημιουργήσουν την εκλογική βάση που χρειάζονται.

Η πορεία των φασιστών στη Γαλλία τις

τελευταίες δεκαετίες είναι ένα παράδειγμα. Το Εθνικό Μέτωπο δημιουργήθηκε το 1972 από τον Λεπέν, ένα δηλωμένο νεοναζί που το 1968 είχε καταδικαστεί γιατί διακινούσε ηχογραφημένες ομιλίες του Χίτλερ. Το 1981, ο Λεπέν δεν μπορούσε καν να συγκεντρώσει τις 500 υπογραφές εκλεγμένων δημοτικών συμβούλων ώστε να μπορέσει να βάλει υποψηφιότητα για πρόεδρος. Δώδεκα χρόνια αργότερα, το 1993 έφτασε στο ανατριχιαστικό ποσοστό 14,94%! Στα χρόνια που μεσολάβησαν ο Λεπέν αξιοποίησε στο έπακρο τρία πράγματα: τη βαθειά δυσανεμία και την απογοήτευση από την ανεργιακή πολιτική του “σοσιαλιστή” Μιτεράν. Το ρατσιστικό κλίμα που τροφοδοτήθηκε απ’ όλα τα παραδοσιακά

Η δύναμη για να σταματήσει την άνοδο του φασισμού είναι η εργατική τάξη και οι οργανώσεις της

κόμματα, κάτι που ο Λεπέν εκμεταλλεύτηκε για να ισχυριστεί ότι ο ίδιος δικαιώνεται απολύτως. Και το γεγονός ότι το Εθνικό Μέτωπο και οι ρατσιστικές επιθέσεις, αρχικά συνάντησαν ελάχιστη αντίσταση από την Αριστερά. Οι δήμαρχοι του Κομμουνιστικού Κόμματος κατεδάφιζαν κτίρια για να μην καταληφθούν από “παράνομους” άστεγους μετανάστες, ενώ οι οργανώσεις της επαναστατικής αριστεράς υποτίμησαν την άνοδο των φασιστών (η Lutte Ouvriere, για παράδειγμα, θεωρούσε πως δεν χρειαζόταν καμιά δράση ειδικά ενάντια στο Εθνικό Μέτωπο, αλλά αρκούσε να δυναμώσει το εργατικό κίνημα και αυτομάτως οι νεοναζί θα έμπαιναν στο περιθώριο, ενώ για την LCR η δράση για μια ενιαιομετωπική πάλη ενάντια στο φασισμό δεν θεωρήθηκε ζήτημα προτεραιότητας).

Η “Χρυσή Αυγή”

Και στην Ελλάδα οι φασίστες έκαναν στις αρχές του 1990 την απόπειρα να εμφανιστούν. Η αντιμετώπιση των νεοναζί της Χρυσής Αυγής, του Στόχου και του Ελληνικού Μέτωπο τις δυο τελευταίες δεκαετίες είναι πλούσια από χρήσιμες εμπειρίες που χρειάζεται να θυμηθούμε. Εμπειρίες που δείχνουν ότι το μέτωπο ενάντια στον ρατσισμό και τους φασίστες

δεν είναι συγκυριακό και ότι μπορεί να έχει μαζική απεύθυνση, να αγκαλιάσει τον κόσμο στα συνδικάτα και στις γειτονιές και να απομονώσει τους νοσταλγούς του Χίτλερ.

Στα τέλη του 1993 οι νεοναζί της Χρυσής Αυγής είχαν ξεκινήσει μια σειρά επιθέσεις σε μαθητές. Σε μια από αυτές χάραξαν έναν αγκυλωτό σταυρό στο μέτωπο μιας μαθήτριας του ΕΠΛ Αμπελοκήπων. Στις 12 Νοέμβρη του 1993, χιλιάδες μαθητές πλημμύρισαν το κέντρο της Αθήνας κατεβαίνοντας σε μια διαδήλωση με κεντρικά συνθήματα “ποτέ ξανά φασισμός” και “να κλείσουν τα γραφεία της Χρυσής Αυγής”. Το αποτέλεσμα ήταν η απομόνωση των νεοναζί στα σχολεία όπου για μεγάλο διάστημα δεν τόλμησαν να ξαναεμφανιστούν.

Τον Γενάρη της ίδιας χρονιάς, το Εργατικό Κέντρο Ξάνθης είχε οργανώσει μεγάλη διαδήλωση στην πόλη για να καταγγείλει την επίθεση των φασιστών του τοπικού παραρτήματος του Στόχου σε αντιπολεμική εκδήλωση της ΟΣΕ (όπως λεγόταν τότε το ΣΕΚ). Στη διαδήλωση καλούσαν με κοινή αφίσα η τοπική ΕΛΜΕ, ο συλλογος δασκάλων, ο σύλλογος φοιτητών, το ΚΚΕ, ο ΣΥΝ, το ΠΑΣΟΚ, η ΟΣΕ, το ΚΚΕ (μ-λ). Η φασιστική συμμορία των Στοχικών (“Το γεράκι της Θράκης”), που ήταν η ίδια που είχε πρωτοστατήσει στα πογκρόμ ενάντια στη μειονότητα, κυριολεκτικά έσβησε από το χάρτη.

Στις 29 Φλεβάρη του 1996, στον Πειραιά, χιλιάδες διαδήλωσαν σε ένα μεγάλο αντιφασιστικό συλλαλητήριο με την συμμετοχή του Εργατικού Κέντρου. Το συλλαλητήριο οργανώθηκε σαν απάντηση στις δολοφονικές επιθέσεις Χρυσαιγιτών που χρησιμοποιούσαν σαν ορμητήριο τα γραφεία τους που μόλις είχαν ανοίξει στην πόλη. Για μια ακόμα φορά οι νεοναζί αναγκάστηκαν να λουφάζουν.

Μια από τις γειτονιές που η Χρυσή Αυγή ήθελε να κάνει “δικό της” γκέτο ήταν η Κυψέλη. Τον Απρίλη του 1996 τραμπούκοι επιτέθηκαν και τραυμάτισαν αριστερούς αγωνιστές που διακινούσαν την Εργατική Αλληλεγγύη στην Φωκίωνος Νέγρη. Η απάντηση ήλθε άμεσα με μαζικές πικετοφορίες και συνεχείς αντιρατσιστικές και αντιφασιστικές εξορμήσεις στη γειτονιά, ακόμα και δικαστικές διώξεις που συνοδεύονταν με κινητοποιήσεις στα δικαστήρια της Ευελπίδων. Τρεις Χρυσαιγιτες καταδικάστηκαν, ανάμεσά τους και ηγετικά στελέχη τους. Για τρία χρόνια δεν τόλμησαν να ξαναεμφανιστούν στην

29 Φλεβάρη 1996. Αντιφασιστικό συλλαλητήριο στον Πειραιά

Είναι μια πολιτική μάχη που μπορεί να δοθεί ενιαιομετωπικά με τους πιο μαζικούς όρους.

περιοχή. Όταν ξαναδοκίμασαν το 2000 να οργανώσουν επιθέσεις σε αντιρατσιστές στην πλατεία Κυψέλης, πήραν ξανά την ίδια μαζική απάντηση. Έτσι τους διώξαμε από την Κυψέλη.

Τον χειμώνα του 1999, το Ελληνικό Μέτωπο του Βοριδή ξεκίνησε μια εκστρατεία “επιτροπών κατοίκων” για να φύγουν οι Κούρδοι πρόσφυγες από την πλατεία Κουμουνδούρου. Με μαζική καμπάνια στην περιοχή και ένα μαζικό αντιρατσιστικό συλλαλητήριο στις 10 Φλεβάρη, στο οποίο συμμετείχαν για πρώτη φορά μέχρι τότε χιλιάδες μετανάστες, όχι μόνο Κούρδοι, αλλά και Αφρικανοί και Αλβανοί, τα σχέδια του Βοριδή δεν πέρασαν και οι “επιτροπές κατοίκων” διαλύθηκαν.

Από την αντιφασιστική Πρωτομαγιά του 1998, όταν χιλιάδες απεργοί διαδήλωσαν μετά το τέλος της συγκέντρωσης προς την πλατεία Κολοκοτρώνη για να εμποδίσουν την Χρυσή Αυγή να κάνει συγκέντρωση με σύνθημα “έξω οι ξένοι” και ανάγκασαν την κυβέρνηση να την απαγορεύσει, μέχρι τον Ιούνη του 1999 με τις μαζικές φοιτητικές αντιφασιστικές διαδηλώσεις όταν οι νεοναζί της Χρυσής Αυγής επιχείρησαν να δολοφονήσουν το μέλος του ΝΑΡ Δημήτρη Κουσουρή στα δικαστήρια της Ευελπίδων, οι κινητοποιήσεις απομόνωσαν τους φασίστες. Έτσι όταν η Χρυσή Αυγή επιχείρησε να στήσει ένα ευρωφασιστικό κάμπινγκ το φθινόπωρο

του 2005, έφυγε κυνηγημένη από κάθε γωνιά της Ελλάδας. Όταν επιχείρησε να ξαναεμφανιστεί με επιθέσεις ενάντια σε μετανάστες μετά τις εκλογές το 2007 βρέθηκε αντιμέτωπη με μαζικές κινητοποιήσεις – συλλαλητήρια σε γειτονιές όπως η Νίκαια, η Ν. Ιωνία, ο Ρέντης, το Αιγάλεω.

Επιλογές

Αυτή την εμπειρία χρειάζεται να αξιοποιήσουμε για να πίσουμε ένα κίνημα ενιαίο και δυνατό τόσο ενάντια στον ρατσισμό, όσο ενάντια και στους φασίστες. Το καθήκον αυτής της πρωτοβουλίας πέφτει πάνω στους ώμους της αντικαπιταλιστικής αριστεράς. Με καθαρές επιλογές.

Πρώτο, να αποκαλύπτουμε τους φασίστες σαν αυτό που πραγματικά είναι: νοσταλγοί του Χίτλερ και του Ολοκαυτώματος. Είναι αυτοί που πίσω από τους λαϊκισμούς του Καρατζαφέρη θέλουν να μας χωρίσουν με βάση το χρώμα, τη θρησκεία, την καταγωγή, τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Αυτοί που θέλουν να στρέψουν την οργή μας ενάντια στους μετανάστες κι όχι ενάντια στους τραπέζιτες, τους βιομήχανους που απολύουν και την κυβέρνηση. Αυτοί που, ας μην αμφιβάλλουμε, αν και όταν χρειαστεί, η άρχουσα τάξη θα τους καλέσει για να επαναλάβουν τα εγκλήματα των ναζί της δεκαετίας του '30. Μ' αυτόν τον τρόπο μπορούμε να αποκόψουμε πολλούς από τους χαλαρούς “οπαδούς” τους από το σκληρό νεοναζιστικό πυρήνα.

Δεύτερο, χρειάζεται να τους απομονώσουμε. Είναι λάθος η άποψη ότι “καλύτερα να τους αγνοήσουμε”. Χρειάζεται να οργανώνουμε μαζικές αντιφασιστικές κινητοποιήσεις κάθε φορά που αφήνουν “τις γραβάτες” για να βγουν στο δρόμο και να επιβάλλουν την τρομοκρατία τους. Η

ανάγκη για μια τέτοια δράση δεν είναι αφηρημένη. Αν οι φασίστες δεν συναντήσουν άμεση αντίσταση στις τρομοκρατικές επιθέσεις τους ενάντια σε μετανάστες, νεολαίους, εργαζόμενους, αριστερούς, αν δεν εμποδιστούν να κάνουν τις “παρελάσεις” τους, τότε τους δίνεται η δυνατότητα με την τρομοκρατία να εξαναγκάζουν σε σιωπή όσους δεν συμφωνούν μαζί τους, να εμφανίζονται σαν παντοδύναμοι και να γίνονται πόλος έλξης για τους μικροαστούς και για κάθε λογής περιθωριακά στοιχεία. Αυτός είναι ο λόγος που χρειάζεται να είμαστε σε ετοιμότητα να πάρουμε πρωτοβουλίες να συγκροτούμε μαζί τους και να τους αποθήσουμε από τους δρόμους.

Τρίτο, η πάλη ενάντια στους φασίστες δεν είναι υπόθεση μόνο της αντικαπιταλιστικής αριστεράς, μπορεί να γίνει αποτελεσματική με την πιο πλατιά και μαζική απεύθυνση. Αφορά το σύνολο των εργατών, ανεξάρτητα από την πολιτική τους προτίμηση. Είναι μια πολιτική μάχη που μπορεί να δοθεί ενιαιομετωπικά με τους πιο μαζικούς όρους. Γι' αυτό καλούμε σε ενωτικές κινητοποιήσεις κάθε αριστερό κόμμα και κάθε μαζική οργάνωση της εργατικής τάξης και της νεολαίας, συνδικάτα και συλλόγους, ανεξάρτητα από την ηγεσία που έχουν.

Όμως, δεν φτάνει μόνο η πάλη ενάντια στο ρατσισμό και τους φασίστες. Χρειάζεται να πολεμήσουμε τις αιτίες που τους δίνουν έδαφος για την εγκληματική δράση τους – την ανεργία, την φτώχεια, τον καπιταλισμό και τις κυβερνήσεις που προμηδοτούν τους φασίστες παίζοντας το χαρτί του ρατσισμού για να διαιρέσουν τους εργάτες και τη νεολαία. Κάθε μάχη που δίνουμε για να οργανώσουμε το δυνάμωμα του εργατικού κινήματος από τα κάτω και για να πληρώσουν την κρίση οι καπιταλιστές, ενισχύει την συλλογικότητα, την ενότητα και την αυτοπεποίθηση των εργατών και αδυνατίζει την όποια επιρροή των ρατσιστικών ιδεών. Και χρειάζεται επίσης να προβάλλουμε την προοπτική της ανατροπής αυτού του άδικου συστήματος και το όραμα μιας κοινωνίας χωρίς εκμετάλλευση και καταπίεση.

Η καπιταλιστική κρίση και η πολιτική αστάθεια σήμερα αναδεικνύουν ζητήματα παρόμοια με τη δεκαετία του '30. Η δράση και οι πρωτοβουλίες που θα πάρει η αντικαπιταλιστική αριστερά θα είναι καθοριστικές για το αν η κρίση αυτή θα ανοίξει το δρόμο για την ανατροπή του συστήματος που κουβαλά φτώχεια, ρατσισμό, πολέμους και φασίστες, ή θα οδηγήσει σε νέα “μεσάνυχτα του αιώνα”. ■

Θρησκεία & Κινήματα

Ο Νίκος Λούντος
ανοίγει τη συζήτηση για
τη στάση της Αριστεράς
απέναντι στις ρατσιστι-
κές επιδέσεις σε βάρος
του Ισλάμ.

Οι ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις στο Αφγανιστάν, το Πακιστάν, το Ιράκ και τη Σομαλία και η συνολική αποσταθεροποίηση της Μέσης Ανατολής άλλαξαν τη θρησκευτική σύνθεση των μεταναστών στην Ελλάδα. Ένα μεγάλο μέρος των μεταναστών και των προσφύγων που έχουν ήδη έρθει ή θα έρθουν στην Ελλάδα είναι μουσουλμάνοι. Η κυβέρνηση και οι φασίστες έκαναν στροφή στο ρεπερτόριό τους, εντάσσοντας και τη θρησκεία στα στοιχεία που χωρίζουν τους ντόπιους από τους ξένους εργατές. Το γεγονός ότι είναι μουσουλμάνοι κάνει τους μετανάστες “διπλά επικίνδυνους”, ακόμη περισσότερο “ξένους”. Η αστυνομία στοχοποιεί τους μουσουλμάνους προσβάλλοντας την πίστη τους και απειλώντας τα τζαμιά. Η Αριστερά πρέπει από τη μεριά της να ανταποκριθεί σε αυτή την αλλαγή, μπαίνοντας στην πρώτη γραμμή υπεράσπισης των θρησκευτικών δικαιωμάτων των μεταναστών και παλεύοντας ενάντια στην ιδεολογική επίθεση της ισλαμοφοβίας.

Οι μουσουλμάνοι μετανάστες στην Ελλάδα στη δεκαετία του '90 έμοιαζαν αόρατοι. Το πρώτο μαζικό κύμα μετανάστευσης προερχόταν τότε

κυρίως από την Ανατολική Ευρώπη. Οι μετανάστες ήταν πλειοψηφικά χριστιανοί. Μουσουλμάνοι μετανάστες υπήρχαν όμως στην Ελλάδα από πιο πριν. Κάποιες χιλιάδες Πακιστανοί ζουν εδώ από τη δεκαετία του '70, αλλά και Παλαιστίνιοι και άλλοι Αραβες. Όλοι τους βιώνουν για δεκαετίες τα προβλήματα που τώρα μοιάζουν να εμφανίστηκαν από το πουθενά. Έπρεπε να καταφεύγουν σε αυτοσχέδια τζαμιά για να προσευχηθούν και είχαν την αγωνία για το πώς θα θάψουν έναν ομόθρησκο τους όταν πεθάνει, είτε σε κάποιο μουσουλμανικό νεκροταφείο της Θράκης, είτε με αεροπορική μετακομική της σορού στη χώρα καταγωγής.

Το πρόβλημα μερικών εκατοντάδων χιλιάδων με τον ερχομό καινούργιων εργατών με αφετηρία από το Μπανγκλαντές ως τη Σομαλία. Στην Αττική δεν λειτουργεί επισήμως ούτε ένα τζαμί, με το δικαίωμα ίδρυσης να βρίσκεται τυπικά στο σφιχτό έλεγχο του Υπουργείου “Παιδείας και Θρησκευμάτων” και επί της ουσίας στα χέρια της Εκκλησίας. Νεκροταφείο συνεχίζει να μην υπάρχει, με τραγικές συνέπειες. Στα σχολεία, χιλιάδες παιδιά μουσουλμανικών οικογενειών υποχρεώνονται να συμμετέχουν σε κοινή χριστιανική προσευχή και να περνούν τη μέρα τους σε σχολικές αίθουσες με χριστιανικά εικονίσματα.

Πάνω σε αυτό το σάπιο υπόβαθρο από πλευράς στοιχειωδών ανθρωπίνων και πολιτικών δικαιωμάτων έρχεται η ισλαμοφοβία ως μια οργανωμένη ρατσιστική επίθεση κατά των μουσουλμάνων και της θρησκείας τους. Ο μπάσος που έσπασε πρόσφατα το Κοράνι του άραβα μετανάστη Μοχάμεντ Ατίκ δεν ήταν ο πρώτος. Η διαφορά είναι ότι ο Μοχάμεντ Ατίκ είναι ο πρώτος που βρήκε το κουράγιο να το καταγγείλει.

Επιθέσεις

Λίγες μέρες μετά το περιστατικό, φασίστες επιτέθηκαν με εμπρηστικό μηχανισμό κατά τζαμιού στον Άγιο Παντελεήμονα, στέλνοντας στο νοσοκομείο πέντε μετανάστες από το Μπανγκλαντές με αναπνευστικά προβλήματα. Και πάλι δεν ήταν η πρώτη τέτοια επίθεση. Άλλη μία επίθεση τουλάχιστον είχε καταγγεληθεί το Μάη του 2008 από την πακιστανική κοινότητα στο Ρέντη, όπου φασίστες επιτέθηκαν με ξύλα και τούβλα κατά τζαμιού. Και ενώ υπάρχει όλη αυτή η ρατσιστική πίεση κατά των τζαμιών, η αστυνομία συνήθως στέλνει στα δικαστήρια μετανάστες ή ιδιοκτήτες των κτιρίων για παράνομη μετατροπή τους σε χώρους λατρείας και η Νομαρχία επιβάλλει πρόστιμα.

Δεν έχουν ανοίξει όλες οι μάχες αμυντικά, απέναντι σε επιθέσεις. Οι μουσουλμάνοι μετανάστες έχουν προχωρήσει σε κινητοποιήσεις για να νομιμοποιηθούν τζαμιά στις γειτονίες της Αθήνας ενώ συνεχίζεται και η κεντρική διεκδίκηση για το τζαμί στην Παιανία και το νεκροταφείο στο Σχιστό, όπου οι σχεδιασμοί σέρνονται παρά τις αλλεπάλληλες υποσχέσεις.

Η ελληνική εκδοχή της ισλαμοφοβίας είναι ένα πολύ επικίνδυνο μίγμα, που αποτελείται από τρία κυρίως συστατικά. Πρώτον, κουβαλάει παραδοσιακό αντιτουρκικό σωβινισμό. Η μειονότητα της Θράκης που ποτέ δεν της επιτράπηκε να αυτοχαρρακτηριστεί όπως θέλει, δηλαδή τουρκική, βαφτίστηκε με το ζόρι “μουσουλμανική” και για δεκαετίες οι “μουσουλμάνοι” υφίστανται τη φροντίδα του ελληνικού κράτους με μπάρα που αποκλείει τα χωριά τους, με τη διαρκή παρουσία του στρατού, με τη μη-αναγνώριση του μουφτί που εκλέγει η κοινότητα και με τους φασίστες να εξαπολύουν ακόμη και πογκρόμ στις αρχές της δεκαετίας του '90. Από άκρη σε άκρη της Ελλάδας, υπάρχουν εκατοντάδες τζαμιά

*Το Κοράνι
ποδοπατημένο
από αστυνομικούς*

που είτε έχουν μετατραπεί σε εκκλησίες, είτε έχουν γίνει μουσεία, γιατί το ελληνικό κράτος ήθελε πάντα να μας κάνει να ξεχνάμε ότι το Ισλάμ ήταν μια θρησκεία με παρουσία στην περιοχή. Μόνο παλιά τζαμιά έχουν μείνει να θυμίζουν τους Τουρκοκρατικούς, την τουρκική μειονότητα των Δωδεκανήσων και την παρουσία μουσουλμανικών κοινοτήτων σε όλες τις μεγάλες ελληνικές πόλεις.

Αυτή η παραδοσιακή “ελληνοχριστιανική” ισλαμοφοβία εμπλουτίστηκε από το δόγμα Μπους περί “πολέμου κατά της τρομοκρατίας”. Οι μουσουλμάνοι έγιναν πλέον οι πρώτοι ύποπτοι για τρομοκράτες. Οι ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις προσπάθησαν να φορέσουν το μανδύα του ανθρωπισμού με τα βομβαρδιστικά της αμερικάνικης αεροπορίας σε ρόλο απελευθερωτή των γυναικών των Αφγανιστάν. Το Ισλάμ πέρασε μια ρατσιστική επίθεση ως θρησκεία “διαφορετική” από όλες τις άλλες, με μεγαλύτερη τάση προς τη μισαλλοδοξία, την καταπίεση και το σκοταδισμό. Ήταν μια πλήρης αντιστροφή της πραγματικότητας, ουσιαστικά ένα ξανασεβρίσισμα των ιδεολογημάτων της αποικιοκρατίας, περί ανωτερότητας του “χριστιανικού” πολιτισμού.

Το τρίτο στοιχείο που ήρθε να δέσει στην ισλαμοφοβία αλλά Καρμανλή είναι ο ρατσισμός απέναντι στους μουσουλμάνους μετανάστες. Έτσι, με αντιτουρκικές σοβινιστικές καταβολές και βοήθεια από το “ιδεολογικό” οπλοστάσιο του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, τα αφεντικά θεωρούν ότι μπορούν ταυτόχρονα και να διχάσουν την εργατική τάξη. Για να μη χαρίσουμε όλη την “δόξα” στον Μπους, χρειάζεται να θυμηθούμε ότι ανάλογα μύγματα κυκλοφορούσαν και τη δεκαετία του '90 με το περίφημο “ισλαμικό τόξο” που απλωνόταν στα Βαλκάνια, τους αλβανούς μετανάστες που είναι “πράκτορες του UCK” και τους Τούρκους της Θράκης να παίζουν ρόλο “στρατηγικής μειονότητας” για αποσταθεροποίηση της χώρας. Μπορεί αυτά τα σενάρια επιστημονικής φαντασίας να μοιάζουν γελοία. Αλλά πάνω σε τέτοια παρανοϊκά σενάρια στηριχτηκε και η καινούργια κοπή ισλαμοφοβία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η απάντηση του Βύρωνα Πολύδωρα, υπουργού τότε του Καρμανλή, μέσα στη Βουλή για τις απαγωγές των Πακιστανών. Λίγες μέρες αφού δεκάδες Πακιστανοί μετανάστες είχαν ζήσει σοκαριστικές απαγωγές, ανακρίσεις σε σκοτεινά δωμάτια και αφού πετάχτηκαν στο δρόμο με κουκούλες στο κεφάλι είχαν το θάρρος να

καταγγείλουν τα γεγονότα, ο Πολύδωρας έλεγε: “Ξέρετε σε τι σπορ επιδίδονται οι αδελφοί μας Πακιστανοί, οι παρεπιδημούντες στην Ελλάδα; Στο σπορ της αραπαγής, στο σπορ της απαγωγής αμοιβαίως. Ο ένας απάγει τον άλλον. Συμπηγνύουν συμμορίες με σκοπό την απαγωγή” (Πρακτικά της Βουλής, 19/5/2006).

Απαγωγές

Ο ίδιος υπουργός ισχυριζόταν ότι το καθεστώς του Μουσάραφ δεν είναι δικτατορικό, ενώ ο Βουλγαράκης δήλωνε με ντούρο ύφος ότι δεν έγινε καμία απαγωγή. Οι απαγωγές των Πακιστανών είναι η περίπτωση όπου συνδέθηκαν όλες οι βρόμιζες πτυχές της ισλαμοφοβίας. Συνεργασία της ελληνικής κυβέρνησης με τον Μπους και με το Μουσάραφ στο ίδιο το Πακιστάν και το Αφγανιστάν μαζί με σενάρια συνωμοσίας όπου οι Πακιστανοί παρουσιάζονταν ως όργανα αποσταθεροποίησης της Ελλάδας και ταυτόχρονα ρατσιστικά κηρύγματα του στυλ: “Πακιστανοί είναι, μην τους πιστεύετε”.

Η Αριστερά δεν ήταν απύουσα από τη μάχη ενάντια στο ρατσισμό και τις επιθέσεις κατά των μεταναστών. Όμως, η αντιμετώπιση της θρησκείας παρέμεινε ένα σημείο που δυσκολεύει την παρέμβασή της και όσο οι ισλαμοφοβικές επιθέσεις γίνονται πιο άγριες, τόσο πιο αναγκαίο είναι να σταματήσουν οι δισταγμοί.

Στις διαδηλώσεις αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη φαινόταν πάντα η διάθεση τμημάτων της Αριστεράς να πάρουν απόσταση από τους άραβες μετανάστες που φωνάζουν και θρησκευτικά συνθήματα με χαρακτηριστικότερο το “Αλλάχου Ακμπαρ” - “Ο Θεός είναι μεγάλος”. Αντίστοιχες αποστάσεις υπήρχαν όταν μουσουλμάνοι προσεύχονταν μαζικά έξω από την αμερικάνικη ή την ισραηλινή πρεσβεία. Στον πιο πρόσφατο κύκλο κινητοποιήσεων για τη Γάζα, αυτές οι αποστάσεις πήραν διασπαστικό χαρακτήρα. Το μεν ΚΚΕ διαδήλωνε μόνο του με συμμετοχή μόνο των Παλαιστίνιων του ΚΚ Παλαιστίνης και στέλεχη της παλαιστινιακής πρεσβείας. Ο δε ΣΥΡΙΖΑ ισχυριζόταν ότι συνδέεται με την παλαιστινιακή Αριστερά, έχοντας επαφές κυρίως με το Δημοκρατικό Μέτωπο.

Στην πραγματικότητα και τα δύο κομμάτια της κοινοβουλευτικής Αριστεράς έπαιρναν αποστάσεις από το πιο δυναμικό κομμάτι μεταναστών, αράβων και μουσουλμάνων, που διαδήλωναν είτε με τις κοινότητές τους, είτε μέσα από το

δίκτυο της Μουσουλμανικής Ένωσης που δραστηριοποιείται στα τζαμιά. Η Συμμαχία Σταματήστε τον Πόλεμο και η αντικαπιταλιστική Αριστερά έκαναν την επιλογή να συνδεθούν με αυτόν τον οργανισμό χωρίς να κάνουν πολιτικές και θρησκευτικές διακρίσεις. Η κοινοβουλευτική Αριστερά δεν είχε πάρει μέρος σε καμία από τις κινητοποιήσεις που οργάνωσαν μουσουλμανικές κοινότητες ενάντια στα προσβλητικά σκίτσα του Μωάμεθ, ούτε στις διαδηλώσεις που οργάνωσαν μουσουλμάνες μετανάστες ενάντια στην απόφαση της γαλλικής κυβέρνησης να απαγορεύσει τη μαντίλα. Από την πλευρά του ΣΕΚ συμμετείχαμε και στηρίζαμε από την αρχή αυτές τις κινητοποιήσεις χωρίς ταλαντεύσεις.

Όλα αυτά μοιάζουν σήμερα σαν προλεγόμενα των τελευταίων γεγονότων με το Κοράνι. Η αστυνομική πρόκληση ήρθε μέσα στην προεκλογική περίοδο και ενώ η κυβέρνηση έδειχνε ήδη τα δόντια της για τις σκούπες που θα ακολουθούσαν μετεκλογικά. Ξέσπασαν αμέσως ανθόρμητες κινητοποιήσεις και οι πρώτες διαδηλώσεις δέχτηκαν επίθεση με δακρυγόνα και γκλομπ μπροστά στη Βουλή. Και ενώ ξεκινούσαν οι προετοιμασίες για μια πιο οργανωμένη απάντηση από την Επιτροπή ενάντια στο ρατσιστικό Σύμφωνο της ΕΕ και την ΑΝΤΑΡΣΥΑ σε συνεργασία με τις μεταναστευτικές κοινότητες, το ΚΚΕ κράτησε τις γνωστές αποστάσεις και η Αυγή ξεπέρασε κάθε όριο.

Το άρθρο της εφημερίδας αποκήρυξε τις κινητοποιήσεις λέγοντας ότι είναι προβληματικές επειδή οργανώνονται από τα τζαμιά. Ο τίτλος του κειμένου ήταν “Πρελούδιο θρησκευτικού πολέμου στην Αθήνα”, χωρίς να έχει τίποτα να ζηλέψει από τα ρεπορτάζ της Απογευματινής που τις ίδιες μέρες έριχνε χολή κατά των μεταναστών, ισχυριζόμενη ότι τα γεγονότα είναι σημεία και πίσω τους είναι οι διαμάχες των σουνιτών με τους σίιτες μίμιδες! Η Αυγή πρότεινε “να αναληφθούν συντονισμένες ενέργειες ώστε να αποφορτιστεί η κατάσταση” και έκανε μαθήματα ότι “η ισλαμοφοβία δεν αντιμετωπίζεται με παροχή πολιτικής προστασίας” προς τους διαδηλωτές ισλαμιστές. Χρειάζεται προσοχή! Το θέμα δεν προσφέρεται για ασκήσεις ‘επαναστατικής’ προεκλογικής γυμναστικής.” Ας μην περάσει απαρατήρητο ότι αποκαλεί συλλήβδην τους διαδηλωτές “ισλαμιστές”. Την ίδια ώρα οι δεξιές φυλλάδες έγραφαν τρομοκρατημένες για την προοπτική μιας επανάληψης του Δεκέμβρη επί το ισλαμικότερο, ενώ

29 Μάη 2009. Συλλαλητήριο στην Ομόνοια κατά της Ισλαμοφοβίας

πρόβαλλαν τη “διάσπαση” μεταξύ των ακραίων ισλαμιστών που διαδηλώνουν με τη συμπαράσταση της “άκρας αριστεράς” και των “καλών μουσουλμάνων” που καταγγέλλουν τις κινήσεις τους.

Στο ίδιο άρθρο της Αυγής γραφόταν και το αμίμητο: “Μέσα σ’ αυτό το εκρηκτικό περιβάλλον μόνο ανεγκέφαλοι γραφειοκράτες της Κατεχάκη θα σκέφτονταν να διοχετεύσουν πληροφορίες για πογκρόμ κατά των μεταναστών που ζουν στο κέντρο της Αθήνας, αμέσως μετά τις εκλογές”. Οι γραφειοκράτες της Κατεχάκη όπως φάνηκε έλεγαν την αλήθεια, ότι μετά τις εκλογές θα ακολουθούσαν πογκρόμ, σκουΐπες και απελάσεις. Η Αυγή προτιμούσε να ξορκίσει το μέλλον για χάρη της προεκλογικής περιόδου και του σεβασμού στους θεσμούς. Η διαδήλωση της 29ης Μάη τελικά έγινε με μεγάλη επιτυχία, διαφεύδοντας δεξιές και αριστερές Κασσάνδρες.

Οι αντιπαραθέσεις για το πώς αντιμετωπίζει η Αριστερά την ισλαμοφοβία έχουν ανοίξει ήδη νωρίτερα σε άλλες χώρες και μπορούν να μας βοηθήσουν στα συμπεράσματα. Στη Γαλλία η απαγόρευση της μαντίλας στα σχολεία έπιασε στον ύπνο σχεδόν ολόκληρη την Αριστερά. Ενώ το μέτρο ήταν μια ξεκάθαρη επίθεση στον αυτοσεβασμό των μαθητριών, με το γαλλικό κράτος να αναλαμβάνει να τις “απελευθερώσει” από τη θρησκεία τους, η Αριστερά μπλέχτηκε σε μια συζήτηση για την “κοσμικότητα” και την παράδοση της γαλλικής επανάστασης.

Το ρατσιστικό γαλλικό κράτος που άρπαξε τη γη των πατεράδων και των παππούδων αυτών των μαθητριών από την Αλγερία ως το Λίβανο, συγκρινόταν ξαφνικά με το επαναστατικό κράτος του 1789. Η μαντίλα με αυτό τον τρόπο μετα-

τρεπόταν ακόμη περισσότερη σε σύμβολο αντίστασης. Σύμβολο υπεράσπισης της θρησκείας, της ταυτότητας, της καταγωγής, της προσωπικότητας. Κορίτσια στάματησαν το σχολείο αρνούμενα να βγάλουν τη μαντίλα και το φταίξιμο ριχνόταν στις οικογένειες αντί στην αυταρχική πολιτική του γαλλικού κράτους. Όταν λίγα χρόνια αργότερα ξέσπασε η εξέγερση στα προάστια του Παρισιού, υπήρχε το παράπονο από την πλευρά της γαλλικής Αριστεράς ότι δεν είχε επαφές και πρόσβαση στους νέους που εξεγείρονταν. Τουλάχιστον ως μία από τις αιτίες αυτής της αποτυχίας πρέπει να καταγραφεί η αδυναμία της Αριστεράς να υπερασπιστεί με πάθος το δικαίωμα στη μαντίλα. Αν η Αριστερά δεν βρίσκεται πλάι στους καταπιεσμένους όταν δέχονται την πιο ωμή επίθεση, στις πιο προσωπικές τους επιλογές, χάνει κύρος και δυνατότητες να δράσει από κοινού με αυτό τον κόσμο σε όλα τα μέτωπα.

Γυναίκες

Σήμερα ο Σαρκοζί διακηρύσσει ότι θα απαγορεύσει το νικάμπ, το ολόσωμο κάλυμμα δηλαδή, όχι από τα σχολεία αλλά από τους δρόμους! Δήλωσε χαρακτηριστικά: “Γυναίκες που ντύνονται έτσι δεν είναι καλοδεχούμενες στη Γαλλία”. Πρόκειται για καινούργιο βήμα στην κήρυξη πολέμου ενάντια στο Ισλάμ και η Αριστερά πρέπει να σηκώσει το γάντι. Η κόντρα για την μαντίλα πρέπει να μας δώσει και ακόμη ένα συμπέρασμα. Ότι δεν αρκεί από την Αριστερά η υπεράσπιση της “ισότητας των δικαιωμάτων”. Τμήματα της Αριστεράς που υποστήριξαν την απαγόρευση της μαντίλας έλεγαν ότι είναι δίκαιο μιας και απαγορεύονται εξίσου όλα τα εμφανή θρησκευτικά σύμβολα,

όπως οι μεγάλοι σταυροί. Αυτή η επίκληση της ισονομίας καταλήγει όπλο στα χέρια των ρατσιστών. Τώρα ο Σαρκοζί ισχυρίζεται ότι η απαγόρευση της κάλυψης ολόκληρου του σώματος ισχύει για όλους, όχι μόνο για τους μουσουλμάνους, άρα δεν είναι ρατσιστική.

Απέναντι στη γενική έκκληση για “ισότητα” έχουμε πρώτα από όλα να παλέψουμε για τα συγκεκριμένα δικαιώματα των καταπιεσμένων. Και σε επίπεδο αρχής, να ξεκαθαρίσουμε ότι αντιμετωπίζουμε διαφορετικά τη θρησκεία των καταπιεσμένων από τη θρησκεία των καταπιεστών. Η “ελευθερία” του να δημοσιεύεις στη Δανία σκίτσα που ειρωνεύονται τον Μωάμεθ σημαίνει ελευθερία να προσβάλλεις και να επιτίθεσαι στους πιο αδύναμους. Δεν μπορεί να συγκριθεί με την ελευθερία σάτιρας της επίσημης εκκλησίας. Η σύγκριση των αντιδράσεων στην ισλαμοφοβική ταινία “Φίτνα” του ολλανδού ακροδεξιού Χερτ Βίλντερς με τις αντιδράσεις στον “Τελευταίο πειρασμό” του Σκορσέζε είναι εκτός τόπου και χρόνου. Είναι άλλο να βάζεις στο στόχαστρο τους μουσουλμάνους μετανάστες και άλλο να προκαλείς τις αντιδράσεις της μονής Βατοπεδίου.

Με κρατούμενο λοιπόν τη διάκριση ανάμεσα στη θρησκεία των από πάνω και τη θρησκεία των από κάτω, είναι υποχρέωση της Αριστεράς να έχει στην προμετωπίδα όχι μόνο την υπεράσπιση των θρησκευτικών δικαιωμάτων αλλά και το σεβασμό της θρησκευτικής αξιοπρέπειας των μεταναστών.

Είναι σίγουρο ότι μέσα από τη θρησκευτική έκφραση οι μετανάστες διοχετεύουν και την οργή τους για μια σειρά άλλα ζητήματα. Δεν ήταν μόνο το Κοράνι που κατέβασε τους μετανάστες στο δρόμο, αλλά όλες οι προκλήσεις της αστυνομίας, η τρομοκρατία της εργοδοσίας, η φτώχεια, η μιζέρια και ο ρατσισμός. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι μπορούμε να ξεπεράσουμε τα θρησκευτικά αιτήματα “από αριστερά” είτε ντύνοντάς τα με ευρύτερα “ταξικά” αιτήματα, είτε μέσω γενικών διακηρύξεων περί διαχωρισμού εκκλησίας και κράτους είτε με εκκλήσεις υπεράσπισης της “κοσμικότητας”. Δεν περιμένουμε να αναλάβει κάποιος άλλος τη διεκδίκηση των θρησκευτικών αιτημάτων των μεταναστών. Απαιτούμε σεβασμό στο Ισλάμ, στη λατρεία, στα ήθη και τα έθιμα, και παίζουμε ρόλο για την οργάνωση των μεταναστών στην πάλη τους και για αυτά τα ζητήματα.

Όλα αυτά είναι παράλληλα και κομμάτι της οικοδόμησης εμπιστοσύνης ανάμεσα στην Αριστερά και τους μετανάστες. Αν θέλουμε πολλές μουσουλμάνες μετανάστριες στην ταξική πάλη, πρέπει να νιώθουν ότι οι γραμμές της Αριστεράς είναι ανοιχτές στη μαντήλα και όχι να ακούνε κατήχηση για το ρόλο της θρησκείας. Μια γυναικεία συγκέντρωση σε οποιαδήποτε γειτονιά της Αθήνας σήμερα, αν δεν έχει μαντήλες, είναι λειψή. Όλα αυτά έχουν πρακτικά αποτελέσματα στον τρόπο δράσης στις γειτονιές. Οργάνωση αντιρατσιστικού συλλαλητηρίου, για παράδειγμα, σημαίνει εξόρμηση στα τζαμιά, επικοινωνία με τους ιμάμηδες για το αν θέλουν να μιλήσουν στο κήρυγμα για την κινητοποίηση.

Η θρησκευτική κοινότητα και το τζαμί είναι τρόπος με τον οποίο οι μετανάστες κρατάνε τον ιστό και την αλληλεγγύη. Η Αριστερά πρέπει να βρει τρόπους να συνδέεται με αυτά τα δίκτυα. Έχουμε να προτείνουμε την εργατική αλληλεγγύη δίπλα στη θρησκευτική αλληλεγγύη, αλλά όχι την κατάργηση της δεύτερης με το ζόρι, όσο είναι ακόμη αναγκαία. Σε όλα τα μεταναστευτικά ρεύματα στην ιστορία, η θρησκεία έπαιξε ρόλο δικτύου αλληλεγγύης και διάσωσης από την αποπροσανατολισμένη του καινούργιου τόπου. Σε κάποιες περιπτώσεις οι μετανάστες δημιούργησαν καινούργιες θρησκείες για να καλύψουν το κενό. Αυτό έκανε ο Μάρκος Γκάρβεϊ και αργότερα το Έθνος του Ισλάμ, για τους μαύρους στις ΗΠΑ. Αυτό έγινε με τους Ρασαφάρι στην Τζαμάικα. Οι ίδιες οι γνωστές θρησκείες άλλαξαν για να παίξουν τον καινούργιο ρόλο. Το Ισλάμ αναζωογονήθηκε και έγινε “ριζοσπαστικό” στις μεγαλουπόλεις του αραβικού κόσμου και στο Ιράν με τα ρεύματα εσωτερικής μετανάστευσης, ιδιαίτερα μεταπολεμικά.

Αυτή η αντίληψη για τη θρησκεία είναι βαθειά ριζωμένη στη μαρξιστική παράδοση και γι’ αυτό έχουμε και από εκεί να αντλήσουμε σκέψεις και εμπειρίες.

Ένα από τα ιδρυτικά κείμενα του Μαρξισμού, με τίτλο **“Για το Εβραϊκό ζήτημα”** που έγραψε ο Μαρξ το 1843 αποτελεί κριτική στον Μπρούνο Μπάουερ. Ο Μπάουερ υποστήριζε ότι είναι αντιφατικό για τους Εβραίους να διεκδικούν δικαιώματα ως Εβραίοι μέσα στην Πρωσία, γιατί η απελευθέρωση μπορεί να έρθει μόνο με το κοσμικό κράτος που είναι μη-θρησκευτικό. Έλεγε δηλαδή: θα απελευθερωθείτε αν εγκαταλείψετε τη θρησκεία σας. Ο Μαρξ υποβάλλει σε εξαντλητική κριτική όλο το επιχειρήμα: πρώτον εξηγεί ότι το

κοσμικό κράτος, ακόμη και όταν αγνοεί τη θρησκεία, στην πραγματικότητα λειτουργεί εν γνώσει του ότι η θρησκεία ή οι θρησκείες είναι παρούσες στην προσωπική και κοινωνική ζωή των ανθρώπων. Δεύτερον εξηγεί ότι η ανθρώπινη απελευθέρωση διαφέρει από την πολιτική απελευθέρωση. Όσο υπάρχει ανθρώπινη αλλοτρίωση από τον καπιταλισμό, οι άνθρωποι δεν θα είναι απαλλαγμένοι από τη θρησκεία και άρα είναι λογικό να διεκδικούν ως θρησκευόμενοι. Λέει χαρακτηριστικά: **“Γι’ αυτό δεν λέμε στους Εβραίους όπως τους λέει ο Μπάουερ: δεν μπορείτε να απελευθερωθείτε πολιτικά χωρίς να απελευθερώσετε ριζικά τον εαυτό σας από**

“Στόχος του σοσιαλιστή δεν είναι να γίνει ηγέτης του συνδικάτου, αλλά φωνή του λαού”

τον Ιουδαϊσμό. Αντίθετα, τους λέμε: επειδή μπορείτε να απελευθερωθείτε πολιτικά χωρίς να αποκηρύξετε μια και καλή τον Ιουδαϊσμό, η πολιτική απελευθέρωση δεν ταυτίζεται με την ανθρώπινη απελευθέρωση.”

Η αλλιώς: **“ακριβώς όπως το Κράτος ενώ ευαγγελίζεται πως παρότι είναι κράτος, υιοθετεί χριστιανική στάση απέναντι στους Εβραίους, έτσι και ο Εβραίος δρα πολιτικά, όταν, παρότι Εβραίος, απαιτεί δικαιώματα του πολίτη”.**

Μια εργατίστικη εκδοχή του επιχειρήματος του Μπάουερ σήμερα είναι αυτή που λέει ότι οι μουσουλμάνοι μετανάστες στην Ελλάδα δεν πρέπει να διεκδικούν ως μουσουλμάνοι, αλλά ως μετανάστες ή ως εργάτες. Η Αριστερά όμως χρειάζεται να είναι η φωνή όλων των καταπιεσμένων, όχι μόνο αυτών που εντάσσονται στα δικά της καλούπια.

Φωνή των καταπιεσμένων

Αυτό το επιχειρήμα ανέδειξε με πολύ πλούσιο τρόπο, ο Λένιν στο **“Τι να κάνουμε;”** που έγραψε το 1901: **“Κάθε επικεφαλής συνδικάτου βοηθάει στη διεξαγωγή του οικονομικού αγώνα ενάντια στους εργοδότες και την κυβέρνηση”. Αλλά πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι αυτό δεν είναι σοσιαλιστική πολιτική. Στόχος του σοσιαλιστή δεν είναι να γίνει ηγέτης του συνδικάτου, αλλά φωνή του λαού, ικανός να αντιδρά σε κάθε έκφραση τυραννίας και καταπίεσης, ανεξάρτητα**

από το πού αυτή εμφανίζεται, ανεξάρτητα από το ποιο στρώμα ή ποια τάξη του λαού την υφίσταται, που είναι ικανός να γενικεύει αυτές τις εκφράσεις και να προσφέρει μια ενιαία εικόνα της αστυνομικής βίας και της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης”. Και παρακάτω: **“Η συνείδηση της εργατικής τάξης δεν μπορεί να είναι γνήσια πολιτική συνείδηση εκτός αν οι εργάτες εκπαιδευτούν να αντιδρούν σε όλες τις περιπτώσεις τυραννίας, καταπίεσης, βίας και κακομεταχείρισης, ανεξάρτητα από το ποια τάξη βλάπτεται.”**

Ο Λένιν επέμενε ότι το κριτήριο δεν είναι αν αυτοί που δέχονται επιθέσεις είναι εργάτες. Οι εργάτες έχουν καθήκον να γίνουν ηγέτες στην πάλη ενάντια στην καταπίεση συνολικά. Οι μπολσεβίκοι έβγαζαν έντυπο που απευθυνόταν ειδικά στους πιστούς των χριστιανικών ειδρέσεων, στους οποίους ο Λένιν έδινε μεγάλη σημασία και τους θεωρούσε τμήμα του “δημοκρατικού κινήματος”. Όλα αυτά μπήκαν σε πρακτική εφαρμογή ακόμη περισσότερο κατά τη διάρκεια και μετά την επανάσταση. Στον Καύκασο οι μπολσεβίκοι κέρδισαν με τη μεριά τους εθνότητες και φυλές για να νικήσουν στον εμφύλιο και αυτό σήμαινε συμμαχία και με μιάμηδες και με ηγέτες φυλών. Δόθηκαν για πρώτη φορά δικαιώματα στους μουσουλμάνους, ακόμη και παράλληλη λειτουργία δικαστηρίων που χρησιμοποιούσαν τη σαρία. Στο Συνέδριο του Μπακού το 1920, ο αντιπρόσωπος των Μπολσεβίκων, ο Ζινόβιεφ, κάλεσε τους μουσουλμάνους σε τζιχάντ κατά του καπιταλισμού. Οι μπολσεβίκες φορούσαν πολλές φορές μαντήλα για να μπορούν να πάνε στα τζαμιά και να έχουν επαφή με τις υπόλοιπες εργάτριες και αγρότισσες.

Η παράδοση του επαναστατικού μαρξισμού ενώ είχε στη σημαία της τον αντικληρικαλισμό, δηλαδή την κόντρα με την επίσημη εκκλησία και τη σύνδεσή της με τα απολυταρχικά κράτη, ποτέ δεν σήμαινε αφηρημένη αθεΐα και πόλεμο κατά της θρησκείας.

Αυτή η παράδοση γίνεται ακόμη πιο πολύτιμη σήμερα, που η εργατική τάξη στις μητροπόλεις του δυτικού καπιταλισμού είναι και πολυεθνική και πολυθρησκευτική. Η υπεράσπιση των μεταναστών απέναντι στις ισλαμοφοβικές επιθέσεις είναι καθήκον που βρίσκεται μπροστά μας. Η Αριστερά που θα πετύχει σε αυτό το καθήκον θα έχει κάνει ένα τεράστιο βήμα για την ενότητα της εργατικής τάξης απέναντι στο σύστημα του “διαίρει και βασίλευε”. ■

Τα εκλογικά αποτελέσματα στην Ευρώπη

Νίκη της Δεξιάς

ή κρίση της ΕΕ;

Η Νέα Δημοκρατία βγήκε βαριά λαβωμένη από τις Ευρωεκλογές. Το πρόβλημα δεν είναι απλά και μόνο ότι βρέθηκε, με το 32,3% σχεδόν τεσσερισήμιση μονάδες πίσω από το ΠΑΣΟΚ. Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι ότι το κόμμα που βρίσκεται εδώ και πέντε χρόνια στην κυβέρνηση έχει χάσει μέσα σε αυτό το διάστημα πάνω από ένα εκατομμύριο ψήφους.

Η εικόνα αυτή μοιάζει να έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Στις έξι μεγάλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης -τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Βρετανία, την Ισπανία και την Πολωνία- οι εκλογές έφεραν τα κόμματα της δεξιάς στην πρώτη θέση. Η ευρωπαϊκή Σοσιαλδημοκρατία κυριολεκτικά καταποντίστηκε. Και στην υπόλοιπη Ευρώπη η εικόνα δεν είναι πολύ διαφορετική: με εξαίρεση τη Σουηδία, τη Δανία, τη Ρουμανία και την Ελλάδα, ο χάρτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάφτηκε μπλε στις 7 Ιούνη.

“Τα κεντροδεξιά κόμματα της Ευρώπης γιόρτασαν τη Δευτέρα μια μεγάλη νίκη”, έγραφε χαρακτηριστικά η βρετανική εφημερίδα Financial Times στις 8 Ιούνη. “Η κεντροδεξιά αναδύθηκε σε καθαρό νικητή στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατακτώντας, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία, τις 263 από τις 736 έδρες, έναντι 163 για τους σοσιαλιστές, 80 για τους κεντρούς-φιλελεύθερους και 52 για τους Πράσινους...”

Ο δεύτερος μεγάλος νικητής των φετινών Ευρωεκλογών, σύμφωνα με τους αναλυτές των ΜΜΕ, ήταν η “ακροδεξιά” -τα διάφορα ρατσιστικά και φασιστικά κόμματα σαν το ΛΑΟΣ του Καρατζαφέρη εδώ στην Ελλάδα, το φανατικά αντιισλαμικό Κόμμα της Ελευθερίας του Γκέρετ Βίντερς στην Ολλανδία ή το σχεδόν ανοιχτά νεοναζιστικό Γιόμπικ του Γκαμπόρ Βόνα στην Ουγγαρία. Συνολικά τα διάφορα κόμματα της “εξτρεμιστικής δεξιάς” κατάφεραν να εκλέξουν πάνω από 35 ευρωβουλευτές -ένα ανατριχιαστικό αποτέλεσμα από κάθε άποψη.

Το συμπέρασμα που έτρεξαν να βγά-

Ο Σωτήρης Κοντογιάννης αναλύει τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών και αναδεικνύει μια πολύ διαφορετική εικόνα της ΕΕ.

Εργάτες στο διυλιστήριο Λίντσεϋ στη βόρεια Αγγλία καίνε τα χαρτιά των απολύσεων που τους έστειλε η επιχείρηση

λουν από τα αποτελέσματα αυτά οι περισσότεροι “σοβαροί” αναλυτές ήταν απλό: η Ευρώπη βαδίζει προς τα δεξιά. Μέσα στις συνθήκες της ανασφάλειας που γεννάει η κρίση, είναι η συνηθισμένη ερμηνεία, οι ψηφοφόροι στρέφονται αυθόρμητα προς τον συντηρητισμό -κύρια προς τα μεγάλα κόμματα της κεντροδεξιάς, αλλά και προς τα μικρότερα κόμματα της ακροδεξιάς διαμαρτυρίας που προτείνουν εθνικές “λύσεις” (μηδενική ανοχή στην μετανάστευση, επιβολή του νόμου και της τάξης, κλπ) που “μιλάνε” άμεσα στις ανησυχίες του “πολίτη”.

Αυτός που έκφρασε με τον καλύτερο τρόπο αυτή τη θεωρία εδώ στην Ελλάδα

ήταν -ποιός άλλος;- ο Γιάννης Πρετεντέρης. “Όλα δείχνουν ότι, για πρώτη φορά από το 1974, οι επόμενες βουλευτικές εκλογές δεν θα κριθούν στο κέντρο. Θα κριθούν στα δεξιά”, έγραφε στο Βήμα μια βδομάδα μετά τις Ευρωεκλογές. “Οι εξελίξεις αυτές δεν με εκπλήσσουν. Έχουμε σημειώσει πολλές φορές εδώ, ότι τα ‘γεγονότα του Δεκεμβρίου’ δεν ήταν η ‘αριστερή στροφή’ που διαλαλούσαν διάφοροι χαζοχαρούμενοι, αλλά το προοίμιο της μεγαλύτερης ίσως συντηρητικής αναδίπλωσης που έχει γνωρίσει η ελληνική κοινωνία”.

Και μια και τα απογοητευτικά αποτελέσματα της Νέας Δημοκρατίας εδώ στην

Ιρλανδία. Οι ρατσιστικές επιθέσεις αναγκάζουν ολόκληρες οικογένειες τουργάνων να φύγουν από τα σπίτια τους στο Μπέλφαστ

Ελλάδα δεν προσφέρονταν για συντηρητικές θριαμβολογίες, ο Πρετεντέρης δεν δίστασε να γίνει απολογητής ακόμα και του ΛΑΟΣ: “Λυπάμαι που το λέω, αλλά ο Καρατζαφέρης μίλησε για αυτά που δεν μιλούν οι άλλοι. Η περιφημη ‘ατζέντα Καρατζαφέρη’ δεν είναι παρά η αυτονόητη ατζέντα της καθημερινότητας του Έλληνα πολίτη. Δεν θα είχε καν κομματικό πρόσημο αν τα κόμματα άφηναν λίγο την ίντριγκα για να ασχοληθούν και με τη ζωή των ψηφοφόρων τους. Είναι κρίμα να χαρίζουμε στον Καρατζαφέρη το αυτονόητο”. Ο ρατσισμός, τα πογκρόμ σε βάρους των μεταναστών και οι φασιστικές συμμορίες που παύρνουν αντόκλητα “το νόμο και την τάξη” στα χέρια τους έχουν γίνει ξαφνικά “το αυτονόητο” για τον Πρετεντέρη και τους ομοίους του. Δεν είναι καθόλου παράξενο ότι ονειρεύεται τώρα μια “συντηρητική αναδιπλώση”...

Αντιδημοκρατική Ένωση

Στην πραγματικότητα, όμως, τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών δεν καταγράφουν κάποια δεξιά στροφή, αλλά μια μεγάλη κρίση για ολόκληρο το πολιτικό σύστημα.

Πρώτα απ’ όλα καταγράφουν μια αδιαφορία για το Ευρωκοινοβούλιο -για μια “βουλή” που έχει σχεδόν διακοσμητικό χαρακτήρα μέσα σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση βαθεία αντιδημοκρατική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το Ευρωσύνταγμα: η Γαλλία και η Ολλανδία το καταψήφισαν, αλλά αντί να αποσυρθεί επέστρεψε με τη μορφή της Συνθήκης της Λισαβώνας. Υστερα ήρθε η Ιρλανδία -που το καταψήφισε και αυτή. Η απάντηση των ηγετών της ΕΕ: ένα νέο δημοψήφισμα, μέχρι να μάθουν οι “Ευρωπαίοι Πολίτες”

να ψηφίζουν σωστά... Δεν είναι καθόλου παράξενο ότι η συμμετοχή στις Ευρωεκλογές μειώνεται σταθερά με κάθε εκλογική αναμέτρηση. Στις 7 Ιούνη, η αποχή έφτασε στο 57% -στο υψηλότερο ποσοστό στην ιστορία των Ευρωεκλογών.

Αλλά δεν ήταν μόνο η αδιαφορία απέναντι στο ίδιο το Ευρωκοινοβούλιο υπεύθυνη για τη μικρή συμμετοχή. Παντού αυτά που καθόρισαν τις Ευρωεκλογές δεν ήταν τα ζητήματα των Βρυξελλών αλλά κύρια τα πολιτικά αδιέξοδα μέσα στα ίδια τα 27 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο πλανήτης βρίσκεται στο μέσο της χειρότερης οικονομικής κρίσης εδώ και 70 χρόνια, αλλά το μόνο που κάνουν οι κυβερνήσεις και τα κόμματα της εξουσίας είναι να προστατεύουν τον πλούτο και τα προνόμια των ισχυρών και να περιμένουν -μέχρι η κρίση να περάσει.

Στη Βρετανία, τα αποτελέσματα ήταν κυριολεκτικά πανωλεθρία για το “Νέο Εργατικό Κόμμα” του Γκόρντον Μπράουν: βρέθηκε στην τρίτη θέση, πίσω όχι μόνο από τους Συντηρητικούς αλλά και από το -ουσιαστικά ανύπαρξο στις εθνικές εκλογές- ευρωσκεπτικιστικό “Κόμμα Ανεξαρτησίας”. Αλλά κανένας δεν τόλμησε να ερμηνεύσει το αποτέλεσμα αυτό σαν “δεξιά στροφή”: το Νέο Εργατικό Κόμμα ήταν, τα δώδεκα χρόνια που βρίσκεται στην εξουσία, κυριολεκτικά το υπόδειγμα του νεοφιλελευθερισμού και της πολεμοκαπηλείας. Και σαν να μην έφτανε αυτό οι υπουργοί και οι βουλευτές του βρίσκονται βουτηγμένοι μέχρι το λαιμό στα σκάνδαλα και τη διαφθορά. Διόλου παράξενο, λοιπόν, οι μπάκιν στον κόπο να πάνε στις κάλπες, πήγαν για να το μαυρίσουν.

Στη Γερμανία ο μεγάλος ηττημένος ήταν, σύμφωνα με τις εφημερίδες, το

Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (SPD). Η Χριστιανοδημοκρατική Ένωση (CDU) της Άνγκελα Μέρκελ έμεινε σταθερά στην πρώτη θέση. Στη Γερμανία, όμως, το SPD -αφού πρωτοστάτησε όλα τα προηγούμενα χρόνια, κάτω από την ηγεσία του Γκέρχαρντ Σρέντερ στην επιβολή ενός άγριου καπιταλισμού της αγοράς και στη διάλυση του κράτους-πρόνοιας-συμμετέχει εδώ και τέσσερα χρόνια στον Μεγάλο Συνασπισμό της Άνγκελα Μέρκελ που κυβερνάει τη χώρα. Στις Ευρωεκλογές του 2004, ο κόσμος είχε, δίκαια, μαυρίσει το SPD. Στις 7 Ιούνη έχασε άλλες 100.000 ψήφους, παραμένοντας 10 μονάδες πίσω από το CDU. Αλλά και η Μέρκελ δύσκολα μπορεί να θριαμβολογεί: το κόμμα της έχασε μέσα σε αυτά τα τέσσερα χρόνια 6 μονάδες και πάνω από ενάμιση εκατομμύριο ψήφους.

Στις μόνες χώρες όπου θα μπορούσε να πανηγυρίσει για τα αποτελέσματα των Ευρωεκλογών η δεξιά είναι η Γαλλία και η Ιταλία. Αλλά και εκεί οι νίκες της οφείλονται πολύ περισσότερο στην διάλυση της κεντροαριστεράς παρά στην ίδια. Στη Γαλλία, το Σοσιαλιστικό Κόμμα που είχε πάρει το 28,9% των ψήφων το 2004, έπεσε φέτος στο 16,8% -ένα δύσκολο επίτευγμα αν σκεφτεί κανείς πόσο αντιδημοφιλής είναι ο Νικολά Σαρκοζί. Στην Ιταλία, ο Ντάριο Φραντσεσίνι, ο ηγέτης του Δημοκρατικού Κόμματος, έριξε τις ευθύνες για την αποτυχία του στο μονοπώλιο των ΜΜΕ -που ελέγχονται από τον Σύλβιο Μπρελουσκόνι. Η δικαιολογία είναι ανεπαρκής. Μπορεί ο Φραντσεσίνι να έχει ξεχάσει την καταστροφική εμπειρία της κυβέρνησης του Πρόντι -αλλά ο κόσμος είναι προφανές ότι δεν την έχει ξεχάσει.

Η “κεντροαριστερά” και η “κεντροδεξιά” μοιάζουν στα μάτια του κόσμου όσο και δυο σταγόνες νερό. Η σοσιαλδημοκρατία έχει επιδοθεί, όλα τα τελευταία χρόνια σε μια προσπάθεια να γίνει ίδια και απαράλλαχτη με την παραδοσιακή δεξιά.

“Σε μια εποχή όπου το τέλος του καπιταλισμού” προβάλλει σαν μια σοβαρή προοπτική”, αναγκάστηκε να γράψει ακόμα και η εφημερίδα Financial Times τον τόσο πανηγύριζε για τη νίκη της δεξιάς, “τα κόμματα που είχαν σαν ιστορική αποστολή να αντικαταστήσουν τον καπιταλισμό με τον σοσιαλισμό δεν έχουν να προσφέρουν καμιά φιλοσοφία διακυβέρνησης. Οι πολιτικές τους αντιμετώπισης της κρίσης μόλις και μετά βίας μπορούν να διακριθούν από αυτές των αντιπάλων τους”.

Το χάλκινο μετάλλιο των φετινών Ευρωεκλογών το κέρδισαν, σύμφωνα με

τις αναλύσεις των ΜΜΕ, οι Πράσινοι. Δεν ήταν μόνο στην Ελλάδα όπου οι Οικολόγοι-Πράσινοι κατάφεραν να εκφράσουν ένα κομμάτι της ριζοσπαστικοποίησης: στη Γαλλία, οι “Ευρωπαϊοί Οικολόγοι”, που κατέβαιναν για πρώτη φορά στις εκλογές κατάφεραν να πάρουν ένα ενυποψιακό 16,2% -μόλις μισή μονάδα πίσω από το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Ακόμα και στη Γερμανία, όπου οι Πράσινοι είναι στιγματισμένοι από την συμμετοχή τους στις κυβερνήσεις του Σρέντερ, κατάφεραν να διατηρήσουν τα ποσοστά τους, κύρια χάρη στην ψήφο των νέων, ψηφοφόρων - ψηφοφόρων που δεν θυμούνται ούτε τον Γιόσκα Φίσερ, τον υπουργό Εξωτερικών του Σρέντερ, ούτε τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία, ούτε τις πεταγμένες στα σκουπίδια υποσχέσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

Η Αριστερά

Η αριστερά δεν κατάφερε, με εξαίρεση σε ένα βαθμό το “Αριστερό Μπλόκο” στην Πορτογαλία που πήρε 10,7%, να δημιουργήσει κάποιο ρεύμα που να εκφράζει δυναμικά αυτή την ριζοσπαστικοποίηση. Στη Γερμανία, η Die Linke δεν κατάφερε να πάρει ούτε το 8,7% που είχε πάρει στις βουλευτικές εκλογές του 2005. Στη Γαλλία, το “Μέτωπο της Αριστεράς”, ο συνασπισμός του παλιού Κομμουνιστικού Κόμματος με ένα κομμάτι που έφυγε από το Σοσιαλιστικό Κόμμα, κέρδισε με ένα 6% τέσσερις έδρες. Στην Ιταλία, η “Αντικαπιταλιστική Λίστα” -το σχήμα με το οποίο κατέβηκε η “Κομμουνιστική Επανάσταση” στις εκλογές δεν έπιασε ούτε το 2%. Η “Κομμουνιστική Επανάσταση”, για όσους το έχουν ξεχάσει, συμμετείχε τα προηγούμενα χρόνια στην καταστροφική κυβέρνηση της κεντροαριστεράς του Πρόντι.

Ένα κομμάτι της ίδιας της Αριστεράς προσπάθησε να δικαιολογήσει αυτό το αποτέλεσμα με βάση τις ίδιες τις επίσημες αναλύσεις των ΜΜΕ: συντηρητικοποίηση, στροφή δεξιά -φταίει ο κόσμος με άλλα λόγια για τις αποτυχίες μας. Στην Ελλάδα της εξέγερσης του Δεκέμβρη, των κινητοποιήσεων του Λαναρά, των διαδηλώσεων συμπάραστασης στην Κούνεβα, των αντιρατσιστικών συλλαλητηρίων και των γενικών απεργιών -για να θυμηθούμε μόνο τα πολύ τελευταία- το ΚΚΕ ανακάλυψε ξαφνικά ότι το “επίπεδο του κινήματος” είναι χαμηλό, γι’ αυτό το ΚΚΕ δεν ανέβηκε στις Ευρωεκλογές. Την ίδια άποψη έκφρασε πρακτικά και ο ΣΥΡΙΖΑ: πληρώσαμε, λένε, για την ανυ-

ποχώρητη στάση που κρατήσαμε τον Δεκέμβρη. Στη Γερμανία τα ΜΜΕ έτρεξαν να ερμηνεύσουν την καθήλωση της Die Linke με ανάλογα επιχειρήματα: η προεκλογική καμπάνια της Die Linke, λένε, ήταν πολύ ριζοσπαστική, γι’ αυτό της έστρεψε ο κόσμος την πλάτη.

Αυτές είναι ερμηνείες που εκφράζουν πολιτικές σκοπιμότητες και πιέσεις από τα δεξιά, αλλά δεν ταιριάζουν με την πραγματικότητα. Στη Γαλλία, το Νέο Αντικαπιταλιστικό Κόμμα (NPA), που έχει πολύ πιο αριστερές θέσεις από την παραδοσιακή

Η Αριστερά στην Ευρώπη πρέπει να απορρίψει τις εύκολες δικαιολογίες ότι ο κόσμος “συντηρητικοποιείται”

αριστερά, πήρε σχεδόν το ίδιο ποσοστό με το “Μέτωπο της Αριστεράς”. Η πιο γνωστή φιγούρα του NPA, ο Ολιβιέ Μπεζανσενό, υποστήριζε ανοιχτά τις εργατικές καταλήψεις που κλειδώναν τα αφεντικά στα γραφεία τους ενάντια στις απολύσεις. Αν τέτοιες τοποθετήσεις “τρόμαζαν” τους ψηφοφόρους, ο Μπεζανσενό δεν θα ήταν ο πιο δημοφιλής εκπρόσωπος της Αριστεράς. Αντίστοιχα στην Ιρλανδία, η άκρα αριστερά κέρδισε έδρα στην Ευρωβουλή για πρώτη φορά. Ο Τζο Χίγγινς του Σοσιαλιστικού Κόμματος εκλέχτηκε με ποσοστό 12,4% στο Δουβλίνο. Και στις δημοτικές εκλογές που γίνονταν ταυτόχρονα η ριζοσπαστική αριστερά τα πήγε καλά. Ο Ρίτσαρντ Μπόιντ Μπάρετ από την κίνηση “Οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη” (και μέλος του SWP Ιρλανδίας) εκλέχτηκε στο Δημοτικό Συμβούλιο με ποσοστό 22,8%. Η Αριστερά στην Ευρώπη πρέπει να απορρίψει τις εύκολες δικαιολογίες ότι ο κόσμος “συντηρητικοποιείται” ενώ η ίδια κινήθηκε “υπερβολικά” αριστερά. Η αλήθεια είναι ότι έχει μείνει πίσω από τις εξελίξεις.

Τα επίσημα αριστερά κόμματα που κατέβηκαν στις εκλογές στις 7 Ιούνη είχαν κάνει σημαία τους την πάλη ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό -αρνούμενα συχνά πεισματικά να ανοίξουν ακόμα και ζητήματα σαν του πολέμου ή του ρατσισμού. Αλλά ο νεοφιλελευθερισμός ανήκει πιά στο παρελθόν: σήμερα ακόμα και ο Σαρκοζί, η Μέρκελ και ο Γκρόντον Μπράουν κατακεραυνώνουν το μοντέλο

της ανεξέλεγκτης ελεύθερης αγοράς.

Ο καπιταλισμός βρίσκεται στη μεγαλύτερη οικονομική, πολιτική και ιδεολογική κρίση όλης της μεταπολεμικής του ιστορίας. Οι Ευρωεκλογές -με τη μεγάλη αποχή, το μαύρισμα των κυβερνητικών κομμάτων, το γύρισμα της πλάτης απέναντι σε μια Σοσιαλδημοκρατία που προσπαθεί να κερδίσει την εμπιστοσύνη της άρχουσας τάξης αντιγράφοντας τη δεξιά και την ενίσχυση κομμάτων σαν τους Πράσινους- δεν προσφέρει καμιά εύκολη διέξοδο για τους καπιταλιστές.

Οι κυβερνήσεις της Ευρώπης -κεντροδεξιές και κεντροαριστερές- προσπαθούν να αντιμετωπίσουν με τον ρατσισμό την απογοήτευση και την οργή του κόσμου απέναντι σε ένα σύστημα που δεν δουλεύει -καλλιεργώντας την ιδέα ότι για την ανεργία, τη φτώχεια και ό,τι άλλο κουβαλάνε αυτά μαζί τους φταίνε οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, οι μειονότητες. Ο Σαρκοζί ετοιμάζει νόμους που θα κάνουν την Ευρώπη ακόμα πιο απόρθητο φρούριο για τους φτωχούς εργάτες από τις χώρες της Αφρικής και της Ασίας που προσπαθούν να αναζητήσουν εδώ καταφύγιο από την πείνα και τον πόλεμο που μαστίζει τις πατρίδες τους. Ο Μπερλουσκόνι και ο Μπόσι -ο ηγέτης της ρατσιστικής Λέγκας του Βορρά που συμμετέχει στην κυβέρνηση της Ιταλίας- υπόσχονται να “επαναπροωθήσουν” όλους τους μετανάστες που φτάνουν στην Ιταλία από τη θάλασσα στη Λιβύη. Ο Καραμανλής και ο Μαργκογιαννάκης ετοιμάζουν στρατόπεδα συγκέντρωσης -“υποδοχής”- τα λένε επίσημα- για τους “λαθρο”μετανάστες. Το παραπρόϊον αυτής της πολιτικής ήταν η άνοηση των φασιστικών και ακροδεξιών κομμάτων σαν το ΛΑΟΣ ή το Γιόμπικ.

Η κρίση βρίσκεται ακόμα μπροστά μας. Η εργατική τάξη, οι φτωχοί και οι νεολαία θα βγούνε πολλές φορές στους δρόμους για να διεκδικήσουν τα πραγματικά αυτονόητα (θέσεις εργασίας, αξιοπρεπή μεροκάματα, αξιοπρεπείς συνθήκες ζωής και δουλειάς, δημόσια και δωρεάν παιδεία και υγεία για όλους) μέσα στους μήνες και τα χρόνια που έρχονται. Ο ελληνικός Δεκέμβρης έρχεται από το μέλλον, όχι από το παρελθόν.

Το βάρος πέφτει στις πλάτες της αντικαπιταλιστικής αριστεράς. Στο επίπεδο των εκλογών μπορεί να είμαστε ακόμα πολύ μικροί. Το βάρος μας, όμως, στην ίδια την κοινωνία είναι πολύ-πολύ μεγαλύτερο. Στο χέρι μας είναι να το αξιοποιήσουμε. Το μέλλον βρίσκεται κυριολεκτικά στα χέρια μας. ■

Βιβλιοκριτική

Χρήσιμος οδηγός

Β. Ι. Λένιν

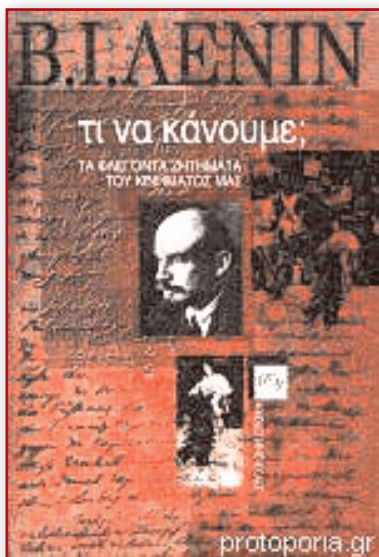
Τι να κάνουμε; Τα φλέγοντα ζητήματα του κινήματός μας

Τιμή 12€, 276 σελίδες

Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή

Η πρόταση να ξαναδιαβάσουμε σήμερα το «Τι να κάνουμε;» του Λένιν κινδυνεύει να φανεί σε πολλούς αγωνιστές σαν μια ενασχόληση που δεν έχει να προσφέρει τίποτα ουσιαστικό στις σημερινές μάχες του κινήματος, ίσως και σαν αθεράπευτος δογματισμός. Γι' αυτό και η επιστροφή στις θεωρητικές αναλύσεις και τη δράση κορυφαίων επαναστατών στις αρχές του 20ού αιώνα δεν μπορεί να έχει το χαρακτηριστικό ανακάλυψης ενός αλάθητου «συνταγολόγιου», που θα μας απαλλάξει από τη συγκεκριμένη κατάσταση και των επιλογών και δράσεων που πρέπει να αναλάβουμε εμείς σήμερα.

Ταυτόχρονα, όμως, οι θεωρητικές και πολιτικές διαμάχες που καθόρισαν την εξέλιξη του κινήματος στο παρελθόν, μπορούν πάντα να αποτελέσουν έναν χρήσιμο οδηγό και στο σημερινό κίνημα, αν αναζητήσουμε μέσα απ' αυτές τη μέθοδο με την οποία σκέφτηκαν και έδρασαν οι επαναστάτες στις συνθήκες του τότε, παλεύοντας για τον ίδιο με μας στόχο, την ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος. Το «Τι να κάνουμε;» καταπιάνεται με τα

ζητήματα της οργάνωσης και δράσης των επαναστατών ώστε η αυθόρμητη άνοδος του μαζικού κινήματος στην τσαρική Ρωσία των αρχών του 20ού αιώνα να φτάσει σε μια πετυχημένη έφοδο των καταπιεσμένων για το γκρέμισμα του καθεστώτος.

Ο Λένιν παρέμεινε ακλόνητος μέχρι το τέλος της ζωής του στην πεποίθησή του για τον επαναστατικό χαρακτήρα της εποχής που ξεκινούσε με την κυριαρχία του ιμπεριαλισμού παγκόσμια, σαν εποχή πολέμων και επαναστάσεων. Το ίδιο πεπεισμένος υπήρξε και για τις επαναστατικές δυνατότητες των ιδίων των εργατών να αναλάβουν και να φέρουν σε πέρας τον αποφασιστικό αγώνα ενάντια στον καπιταλισμό. Γι' αυτό και υπήρξε σκληρός πολέμιος κάθε αντίληψης που προσπαθούσε να υποκαταστήσει την αυτόνομη συλλογική δράση τους σαν τάξη, είτε από κοι-

νοβουλευτικούς εκπροσώπους από τα πάνω, που «άφηναν» για τους εργάτες μόνο τους επιμέρους οικονομικούς αγώνες των χώρων τους, είτε από κλειστές σχεταριστικές ομάδες που αναλάμβαναν μόνες τη «σύγκρουση» με το καθεστώς, μέσα από «διεγερτικές» τρομοκρατικές πράξεις.

Ο Λένιν σε πλήρη ρήξη με την παθητική αναμονή είτε της σταδιακής ανόδου του κινήματος λόγω των αντικειμενικών συνθηκών είτε των αυθόρμητων ξεσπασμάτων αναπτύσσει την αντίληψή του για την αναγκαιότητα της οργάνωσης και δράσης των επαναστατών. «Κάθε υπόκλιση μπρος στο αυθόρμητο του εργατικού κινήματος, κάθε μείωση του ρόλου του 'συνειδητού στοιχείου', του ρόλου της σοσιαλδημοκρατίας (σ.σ.: όπως λέγονταν οι επαναστάτες εκείνη την περίοδο) σημαίνει ταυτόχρονα και ανεξάρτητα από προθέσεις δύναμμα της επίδρασης της αστικής ιδεολογίας πάνω στους εργάτες... γιατί η αστική ιδεολογία είναι ως προς την προέλευσή της πολύ πιο παλιά από τη σοσιαλιστική. Γιατί είναι πιο πολύπλευρα δουλεμένη και γιατί διαθέτει ασύγκριτα περισσότερα μέσα διάδοσης». Γι' αυτό, «όσο μεγαλύτερη είναι η αυθόρμητη άνοδος των μαζών, όσο πλατύτερο γίνεται το κίνημα, τόσο πιο γρήγορα, ασύγκριτα πιο γρήγορα, μεγαλώνει η απαίτηση για μεγαλύτερη συνειδητότητα και στη θεωρητική και στην πολιτική και στην οργανωτική δουλειά της σοσιαλδημοκρατίας».

Τι σημαίνει αυτό συγκεκριμένα για τη δράση του επαναστατικού κόμματος; Ότι δεν μπορεί να «περιορί-

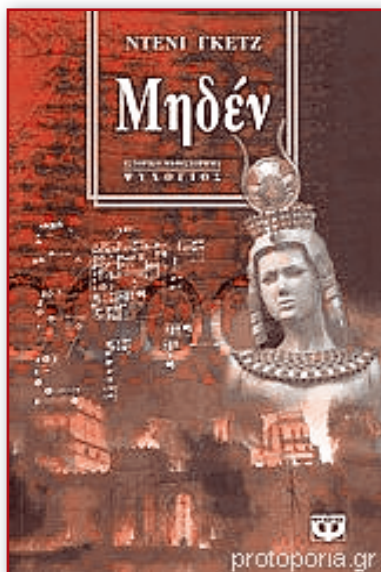
ζεται στην οικονομική πάλη... πρέπει να καταπιαστεί δραστήρια με την πολιτική διαπαιδαγώγηση της εργατικής τάξης, με την ανάπτυξη της πολιτικής της συνείδησης για τις σχέσεις της όχι μόνο προς μια ορισμένη ομάδα εργοδοτών, αλλά και στις σχέσεις της προς όλες τις τάξεις της σύγχρονης κοινωνίας, στις σχέσεις προς το κράτος σαν οργανωμένη πολιτική δύναμη». Γι' αυτό και «το ιδανικό του σοσιαλδημοκράτη είναι ένας τύπος λαϊκού κήρυκα, που να ξέρει να αντιδρά σε όλες τις εκδηλώσεις αυθαιρεσίας και καταπίεσης, όπου κι αν παρουσιάζονται, όποιο στρώμα ή τάξη κι αν αφορούν, που να ξέρει να συνοψίζει όλες τις εκδηλώσεις σε μια εικόνα αστυνομικής βίας και κεφαλαιοκρατικής εκμετάλλευσης, που να ξέρει να εκμεταλλεύεται την κάθε μικρολεπτομέρεια για να εκθέτει μπροστά σε όλους την κοσμοϊστορική σημασία του απελευθερωτικού αγώνα του προλεταριάτου».

Το επαναστατικό κόμμα δεν εγκαταλείπεται στον αυθορμητισμό του κινήματος, αλλά πρέπει να έχει στραμμένη όλη την προσοχή του σ' αυτόν. Δεν αποτελεί μια κλίκα συνωμοτών με δικά τους συμφέροντα και επιδιώξεις, αλλά σταθερή και μαχητική οργάνωση των πιο συνειδητών και αποφασιστικών στοιχείων της τάξης, «που ασχολείται αποκλειστικά με μια ολόπλευρη και πλατειά πολιτική ζύμωση, δηλαδή ακριβώς με τη δουλειά που φέρνει πιο κοντά και συγχωνεύει σ' ένα σύνολο τη στοιχειακή-καταστρεπτική δύναμη του πλήθους με τη συνειδητή-καταστρεπτική δύναμη της οργάνωσης των επαναστατών». Ο ρόλος ενός τέτοιου κόμματος δεν είναι να κάνει, αλλά να προετοιμάζει την επανάσταση, να είναι σε συνεχή ετοιμότητα για πολιτική ζύμωση και δράση, γιατί «την επανάσταση δεν πρέπει καθόλου να τη φανταζόμαστε σαν μια και μόνη πράξη, αλλά σαν μια σειρά γοργών εναλλαγών, ισχυρών ή ασθενών εκρήξεων με περιόδους μεγάλης ή μικρής ηρεμίας».

Για τον Λένιν ήταν ζωτικής σημασίας γι' αυτό το σκοπό η διακίνηση και το χτίσιμο δικτύου μιας επαναστατικής εφημερίδας. Η επαναστατική εφημερίδα «δεν είναι μόνο συλλογικός προπαγανδιστής και συλλογικός διαφωτιστής, αλλά και συλλογικός οργανωτής» τόσο για τις πολιτικές πρωτοβουλίες και τη δράση των επαναστατών όσο και για τη ζωντανή επαφή και υποστήριξη τους σε κάθε διαμαρτυρία και κάθε ξέσπασμα.

Στο «Τι να κάνουμε;» ο Λένιν ξεδιπλώνει το πολιτικό σχέδιο για μια μαχητική επαναστατική οργάνωση σαν το πιο δυνατό όπλο για τον αγώνα όλων των καταπιεσμένων, μια οργάνωση που 15 χρόνια μετά έφερε τα πάνω κάτω όχι μόνο στη Ρωσία αλλά σ' όλη την επαναστατημένη Ευρώπη. Απ' αυτήν την άποψη, ο Λένιν μας προσφέρει «ένα νέο τύπο υποδειγματικής στάσης απέναντι στην πραγματικότητα», όπως υπογραμμίζει στο βιβλίο του «Η σκέψη του Λένιν» ο Ούγγρος επαναστάτης φιλόσοφος Γκέοργκ Λούκατς.

Κώστας Τορπουζίδης

Η (μυθ)ιστορία των αριθμών

Ντενί Γκετζ

Μηδέν

Ιστορικό Μυθιστόρημα

Τιμή 16 €, 320 σελίδες

Εκδόσεις Ψυχογιός

Το ιστορικό μυθιστόρημα είναι ένα είδος που έχει γνωρίσει άνθιση τα τελευταία χρόνια. Στις καλύτερες στιγμές του μπορεί να βοηθήσει ένα ευρύτερο κοινό να καλύψει κενά που οι σκοπιμότητες ή οι αγκυλώσεις του εκπαιδευτικού συστήματος έχουν αφήσει σε πολύ κόσμο. Τέτοια είναι η περίπτωση, παραδείγματος χάρη, των βιβλίων του Τάρικ Άλι όπως «Ένας σουλτάνος στο Παλέρμο» (βλέπε στο Σοσιαλισμός από τα Κάτω Νο 59) ή για τον Σαλαντίν. Σε εποχές ισλαμοφοβίας, εκείνες οι μυθιστορίες του άνοιξαν παράθυρα στον κόσμο του Ισλάμ και στην ιστορία του. Ο Ντενί Γκετζ ίσως δεν γράφει τόσο συναρπαστικά όπως ο Τάρικ Άλι. Αλλά σ' αυτό το βιβλίο προσφέρει ένα αντίστοιχο επίτευγμα. Σε εποχές που η Μεσοποταμία στενάζει κάτω από την αμερικάνικη κατοχή και η αντίσταση των λαών της συκοφαντείται με χίλιους δυο τρόπους, το «Μηδέν» μας ξαναγεί στην πλούσια ιστορία της και την τεράστια συμβολή της στον ανθρώπινο πολιτισμό. Μέσα από τέσσερις σταθμούς – στην Ουρούκ πριν 5.000 χρόνια, στην Ουρ πριν 4.000 χρόνια, στη Βαβυλώνα πριν 2.500 χρόνια και στη Βαγδάτη πριν 1.100 χρόνια – δίνει την πορεία της ένταξης των αριθμών στο οπλοστάσιο της ανθρώπινης γνώσης. Και για να μην αφήσει κανένα κενό στη σύνδεση αυτής της ιστορίας με το σήμερα, ανοίγει και κλείνει το βιβλίο του στο Ιράκ του 2003, καθώς ξεκινάει η αμερικάνικη εισβολή.

Η παγιωμένη αντίληψη για την

πρόοδο των επιστημών είναι ότι πρόκειται για ευρωπαϊκή υπόθεση. Κάποιοι μεγάλοι άνδρες, όπως ο Γαλιλαίος, ο Κοπέρνικος, ο Νεύτωνας, πού και πού κάποια γυναίκα, στο Παρίσι, στο Λονδίνο ή στις πόλεις της Αναγέννησης, μας χάρισαν την πρόοδο στα Μαθηματικά, στη Μηχανική, στη Φυσική. Χάρη στις προσπάθειες κάποιων αριστερών ερευνητών, αυτή η εικόνα μπορεί να εμπλουτιστεί και να αποχτήσουμε την αίσθηση των κοινωνικών συνθηκών μέσα στις οποίες έγιναν οι μεγάλες επιστημονικές επαναστάσεις που συνδέονται με αυτά τα μεγάλα ονόματα. Σπάνια, όμως, η εικόνα φτάνει έξω από την Ευρώπη ή σε αρχαιότερες πηγές αυτής της εξέλιξης. Οι λάτρεις του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού φρόντισαν συνήθως να υπογραμμίσουν το ρόλο του Αριστοτέλη, του Αρχιμήδη ή του Πτολεμαίου σαν υπόβαθρο για τις πιο σύγχρονες επιστημονικές προόδους. Αλλά σχεδόν πάντοτε λείπουν οι αναφορές σε πολιτισμούς που προηγήθηκαν ή σε πολιτισμούς που γεφύρωσαν το χάσμα ανάμεσα στην αρχαία Αλεξάνδρεια και στην ευρωπαϊκή Αναγέννηση.

Από πού, λοιπόν, μας ήρθαν οι αριθμοί για να μπορέσει να υπάρξει η Αριθμητική και αργότερα η Άλγεβρα; Μήπως η ανθρωπότητα χρωστάει κάποια άλματα που έκανε στους λαούς της Ινδίας (και της Κίνας), της Μεσοποταμίας και αργότερα της Ισλαμικής κυριαρχίας από τον Ινδό ποταμό μέχρι τον Ατλαντικό; Η απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα απαιτεί να μελετήσουμε την ιστορία στα τμήματα που συνήθως δεν φτάνει.

Το βιβλίο του Ντενί Γκετζ είναι βοήθεια και κίνητρο προς αυτή την κατεύθυνση. Οι βοσκοί με τα κοπάδια τους και τις πρώτες εμπορικές συναλλαγές τους, οι πρώτες πόλεις, οι επιστάτες των αρδευτικών καναλιών, ο Πύργος της Βαβυλώνας, το αστεροσκοπείο του, οι λαοί των βάλτων και τα πάρε-δώσε τους με τη Βαγδάτη στην εποχή των Χαλί-

φιδων είναι οι πραγματικοί πρωταγωνιστές. Ενδιάμεσα ξεδιπλώνονται έρωτες και καταγίδες, ο Ντενί Γκετζ πλάθει ιστορίες πάντα γύρω από μια γυναίκα της κάθε εποχής που πάντα έχει το όνομα Αεμέρ. Αλλά μέσα από τις περιπέτειες αναδύονται τα βήματα της «μαγικής» πορείας των αριθμών.

Διαβάστε το και σίγουρα θα σας ανοίξει την όρεξη για να διαβάσετε περισσότερα για αυτά τα άγνωστα περάσματα της ανθρώπινης ιστορίας.

Πάνος Γκαργκάνας

Κριτική και εξήγηση

Κ. Μαρξ- Φ. Ένγκελς

Για τη Θρησκεία συλλογή κειμένων και έργων

Τιμή 18 €, 344 σελίδες

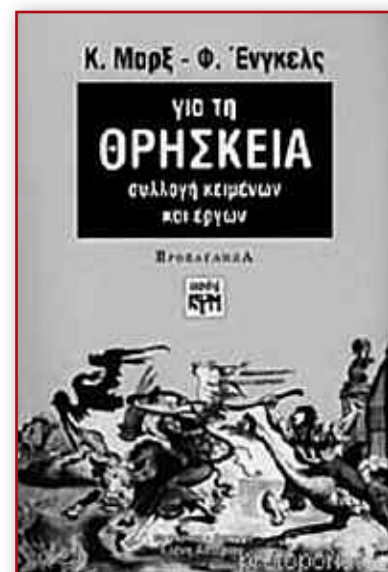
Εκδόσεις ΚΨΜ

Μπορεί να βρισκόμαστε στο τέλος της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα, αλλά το ζήτημα της θρησκείας εξακολουθεί να βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής αντιπαράθεσης. Οι θεωρίες περί «θρησκευτικών πολέμων», η ισλαμοφοβία και το σκίσιμο του Κορανίου, το σκάνδαλο του Βατοπεδίου και το παραεκκλησιαστικό κύκλωμα, ο χωρισμός κράτους - εκκλησίας, η νίκη της Χαμάς αλλά και η χριστιανική δεξιά του Μπους είναι μερικές από τις αφορμές που ξανανοίγουν όλα τα ερωτήματα για το ρόλο της θρησκείας.

Έναν ασφαλή οδηγό για τις απαιτήσεις αυτές μπορεί να αποτελέσει η έκδοση των κειμένων του Καρλ Μαρξ και του Φρίντριχ Ένγκελς για τη θρησκεία που δίνουν μια πολύ σαφή και ολοκληρωμένη εικόνα τόσο για την μαρξιστική κριτική απέναντι στη θρησκεία όσο και για την εξήγηση του φαινομένου της θρησκείας και της ιστορικής της δια-

δρομής (κυρίως του χριστιανισμού). Από τη διδακτορική διατριβή του νεαρού Μαρξ (1841) ως τα άρθρα του Ένγκελς «για την ιστορία του πρώιμου χριστιανισμού» (1894-95), μέσα από τα 22 συνολικά κείμενα και αποσπάσματα (από την αλληλογραφία μεταξύ τους μέχρι το ίδιο το Κομμουνιστικό Μανιφέστο) όχι μόνο δίνεται το σαφές περίγραμμα των θέσεων τους απέναντι στη θρησκεία, αλλά ταυτόχρονα ξεδιπλώνεται ένα χαρακτηριστικό κομμάτι των φιλοσοφικών και ιστορικών τους κειμένων και επιδεικνύεται με επιδέξιο τρόπο η εφαρμογή του ιστορικού υλισμού.

Γιατί χρειάζεται όμως η κριτική στη θρησκεία; Την απάντηση δίνει ο ίδιος ο Μαρξ «...ο αγώνας εναντίον της θρησκείας είναι έμμεσα ο αγώνας εναντίον του κόσμου του οποίου πνευματικό άρωμα είναι η θρησκεία... Το να καταργήσεις τη θρησκεία ως την απατηλή ευτυχία του λαού σημαίνει ότι απαιτείς την πραγματική ευτυχία του. Η απαίτηση να εγκαταλειφθούν οι αυταπάτες για την υπάρχουσα κατάσταση των πραγμάτων είναι η απαίτηση να εγκαταλειφθεί μια κατάσταση πραγμάτων που έχει ανάγκη τις αυταπάτες... Έτσι η κριτική του ουρανού μετατρέπεται σε κριτική

της γης, η κριτική της θρησκείας σε κριτική του δικαίου και η κριτική της θεολογίας σε κριτική της πολιτικής».

Για τον Μαρξ, «η βάση της άθρησκης κριτικής είναι: ο άνθρωπος κάνει τη θρησκεία, δεν κάνει η θρησκεία τον άνθρωπο... Όμως ο άνθρωπος δεν είναι αφηρημένο ον που έχει κατασκηνώσει έξω από τον κόσμο. Ο άνθρωπος είναι ο κόσμος του ανθρώπου, το κράτος, η κοινωνία. Αυτό το κράτος, αυτή η κοινωνία παράγουν τη θρησκεία, μια ανεστραμμένη συνείδηση του κόσμου, επειδή είναι ανεστραμμένος ο κόσμος». Στην πραγματικότητα το θρησκευτικό αίσθημα είναι κοινωνικό προϊόν. «Τα φαντάσματα που σχηματίζονται στο ανθρώπινο μυαλό είναι αναγκαστικά εξάχνωση της υλικής διαδικασίας της ζωής, η οποία επαληθεύεται εμπειρικά και συνδέεται με υλικές προϋποθέσεις. Έτσι η ηθική, η θρησκεία, η μεταφυσική, όλη η υπόλοιπη ιδεολογία και οι αντίστοιχες μορφές συνείδησης δεν διατηρούν πια την επίφαση ανεξαρτησίας... Δεν καθορίζει η συνείδηση τη ζωή, αλλά η ζωή καθορίζει τη συνείδηση».

Ποιός όμως είναι ο κοινωνικός ρόλος της θρησκείας; Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία για τον αντιδραστικό ρόλο της εκκλησίας και η πολεμική του Μαρξ απέναντι σε αυτούς που επικαλούνταν τις «κοινωνικές αρχές του χριστιανισμού» είναι αμείλικτη: «οι κοινωνικές αρχές του χριστιανισμού δικαιολόγησαν τη δουλεία της αρχαιότητας, δόξασαν τη δουλοπαροικία του μεσαίωνα και είναι ικανές, σε περίπτωση ανάγκης, να υπερασπιστούν την καταπίεση του προλεταριάτου, έστω και με εκφράσεις συμπόνιας... Οι κοινωνικές αρχές του χριστιανισμού κηρύσσουν την ανάγκη να υπάρχουν μία κυρίαρχη και μία καταπιεζόμενη τάξη και το μόνο που έχουν να προσφέρουν στην τελευταία είναι η ευσεβής ευχή να είναι φιλόανθρωπη η κυρίαρχη τάξη... Οι κοινωνικές αρχές του χριστιανισμού είναι δουλοπρεπείς και

υποκριτικές, ενώ το προλεταριάτο είναι επαναστατικό».

Από την άλλη όμως ο Μαρξ αναγνωρίζει πως «η θρησκευτική αγωνία είναι ταυτοχρόνως έκφραση πραγματικής αγωνίας και διαμαρτυρία εναντίον της πραγματικής αγωνίας. Η θρησκεία είναι ο στεναγμός του καταπιεσμένου πλάσματος, η καρδιά ενός άκαρδου κόσμου, ακριβώς όπως είναι το πνεύμα των χωρίς πνεύμα συνθηκών. Είναι το όπιο του λαού». Αυτό το διάσημο απόσπασμα αναδεικνύει το διπλό ρόλο της θρησκείας, ως μέσο αποχαύνωσης αλλά και ανακούφισης για τους καταπιεσμένους. Γι'αυτό και δεν μπορούεις να επιβάλεις ούτε να απαγορεύσεις μια θρησκεία με διατάγματα.

Αλλά και η ίδια η ιστορική διαδρομή του χριστιανισμού δεν είναι γραμμική και μονοσήμαντη. Καταρχήν, όπως τονίζει ο Ένγκελς, «δεν μπορούμε να απαλλαγούμε από μια θρησκεία που υπέταξε τη ρωμαϊκή παγκόσμια αυτοκρατορία και κυριάρχησε στο μεγαλύτερο μέρος της πολιτισμένης ανθρωπότητας για 1800 χρόνια, απλώς κηρύσσοντάς την ανοησίες σταχυολογημένες από απατεώνες. Δεν μπορούμε να απαλλαγούμε από αυτήν αν προηγουμένως δεν καταφέρουμε να εξηγήσουμε την προέλευση και την ανάπτυξή της με βάση τις ιστορικές συνθήκες υπό τις οποίες γεννήθηκε και έφτασε στην κυρίαρχη θέση της». Ο χριστιανισμός αποτέλεσε τη διέξοδο των καταπιεσμένων κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας αποτελώντας τη θρησκευτική (αναγκαστικά) έκφραση της ταξικής πάλης εκείνη την περίοδο και ο Ένγκελς δεν διστάζει να παρομοιάσει την ιστορία του πρώιμου χριστιανισμού με το εργατικό κίνημα του 19ου αιώνα.

Όταν έγινε η επίσημη θρησκεία του ρωμαϊκού κράτους, ο χριστιανισμός αποτέλεσε το κυρίαρχο ιδεολογικό εργαλείο του φεουδαρχικού συστήματος και συνάμα τον συνεκτικό ιστό των διάσπαρτων φέου-

δων σε όλη την Ευρώπη και την οριοθέτησή τους απέναντι στον κόσμο του Ισλάμ. Όλος ο μεσαίωνας χαρακτηρίστηκε από μια σειρά θρησκευτικών συγκρούσεων που για τον Ένγκελς δεν ήταν τίποτε άλλο από ταξικούς πολέμους με θρησκευτικό περιτύλιγμα. Για παράδειγμα στον «Πόλεμο των Χωρικών» αναλύει πώς το κίνημα του Λούθηρου ενάντια στην παπική εκκλησία δεν ήταν παρά μια από τις πρώτες προσπάθειες της ανερχόμενης αστικής τάξης να αμφισβητήσει και να αντιπαρατεθεί με την κυρίαρχη φεουδαρχική τάξη. Σήμερα που οι θεωρίες περί «θρησκευτικών πολέμων» και «σύγκρουσης πολιτισμών» επανέρχονται για να δικαιολογήσουν τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις ή για να συκοφαντήσουν την αντιιμπεριαλιστική πάλη, η ανάλυση αυτή μπορεί να βοηθήσει στο ξεκαθάρισμα της πραγματικής φύσης αυτών των συγκρούσεων ανεξάρτητα του «θρησκευτικού μανδύα» που πολλές φορές φοράνε.

Η αστική τάξη παρόλο που έπαιξε αρχικά ένα προοδευτικό ρόλο συγκρούμενη με την εκκλησία και τη θρησκεία, όταν μετατράπηκε η ίδια σε κυρίαρχη τάξη, δεν δίστασε να χρησιμοποιήσει και αυτή με τη σειρά της τη θρησκεία για την καθυστόταξη των κατώτερων τάξεων. Ο Ένγκελς συνοψίζει για το ρόλο της θρησκείας: «αφού διαμορφωθεί, η θρησκεία περιέχει πάντα παραδοσιακό υλικό, ακριβώς όπως σε όλα τα ιδεολογικά πεδία η παράδοση αποτελεί μεγάλη συντηρητική δύναμη. Όμως οι μετασχηματισμοί τους οποίους υφίσταται αυτό το υλικό ξεπηδούν από ταξικές σχέσεις, δηλαδή από τις οικονομικές σχέσεις των ανθρώπων που επιφέρουν αυτούς τους μετασχηματισμούς». Και ο Μαρξ συμπληρώνει: «η κινητήρια δύναμη της ιστορίας αλλά και της θρησκείας, της φιλοσοφίας και όλων των άλλων τύπων της θεωρίας δεν είναι η κριτική αλλά η επανάσταση».

Γιάννης Κούτρας

Πικρή γεύση

Λεονάρντο Παδούρα

Παρελθόν χαμένο στην ομίχλη

Τιμή 19 €, 364 σελίδες
Εκδόσεις Καστανιώτη

Ο Λεονάρντο Παδούρα ζει και γράφει στην Αβάνα της Κούβας. Γεννήθηκε το 1955, συνεπώς ανήκει στη γενιά των ανθρώπων που γεννήθηκε ουσιαστικά με την Επανάσταση του 1959 και έχει βιώσει από πρώτο χέρι την πορεία της κουβανέζικης κοινωνίας όλες αυτές τις δεκαετίες της «οικοδόμησης του σοσιαλισμού». Άλλωστε, ήταν για χρόνια δημοσιογράφος –και παραμένει– ώστε να έχει πολύ καλά ακοιμισμένη την αίσθηση της παρατήρησής.

Ο Παδούρα είναι ίσως ο πιο διαβασμένος Κουβανός συγγραφέας αστυνομικών μυθιστορημάτων στο κόσμο –και δίκαια. Η πόλη στην οποία επικεντρώνονται οι ιστορίες του, η Αβάνα, δεν θυμίζει την ακρόπολη ενός πολιορκημένου κάστρου της επανάστασης. Είναι μια πόλη φορτωμένη ιστορία είναι αλήθεια, που όμως πια τα βασικά γνωρίσματα σήμερα, ιδιαίτερα μετά τις καταρρεύσεις του 1989, είναι άλλα:

ατομικός αγώνας
για επιβίωση,
φτώχεια,
διαφθορά,
και μπόλικος
κυνισμός.

Ο πρωταγωνιστής των ιστοριών του Παδούρα, όπως ετούτης εδώ, είναι η επιτομή

αυτής της πραγματικότητας, με εξαίρεση ίσως τον κυνισμό.

Ο Μάριο Κόντε είναι πρώην αστυνομικός που παραιτήθηκε απογοητευμένος από την υπηρεσία, τώρα κάνει το μεσάζοντα στο «γκρι» εμπόριο παλιών βιβλίων. Είναι επίσης σκληρός πότης, γεμάτος από πικρή ειρωνεία. Αντί να κυνηγά πράκτορες της CIA, όπως παλιότεροι «ήρωες» σε μυθιστορήματα του είδους στη Κούβα, τα βάζει με διεφθαρμένους αξιωματούχους, απατεώνες κάθε λογής που ευδοκούν σε μια Αβάνα με ετοιμόρροπα κτίρια, ναρκωτικά και πόρνες.

Ο Γιόγι, πρώην λαμπρός πολιτικός μηχανικός, νυν δαιμόνιος μαυραγορίτης και συνεργάτης του Κόντε, του εξηγεί τη στάση του:

«Χάσατε το χρόνο σας και τη μισή ζωή σας, αλλά η λύση υπάρχει Κόντε: αυτή που θα αναζητήσεις εσύ για τον ίδιο σου τον εαυτό, για τους ανθρώπους που είναι κοντά σου, για την οικογένειά σου, τους φίλους σου. Κι αυτό δεν είναι εγωισμός... Κοίτα, μόνο σήμερα: μ' αυτή τη δουλειά, χωρίς να κουνηθώ από το σπίτι μου, ενόσω κοιμάμαι μεσημεριάτικα με τον κλιματισμό μου και χωρίς να ληστέψω κανέναν, κερδίζω πιο πολλά λεφτά απ' ότι αν δούλευα έναν ολόκληρο μήνα ως μηχανικός, στο πόδι από τις εξί το πρωί για να στριμωχτώ σε ένα γουάγουα [αστικό λεωφορείο] κι άμα τύχει να περάσει το γαμημένο το γουάγουα, τρώγοντας τα σκουπίδια που δίνουν στην καντίνα και υπομένοντας έναν προϊστάμενο που είναι αποφασισμένος να διαπρέψει πατώντας στις πλάτες των υπολοίπων, μπας και τσιμπήσει καμιά καλή θεσσαύλα χάρη στην οποία θα μπορεί να ταξιδεύει στο εξωτερικό... και για να κερδίσει πόντους ασχολείται με το να πηδάει τη ζωή των άλλων με το τροπάρι της άμιλλας, εθελοντικής εργασίας και των πλάνων παραγωγής. Η σούμα είναι ξεκάθαρη μεγάλη».

Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, ο

Κόντε σκοντάφτει στην ιστορία που ξετυλίγεται στο βιβλίο. Ανακαλύπτει μια «φλέβα» πολύτιμων βιβλίων σε ένα παλιό αρχοντικό και μέσω αυτής το μυστήριο της εξαφάνισης μιας τραγουδίστριας τωνμπολέρο, στην Αβάνα τις παραμονές της Επανάστασης. Ο Παδούρα δεν κάνει το λάθος να «ζωγραφίσει» μια ειδυλλιακή εικόνα για την προεπαναστατική Κούβα, κάθε άλλο. Και μέσα από τις ιστορίες που ξετυλιγονται αφήνει να διαφανεί η σύντομη αίσθηση του ενθουσιασμού που γέννησε η επανάσταση του 1959. Αλλά τι πήγε στραβά; Σε αυτό το ερώτημα δεν έχει απάντηση, και μάλλον θα ήταν υπερβολικό να απαιτούσαμε κάτι τέτοιο από ένα αστυνομικό μυθιστόρημα.

Σε μια συνέντευξη που έδωσε το 2008, ο Παδούρα είπε το μυθιστόρημα που ετοιμάζει βασίζεται στη ζωή του Λέον Τρότσκι και του Ραμόν Μερκαντέρ –του δολοφόνου του. Ίσως πρέπει να περιμένουμε τη δημοσίευσή του για να κρίνουμε τις απαντήσεις που δίνει ο συγγραφέας.

Λεάνδρος Μπόλαρης

Δώδεκα όπλα

Η καπιταλιστική κρίση έχει σημαίνει, εκτός των άλλων, έναν τεράστιο ιδεολογικό σεισμό. Η αμφισβήτηση του συστήματος έρχεται πλέον όχι μόνο από τους επαναστάτες μαρξιστές, αλλά και από τους ίδιους τους ιδεολόγους του που μέχρι ένα προηγούμενο διάστημα προσπαθούσαν να μας πείσουν για τη μοναδικότητα του καπιταλισμού και της αγοράς ως τρόπους οργάνωσης της οικονομίας και της κοινωνίας. Γι' αυτό και σήμερα, είναι η καλύτερη ευκαιρία να επιστρέψουμε στην κλασική μαρξιστική κριτική του καπιταλισμού και τις σοσιαλιστικές ιδέες που προτείνουν την ανατροπή του. Για όποιον θέλει να τις γνωρίσει, προτείνουμε δώδεκα βιβλία απαραίτητα για κάθε ακτιβιστή και ακτιβίστρια του κινήματος.

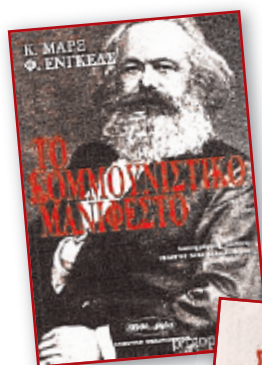
Το πρώτο βιβλίο είναι σίγουρα το «**Κομμουνιστικό Μανιφέστο**», το βιβλίο που έγραψαν οι **Καρλ Μαρξ** και **Φρήντριχ Ένγκελς** το 1848, κυριολεκτικά μέσα στην φωτιά των επαναστάσεων εκείνης της χρονιάς. Είναι η συντομότερη και καλύτερη περιγραφή του τρόπου που λειτουργεί ο καπιταλισμός, αλλά και της δύναμης εκείνης, της εργατικής τάξης, που μπορεί να τον ανατρέψει. Τις ίδιες ιδέες, εμπλουτισμένες από τη δράση του εργατικού κινήματος και τις αντιπαραθέσεις ανάμεσα στους σοσιαλιστές της εποχής, θα αναπτύξει τριάντα χρόνια αργότερα και ο Φρήντριχ Ένγκελς στο βιβλίο του «**Σοσιαλισμός Ουτοπικός και Επιστημονικός**». Ο Μαρξ αποκάλεσε τα κείμενα αυτά «εισαγωγή στον επιστημονικό σοσιαλισμό» και όχι άδικα.

Το ζήτημα του κράτους απασχολεί όλους όσους θέλουν να αλλάξουν την κοινωνία. Είναι το κράτος σύμμαχος ή εχθρός στην υπόθεση της κοινωνικής αλλαγής; Θα υπάρχει κράτος στη μελλοντική σοσιαλιστική κοινωνία; Είμαστε καταδικασμένοι να υπάρχει κράτος για

πάντα; Ο Λένιν έγραψε το «**Κράτος και Επανάσταση**» για να απαντήσει στα ερωτήματα που αντιμετώπιζε η Ρώσικη Επανάσταση το 1917. Οι σοσιαλδημοκράτες ηγέτες όλης της Ευρώπης τον καταγγείλανε για «αναρχικό». Όμως ο Λένιν πατούσε γερά πάνω στη μαρξιστική παράδοση. Το ίδιο έκανε και η **Ρόζα Λούξεμπουργκ** που με το έργο της «**Μεταρρύθμιση ή Επανάσταση**» ξεκαθάρισε από αρκετά νωρίς, ήδη από το 1900, ότι ο ρόλος των σοσιαλιστών στην καπιταλιστική κοινωνία δεν είναι να μεταρρυθμίζουν το αστικό κράτος με τη συμμετοχή τους σε αστικές κυβερνήσεις, αλλά να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή για την ανατροπή του.

Οι καθημερινές μάχες που δίνει η εργατική τάξη έχουν κομβική σημασία στην πάλη για την αλλαγή της κοινωνίας. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ έγραψε το βιβλίο «**Μαζική Απεργία, Κόμμα, Συνδικάτα**» ενάντια στη γραφειοκρατικοποίηση των συνδικάτων στην πιο εξελιγμένη καπιταλιστική χώρα της εποχής της, την Γερμανία. Όμως, αυτό δεν σήμαινε ότι η Ρόζα υποτιμούσε τις συνδικαλιστικές μάχες. Η δράση των εργατών για τη βελτίωση της ζωής τους είναι η γέφυρα για το χτίσιμο μιας κοινωνίας όπου οι εργάτες δεν θα πουλάνε την εργατική τους δύναμη στα αφεντικά, αλλά θα ελέγχουν όλες τις πτυχές της ζωής τους. Ο **Αντόνιο Γκράμσι**, στο έργο του «**Τα εργοστασιακά συμβούλια και το κράτος της εργατικής τάξης**», εμπνευσμένος από το απεργιακό κύμα που συγκλόνησε την Ιταλία μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, μας δίνει τα πρώτα δείγματα αυτού του νέου τύπου κράτους που μπορεί να φτιάξει η εργατική τάξη μέσα από τους αγώνες της.

Ο καπιταλισμός σημαίνει πόλεμο. Η σκέψη αυτή είναι σήμερα κτήμα εκατομμυρίων ανθρώπων, κι όμως δεν ήταν ούτε είναι πάντοτε αυτονόητη. Πώς συνδέεται το κινήρι για το κέρδος με τους πολέμους που ξεσπάσανε στον εικοστό αιώνα και

τις επεμβάσεις που εξακολουθούμε να βλέπουμε μέχρι και σήμερα; Ο Λένιν με το βιβλίο του «**Ο Ιμπεριαλισμός, ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού**» και ο Μπουχάριν με το «**Ιμπεριαλισμός και Παγκόσμια Οικονομία**» ήταν οι πρώτοι μαρξιστές που ανέλυσαν την τάση του συστήματος για άνοιγμα των αγορών και διεθνοποίηση, την ίδια στιγμή που η συγκέντρωση του πλούτου και των κεφαλαίων τα μετατρέπει σε τεράστια εθνικά τραστ. Τα βιβλία αυτά θεωρούνται μέχρι και σήμερα βασικά εγχειρίδια για την κατανόηση της «παγκοσμιοποίησης» που αν και φαντάζει πρόσφατη έννοια, συζητιέται από τους μαρξιστές εδώ και δεκαετίες. Στο ερώτημα τι κοινό έχει η πάλη των εργατών στις εξελιγμένες καπιταλιστικά χώρες με εκείνη των λαών των οικονομικά καθυστερημένων χωρών και του Τρίτου Κόσμου απάντησε ο **Λέον Τρότσκι** με το βιβλίο του «**Διαρκής Επανάσταση**».

Πλάι στα ζητήματα της εκμετάλλευσης στον χώρο δουλειάς, τα κινήματα βάζουν στο στόχαστρό τους την καταπίεση που βιώνουν στο σημερινό σύστημα οι γυναίκες, οι μειονότητες, οι ομοφυλόφιλοι, κλπ. Από πού πηγάζει η καταπίεση; Στο βιβλίο του «**Η καταγωγή της οικογένειας, της ατομικής ιδιοκτησίας, του Κράτους**», ο Ένγκελς εξηγεί πως η δομή της οικογένειας και της κοινωνίας δεν ήταν πάντοτε έτσι. Η εμφάνιση της ατομικής ιδιοκτησίας σήμανε την υποταγή της γυναίκας και μαζί της διαδικασίας αναπαραγωγής και της ανθρώπινης σεξουαλικότητας στις ανάγκες του πλούτου.

Αν και είναι δύσκολο να κλείσει κανείς τη λίστα των δώδεκα κλασικών μαρξιστικών βιβλίων, αξίζει να βάλουμε στον κατάλογο μας για το καλοκαιρινό διάβασμα δύο ακόμα επαναστάτες μαρξιστές. Ο ένας είναι ο **Γκέοργκ Λούκατς**, που το 1924 έγραψε τη «**Σκέψη του Λένιν**», μια από τις διαυγέστερες μελέτες για τη συμβολή του ηγέτη του 1917

στο επαναστατικό κίνημα συνολικά, μια μελέτη εξαιρετικά επίκαιρη και σήμερα. Ο άλλος είναι ο **Τόνι Κλιφ**, που πατώντας στους ώμους του Τρότσκι περιέγραψε τα σταλινικά καθεστώτα ως καθεστώτα «κρατικού καπιταλισμού» ήδη από το 1948. Το βιβλίο του «**Κρατικός Καπιταλισμός στη Ρωσία – Μια μαρξιστική ανάλυση των σταλινικών καθεστώτων**» είναι απαραίτητο για να καταλάβει κανείς τι κατέρρευσε το 1989, αλλά και για να θυμηθούμε τις γνήσιες παραδόσεις του σοσιαλισμού από τα κάτω, για τον οποίο παλεύουμε.

Στα επόμενα τεύχη του ΣΑΚ, θα υπάρχουν χωριστές βιβλιοκριτικές και των δώδεκα βιβλίων που παρουσιάσαμε. Όπως και να 'χει όμως, το καλοκαίρι δίνει μια πρώτη μικρή ευκαιρία για ξεκούραση, διάβασμα και γνωριμία με όλον αυτόν τον πλούτο των μαρξιστικών ιδεών.

Θανάσης Καμπαγιάννης

